

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

ความเป็นมา

ด้วยเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548 ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ ลงวันที่ 21 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2548 ข้อที่ 13.2.1, 13.2.2 และ 13.3.1, 13.3.2 (สำนักงานคณะกรรมการ การอุดมศึกษา 2549: 28-30) ได้กำหนดให้การตีพิมพ์ผลงานวิทยานิพนธ์หรือบางส่วนของผลงาน วิทยานิพนธ์ ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์ทางวิชาการ หรือการเสนอผลงานบางส่วนต่อที่ประชุมวิชาการที่มี ีรายงานการประชุม (Proceeding) ในกรณีของนักศึกษาระดับมหาบัณฑิต และสิ่งพิมพ์ทางวิชาการที่มี กรรมการภายนอกมาร่วมกลั่นกรอง (Peer Review) ในกรณีของนักศึกษาระดับดุษฎีบัณฑิต เป็น ส่วนหนึ่งของเกณฑ์การสำเร็จการศึกษา และตามมติของการประชุมการพัฒนางานบัณฑิตศึกษา ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ครั้งที่ 1/2551 เมื่อวันที่ 23 เมษายน พ.ศ. 2551 ได้เห็นชอบให้มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก มีภาระงานร่วมกัน คือ มหาวิทยาลัยราชภัฏ เพชรบุรี รับผิดชอบจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัย ราชภัฏนครปฐม รับผิดชอบจัดทำวารสารบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏ หมู่บ้านจอมบึง และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี รับผิดชอบการจัดประชุมทางวิชาการ

ต่อมาที่ประชุมการพัฒนางานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ครั้งที่ 2/2551 เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2551 ได้มีมติรับหลักการตามร่างโครงการจัดทำ วารสารบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก และให้มหาวิทยาลัย ราชภัฏแต่ละแห่งที่รับผิดชอบภาระงานตามมติที่ประชุมครั้งที่ 1/2551 จัดทำร่างโครงการเพื่อเสนอ ต่อที่ประชุมอธิการบดี มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก ในวันเสาร์ที่ 6 ธันวาคม 2551 ซึ่งที่ประชุมอธิการบดีในครั้งนั้นมีมติเห็นชอบในหลักการตามเสนอ

วัตถุประสงค์ : เพื่อเผยแพร่ผลงานการวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาสาขาสังคมศาสตร์ของนักศึกษา คณาจารย์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก มหาวิทยาลัย และ สถาบันการศึกษาอื่น ๆ และผู้สนใจทั่วไป

เจ้าของ : มหาวิทยาลัยราชภัฏกลุ่มภูมิภาคตะวันตก (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี)

สาขาที่เปิดรับ : การศึกษา สังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์

สารบัญ / CONTENT

การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 COMMUNITY'S PARTICIPATION AFFECTING IMPLEMENTATION OF HEALTH PROMOTING SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1.....	5
ชัญญาภค เพ็ชรประดับ / CHANYAPAK PETPRADUP พิชญภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW	

การศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา A STUDY OF PERSONNEL ADMINISTRATION OF GENERAL EDUCATION PRIVATE SCHOOLS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE.....	27
ธวัช บุญชุม / DHAWACH BOONCHOOM อมรรัตน์ สนั่นเสียง / AMORNAT SANANSEANG ปฐมพงศ์ ศุภเลิศ / PATHOMPONG SUPALERT	

การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอน แบบไตรสิกขา A COMPARISON OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDE TOWARDS THE TOPIC OF BUDDHIST DOCTRINES, OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS USING STAD COOPERATIVE LEARNING METHOD AND TRISIKHA APPROACH.....	44
นพรัตน์ ศรีมาตร / NOPPARAT SRIMAT ปราโมทย์ จันทร์เรือง / PRAMOTE CHANRUEANG สันติ แสงสุก / SANTI SHANGSUK	

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 QUALITY OF TEACHER'S WORK LIFE AFFECTING LEARNING ORGANIZATION IN EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE JURISDICTION OF KANCHANABURI PRIMARY EDUCATION SERVICES AREA OFFICE 1.....	63
บุปผา หนูนกดี / BUPPA NOONPAKDEE จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI	

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู ที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง ADVISORS' ACTUAL AND IDEAL ROLES IN STUDENT CARE SYSTEM OF SECONDARY SCHOOLS IN ANG THONG.....	87
ประเสริฐ สุขชุม / PRASEART SUKKUM อมรรัตน์ สนั่นเสียง / AMORNAT SANANSEANG รวีวัตร สิริภูบาล / RAWEEWAT SIRIPHUBAL	

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

STRATEGIC MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS AFFECTING
FUNCTIONAL COMPETENCY OF TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF SUPHAN BURI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2..... 103

รินรดา น้ำใจสุข / RINRADA NUMJAIKUK

ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DUANGJAI CHANASIT

การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับ
มัธยมศึกษา

DEVELOPMENT OF CAUSAL RELATIONSHIP MODEL AFFECTING INCLUSIVE SECONDARY
SCHOOL EFFECTIVENESS..... 124

รุ่งชีวา สุขศรี / ROONGCHEEWA SOOKSRI

พรรณี สุวัตติ / PANNEE SUWATTHEE

พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW

จตุรงค์ อินทรรุ่ง / CHATURONG INTRARAROONG

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงาน
อาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

DEVELOPMENT OF A LOCAL CURRICULUM ENTITLED 'MAKING WATER HYACINTH
PRODUCTS', IN CAREER AND TECHNOLOGY LEARNING AREAS FOR PRATOMSUKSA 4
STUDENTS 143

ลลนา หงษ์โต / LALANA HONGTO

ปราโมทย์ จันทร์เรือง / PRAMOTE CHANRUENG

เนติ เกลียววาศ / NETI CHALOEWARES

ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
จังหวัดนครปฐม

IMPLEMENTATION RESULTS ACCORDING TO STANDARD OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS
UNDER THE JURISDICTION OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NAKHON
PATHOM PROVINCE..... 160

วลีพร ส่งแสง / WALEEPHON SONGSANG

พรรณี สุวัตติ / PANNEE SUWATTHEE

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา

QUALITATIVE RESEARCH IN EDUCATION..... 178

อาจารย์ ดร.พิชญาภา ยืนยาว/PITCHAYAPA YUENYAW

การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

COMMUNITY'S PARTICIPATION AFFECTING IMPLEMENTATION OF HEALTH PROMOTING SCHOOL UNDER THE JURISDICTION OF NAKHON PATHOM PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ชญญากัด เพ็ชรประดับ / CHANYAPAK PETPRADUP¹

พิชญาภา ยืนยาว / PITCHAYAPA YUENYAW²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 2) ระดับการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 3) การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และ 4) ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำนวน 84 แห่ง ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอนามัย คณะกรรมการสถานศึกษาตัวแทนผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 336 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

2. การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 47.60

4. ปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ชุมชนและผู้ปกครอง มีรายได้น้อย ไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียน หรือดูแลเอาใจใส่สุขภาพของนักเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ และสร้างความตระหนักด้านสุขภาพของนักเรียนให้แก่ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการทำกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ

คำสำคัญ : การมีส่วนร่วม ชุมชน โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

ABSTRACT

This research aimed to study: 1) the level of community's participation of health promoting school; 2) the level of implementation of health promoting school; 3) community's participation affecting implementation of health promoting school; and 4) problems and suggestions on community's participation and the implementation of health promoting school. The research samples were 84 health promoting schools, with 336 respondent consisted with administrators, health teachers, school committees who were guardians and health officers of educational institutions under the Jurisdiction of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1 derived by proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression analysis and content analysis.

The findings of this research were as follows:

1. Overall and in specific aspects, community's participation of health promoting school was at the high level.
2. Overall and in specific aspects, the implementation of health promoting school was at the high level.
3. Community's participation affected the implementation of health promoting school with statistical significance at .01 level in 3 aspects: the participation of the beneficiaries;

the participation of the evaluation; and the participation of the operation, accounting for 47.06% of variance explained.

4. Regarding problems on community's participation and the implementation of health promoting school, it was found that community and guardian had low income, had no time to join schools' activities or did not concern with student's health. As a result, schools should provide the cognition and awareness on students' health to the community. Relevant organizations should increase budgets to support health promotion activities.

Keywords: participation, community, health promoting school

บทนำ

ในสถานการณ์ปัจจุบัน การศึกษานับเป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการพัฒนาเยาวชนไทยและพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับนานาประเทศ และองค์ประกอบสำคัญที่จะทำให้การศึกษาของไทยพัฒนาได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยสถานศึกษา ซึ่งนับว่าเป็นหน่วยงานสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา เพราะมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนและชุมชนเป็นอย่างมาก สถานศึกษาต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียน การจัดระบบบริหารงานในสถานศึกษาที่เหมาะสมและสอดคล้องกับภาวะความรับผิดชอบนั้นเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2543: 13) ดังนั้น สถานศึกษาจึงนับว่าเป็นหน่วยงานทางการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญโดยมีหน้าที่จัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาตามแนวทางที่ถูกต้อง และมีหน้าที่บริการตอบสนองความต้องการของสังคมหรือชุมชน เช่น การให้การศึกษอบรรณแก่สมาชิกของชุมชน เป็นแหล่งวิทยาการของชุมชน เป็นแหล่งพัฒนาคคน เป็นแหล่งถ่ายทอดวัฒนธรรมและเป็นศูนย์กลางของชุมชน เพื่อร่วมกันพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชนอีกด้วย

จากสาระสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 เน้นหลักการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน และการกระจายอำนาจในการจัดการศึกษา รวมทั้งการพัฒนาองค์กรและชุมชนให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งตนเองได้ รวมทั้งสามารถจัดการศึกษาในชุมชนได้ ด้วยเหตุนี้กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543 เมื่อวันที่ 23 พฤษภาคม พ.ศ. 2543 ที่เน้นการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนหลายฝ่ายให้เข้ามามีส่วนร่วมในโรงเรียนในการจัดการศึกษาของชุมชน เพื่อให้คณะกรรมการสถานศึกษามีบทบาทมากขึ้น

ในการจัดการศึกษาของท้องถิ่น และจะมีบทบาทมากขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะเมื่อมีการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับนี้ย่อมได้รูปแบบในปี พ.ศ. 2545

จากเหตุผลที่กล่าวมาในข้างต้น เพื่อให้คุณภาพการศึกษาไทยได้พัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ประเทศไทยต้องเผชิญกับภาวะที่จะต้องเร่งรีบต่อการปฏิรูปการศึกษา ซึ่งมีผลมาจากปัญหาทางการศึกษาของประเทศไทยที่ประสบอยู่นั้นรุนแรงและเร่งด่วนด้วยเหตุผลต่าง ๆ หลายประการ เช่น สมรรถนะและศักยภาพในการแข่งขันของคนไทยด้อยกว่าหลายประเทศ ปัญหาทางสังคม ปัญหาภาวะวิกฤตเศรษฐกิจ ปัญหาความยากจน ปัญหาความเสื่อมถอยทางด้านศีลธรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบการศึกษาไทยยังมีข้อจำกัดและข้อด้อยอยู่อีกมาก ทำให้ไม่มีบทบาทและพลังที่จะช่วยสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนไทยให้ทัดเทียมกับประเทศอื่น ความล้มเหลวของการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างคนให้มีจิตใจที่ดีมีศักยภาพเพียงพอในการดำรงชีวิตในสังคมอย่างเป็นสุข การบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจไว้ที่ส่วนกลางทำให้ประชาชนและชุมชนไม่มีโอกาสมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทำให้ขาดเอกภาพด้านการบริหารเพราะการจัดการศึกษาไทยถูกมองว่าเป็นหน้าที่ของรัฐ ของสถานศึกษา ของผู้บริหารและครู ทำให้การศึกษาไทยแตกแยกออกจากวิถีชีวิตขาดการตรวจสอบ ขาดคุณภาพ จากปัจจัยดังกล่าวเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาของไทย โดยมีจุดมุ่งหมายที่ต้องการเห็นการศึกษามีศักยภาพและมีพลังเพียงพอในการทำหน้าที่ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพสมาชิกในสังคมด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ รวมทั้งการสร้างองค์ความรู้และปัญญาให้แก่สังคมเพื่อเป็นฐานไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศต่อไป (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2544: 3) ดังที่ รุ่ง แก้วแดง (2540: 245-249) ได้กล่าวถึง ปัญหาของการศึกษาไทยไว้ว่าปัญหาการรวมอำนาจสู่ส่วนกลางของสถานศึกษาทุกแห่งต้องขึ้นตรงต่อกรมหรือสำนักงานกลางซึ่งเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาไม่มีอำนาจในการบริหารตนเองทั้งด้านวิชาการ บุคลากรและงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ชุมชนและผู้ปกครองไม่มีบทบาทในการจัดการศึกษา การเรียนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ทั้งนี้กระทรวงศึกษาธิการได้พยายามที่จะกระจายอำนาจการบริหารทางวิชาการ โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการกำหนดหลักสูตรท้องถิ่น แต่ก็ปรากฏว่าไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายเท่าไรนัก เนื่องจากเมื่อร่างหลักสูตรท้องถิ่นแล้วต้องส่งมาให้กรมวิชาการตรวจเพื่ออนุมัติก่อน การจัดการศึกษาในสถานศึกษาของประเทศไทยมีปัญหาค่อนข้างมากซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับอารีย์ ด้านประดิษฐ์ (2546: 76-100) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ: การศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานตามกระบวนการและองค์ประกอบโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพตามขั้นตอนครบถ้วนโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย คือ จากกลุ่มพลังทางวิชาการ กลุ่มพลังทางประชาสังคม และกลุ่มพลังทางการเมืองท้องถิ่น ในการพัฒนางานให้สำเร็จ อย่างไรก็ตาม สังคมไทยยังพบสภาพ

ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา รวมทั้งปัญหาสุขภาพเด็กไทยในปัจจุบัน เป็นผลให้คุณภาพการศึกษาและคุณภาพชีวิตของเด็กไทยไม่เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะของครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับงานอนามัยโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เพื่อศึกษาแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพและส่งเสริมสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียนให้เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
3. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
4. เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

สมมติฐานการวิจัย

การมีส่วนร่วมของชุมชนส่งต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การที่ผู้บริหาร บุคลากรและประชาชนในชุมชนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มีกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้หน่วยงานของรัฐ ชุมชน ประชาชน มีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาดังต่อไปนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล เพื่อการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2. การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หมายถึง กระบวนการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ที่มีขีดความสามารถแข็งแกร่ง มั่นคง เป็นสถานที่ ที่มีสุขภาพอนามัยที่ดี เพื่อการอาศัย ศึกษา และทำงาน โดยมีความร่วมมือจากหน่วยงานต่าง ๆ ในการผลักดันให้โรงเรียนใช้ศักยภาพทั้งหมดที่มีอยู่เพื่อพัฒนาสุขภาพของนักเรียนบุคลากรในโรงเรียนตลอดจนครอบครัวและชุมชนให้มีสุขภาพกาย และสุขภาพจิตที่ดี ประกอบด้วย 1) นโยบายของโรงเรียน 2) การบริหารจัดการในโรงเรียน 3) โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน 4) การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ 5) บริการอนามัยโรงเรียน 6) สุขศึกษาในโรงเรียน 7) โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย 8) การออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ 9) การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และ 10) การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยผู้วิจัยใช้สถานศึกษาเป็นหน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis)

ประชากร

สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในปีการศึกษา 2556 ซึ่งมีทำเลที่ตั้งกระจายอยู่ในอำเภอเมืองนครปฐม ดอนตูมและกำแพงแสน จำนวน 128 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในปีการศึกษา 2556 มีทำเลที่ตั้งกระจายอยู่ในอำเภอเมืองนครปฐม ดอนตูม และกำแพงแสน การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครซี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 303) และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (proportional stratified random sampling) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 97 แห่ง

ผู้ให้ข้อมูล กำหนดให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีผู้ให้ข้อมูลแต่ละ 4 คน ประกอบด้วย

1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ครูอนามัย 3) กรรมการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ ตัวแทนผู้ปกครอง และ 4) เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่รับผิดชอบการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งหมด 388 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	โรงเรียนส่งเสริม		ผู้ให้ข้อมูล			
	สุขภาพ		ผู้บริหาร	ครูอนามัย	กรรมการสถานศึกษา	เจ้าหน้าที่สาธารณสุข
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง				
เมืองนครปฐม	51	39	39	39	39	39
ดอนตูม	25	19	19	19	19	19
กำแพงแสน	52	39	39	39	39	39
รวม	128	97	97	97	97	97
รวมทั้งหมด	128	97			388	

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีขั้นตอนการสร้างและการพัฒนาดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา แนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

ขั้นที่ 2 กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยาม ตัวแปร แล้วนำมาจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามสำหรับการวิจัย โดยผ่านคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 3 นำกระทงคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อกระทงคำถาม แล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและตัวแปรที่ศึกษา (Index of Item Objective Congruence: IOC) และเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีระหว่าง 0.67-1.00 ได้ข้อกระทงคำถามทั้งหมด 90 ข้อ

ขั้นที่ 4 แก้ไขข้อกระทงคำถาม แล้วจัดทำแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารและครูอนามัยซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด

ขั้นที่ 6 นำแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 117) ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.98

ขั้นที่ 7 ปรับปรุงข้อกระทงคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 4 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีข้อความเกี่ยวกับเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในตำแหน่ง วิชยฐานะและขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน จำแนกตามตัวแปรตามองค์ประกอบ การมีส่วนร่วมของชุมชนของสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ จำแนกตามตัวแปร องค์ประกอบกำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 10 ด้าน คือ 1) ด้านนโยบายของโรงเรียน 2) ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน 3) ด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน 4) ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ 5) ด้านบริการอนามัยโรงเรียน 6) ด้านสุขภาพศึกษาในโรงเรียน 7) ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย 8) ด้านการออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ 9) ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม และ 10) ด้านส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน

แบบสอบถามตอนที่ 2 และตอนที่ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้ระดับดังนี้

ระดับ 1	หมายถึง	การมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับน้อยที่สุด
ระดับ 2	หมายถึง	การมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับน้อย
ระดับ 3	หมายถึง	การมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับปานกลาง
ระดับ 4	หมายถึง	การมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมาก
ระดับ 5	หมายถึง	การมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 4 เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการมีส่วนร่วมของชุมชน และการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 388 ชุด ไปยังผู้บริหาร ครูอนามัยโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง และเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา จำนวน 336 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 86.60 จากโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ 84 แห่ง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. การวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน และการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำค่าเฉลี่ยไปเทียบกับเกณฑ์ตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1978 อ้างถึงใน พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 91) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.49	แสดงว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ย 1.50 ถึง 2.49	แสดงว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 2.50 ถึง 3.49	แสดงว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 3.50 ถึง 4.49	แสดงว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 4.50 ถึง 5.00	แสดงว่า มีระดับการมีส่วนร่วมของชุมชน/การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy})

3. การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)

4. การวิเคราะห์คำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ การมีส่วนร่วมชุมชน และการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ตอนที่ 1 การมีส่วนร่วมชุมชนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การมีส่วนร่วมชุมชนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.61) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมชุมชนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์มากที่สุด ($\bar{x} = 3.90$, S.D. = 0.71) รองลงมา ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.65) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ($\bar{x} = 3.85$, S.D. = 0.66) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{x} = 3.82$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการมีส่วนร่วมชุมชนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

(n=84)

การมีส่วนร่วมชุมชน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	3.85	0.65	มาก	2
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ	3.85	0.66	มาก	3
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์	3.90	0.71	มาก	1
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล	3.82	0.70	มาก	4
รวม	3.85	0.61	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.41) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยสภาพการดำเนินงาน

โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพด้านสุขภาพศึกษาในโรงเรียนมากที่สุด ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.49) รองลงมา ได้แก่ ด้านส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน ($\bar{x} = 4.42$, S.D. = 0.51) และด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{x} = 3.99$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับสภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

(n=84)

สภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
นโยบายของโรงเรียน	4.31	0.45	มาก	5
การบริหารจัดการในโรงเรียน	4.17	0.47	มาก	9
โครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชน	3.99	0.57	มาก	10
การจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ	4.38	0.49	มาก	3
บริการอนามัยโรงเรียน	4.34	0.51	มาก	4
สุขภาพศึกษาในโรงเรียน	4.48	0.49	มาก	1
โภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย	4.31	0.50	มาก	6
การออกกำลังกาย กีฬา และนันทนาการ	4.26	0.53	มาก	8
การให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม	4.30	0.52	มาก	7
การส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน	4.42	0.51	มาก	2
รวม	4.30	0.41	มาก	

ตอนที่ 3 การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_3) และการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชนมีความสัมพันธ์กันสูงสุด และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X_4) กับการส่งเสริมสุขภาพบุคลากรของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันต่ำสุด การมีส่วนร่วมของชุมชนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01และระดับ .05 ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน
ของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

(n=84)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร	นโยบายของโรงเรียน	การบริหารจัดการใน โรงเรียน	การร่วมมือระหว่าง โรงเรียนและชุมชน	การจัดสิ่งแวดล้อมใน โรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ	บริการอนามัยโรงเรียน	สุขภาพในโรงเรียน	โภชนาการและอาหารที่ ปลอดภัย	การออกกำลังกายและ นันทนาการ	การให้คำปรึกษาและ สนับสนุนทางสังคม	การส่งเสริมสุขภาพ	บุคลากรของโรงเรียน	สภาพรวม
การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (X_1)	.389**	.488**	.612**	.323**	.429**	.347**	.414**	.441**	.382**	.255*	.499**	
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์(X_2)	.586**	.611**	.718**	.475**	.554**	.435**	.557**	.506**	.430**	.450**	.649**	
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X_3)	.467**	.598**	.759**	.393**	.478**	.394**	.533**	.497**	.377**	.467**	.609**	
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X_4)	.336**	.530**	.624**	.285**	.331**	.270*	.327**	.320**	.238*	.203*	.427**	

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถอธิบายความผันแปรของการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 (Y_{tot}) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.476 ซึ่งแสดงว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 และสามารถทำนายการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 ได้ร้อยละ 47.60

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนดิบคือ

$$\hat{Y}_{tot} = 2.794 + 0.311 (X_3) + 0.231 (X_4) + 0.159 (X_2)$$

สมการวิเคราะห์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.530 (Z_3) + 0.413 (Z_4) + 0.279 (Z_2)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

(n = 84)

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	3	6.305	2.102	24.548	.000
Residual	81	6.935	0.086		
Total	84	13.240			

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE _b	t	Sig.
ค่าคงที่	2.794		0.195	14.360**	.000
การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (X ₃)	0.311	0.530	0.079	3.932**	.000
การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (X ₄)	0.231	0.413	0.082	2.811**	.006
การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (X ₂)	0.159	0.279	0.076	2.077**	.001

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.690 R² = 0.476 SEE. = 0.292

ตอนที่ 4 ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครปฐม เขต 1 พบว่า ปัญหาและอุปสรรค เกี่ยวกับการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ส่วนใหญ่เกิดจากชุมชนผู้ปกครอง มีรายได้น้อย ต้องทำงานหนัก จึงไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพหรือดูแลเอาใจใส่สุขภาพของนักเรียนได้เท่าที่ควร รองลงมาคือ ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพนักเรียน เพราะขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดงบประมาณในการสนับสนุนอย่างจริงจัง เครื่องออกกำลังกายและสถานที่ออกกำลังกายมีน้อย หรือมีสถานที่เล็กเกินไป ขาดความรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ควรเป็นหน้าที่อนามัยชุมชนมาให้ความรู้ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพค่อนข้างน้อย การดำเนินงานในแต่ละครั้งใช้เวลานาน ทีมงานไม่เข้มแข็ง ขาดภาวะผู้นำ ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่อนามัยชุมชนไม่ค่อยมาตรวจสุขภาพนักเรียน

ข้อเสนอแนะที่ควรนำมาดำเนินการมากที่สุดคือ ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างแท้จริงและสร้างความตระหนักด้านสุขภาพให้แก่ชุมชน รองลงมา คือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการทำกิจกรรม การดำเนินงานโรงเรียน

ส่งเสริมสุขภาพ มีการจัดประชุม ประสานงานกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเพิ่มขึ้น แต่งตั้งคนในชุมชนที่มีความเหมาะสมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและติดต่อประสานงานกับโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพไม่ควรสนใจแต่ข้อมูลควรมาดูแลนักเรียนให้มากกว่านี้ เข้าถึงเด็กอย่างแท้จริง ชุมชนควรจัดกิจกรรม แข่งขันประกวดด้านความสะอาด เพื่อจูงใจให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาสุขภาพมากขึ้น ปรับปรุงลักษณะการดำเนินงานให้จริงจังและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองควรเห็นความสำคัญเรื่องสุขภาพของนักเรียนหรือบุตรหลานมากกว่านี้ ดูแลสุขภาพอนามัยในบ้านและชุมชนมากขึ้น ทุกภาคส่วนควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต และควรมีการพัฒนาทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ของชุมชน ผู้ปกครองจะได้มีเวลาและโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

อภิปรายผล

การอภิปรายผล ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมของชุมชนของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลมีนโยบายสร้างหลักประกันถ้วนหน้า เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี ดังนั้นกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยจึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาที่อาศัยความสัมพันธ์เชิงสร้างสรรค์ระหว่างนักเรียนกับครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนา โรงเรียน และหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ ดังนั้นจึงให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการได้รับผลประโยชน์จากการที่มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ด้านการตัดสินใจที่จะร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้านการร่วมมือปฏิบัติงานกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เช่น อบรรม และให้ความรู้ด้านการดูแลสุขภาพ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขเข้ามาตรวจสุขภาพร่างกาย มีการจัดตั้งแกนนำด้านสุขภาพเพื่อให้ความรู้และคอยดูแลช่วยเหลือด้านสุขภาพกายสุขภาพจิตภายในชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง สอดคล้องกับบิดาร์ตัน อัฐกิจ (2548: 78) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาพะทางสังคมในเขตเทศบาลตำบลแม่ตืน อำเภอลี้ จังหวัดลำพูน ผลการวิจัยพบว่า คณะกรรมการชุมชน ผู้นำชุมชน กลุ่มแกนนำชุมชน เจ้าหน้าที่สถานีอนามัย ชาวบ้านที่เข้าร่วมกิจกรรม มีส่วนร่วมโดยสามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาด้านสุขภาพะทางสังคม คือ การพัฒนาทางด้านสุขภาพและเศรษฐกิจ เนื่องจากชาวบ้านมีการตัดสินใจร่วมกันในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบว่า ตลอดระยะเวลาการดำเนินงาน ชาวบ้านที่เป็นผู้สูงอายุก็ยังมาเข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอแต่เยาวชนและชาวบ้านวัยกลางคนมีการเข้าร่วม

กิจกรรมค่อนข้างน้อย และยังพบว่าชาวบ้านที่จัดทำโครงการพัฒนาเศรษฐกิจเข้ามามีส่วนร่วมเพิ่มขึ้นจากอดีต แม้จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นไม่มากนักแต่ก็ยังเป็นการแสดงให้เห็นว่า ชาวบ้านเริ่มตระหนักถึงการเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน เพราะแต่เดิมมีชาวบ้านกลุ่มนี้เท่านั้นที่ร่วมกิจกรรมต่าง ๆ

2. การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าสภาพการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านสุขภาพในโรงเรียน ด้านส่งเสริมสุขภาพบุคลากรในโรงเรียน ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อสุขภาพ ด้านบริการอนามัยโรงเรียน ด้านนโยบายของโรงเรียน ด้านโภชนาการและอาหารที่ปลอดภัย ด้านการให้คำปรึกษาและสนับสนุนทางสังคม ด้านการออกกำลังกาย กีฬาและนันทนาการ ด้านการบริหารจัดการในโรงเรียน และด้านโครงการร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลสร้างหลักประกันถ้วนหน้า เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดี จึงได้จัดทำโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเพื่อเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการสร้างหลักประกันสุขภาพ โดยมีโรงเรียนเป็นจุดเริ่มต้น ซึ่งเกี่ยวข้องกับสุขภาพด้านการศึกษาที่ต้องดำเนินการควบคู่กันไปเพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ทุกฝ่ายโดยมีประสิทธิภาพสูงสุดกลุ่มเป้าหมายที่เป็นนักเรียน เพราะเป็นแนวทางการพัฒนาเด็กในวัยเรียนและเยาวชนที่มีความชัดเจนและมีรูปแบบมากขึ้นจึงได้กำหนดแนวทางในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพเป็น 10 องค์ประกอบ ในการดำเนินงานซึ่งสอดคล้องกับสายชล ชื่นภักดิ์ (2553: 112-113) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร สรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านสุขภาพในโรงเรียน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการร่วมมือระหว่างโรงเรียนและชุมชน แนวทางการพัฒนาของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร คือ การดำเนินงานโดยใช้หลักการบริหารวงจรคุณภาพ มีการวางแผน การปฏิบัติงาน การตรวจสอบ ทบทวน และประเมิน การปรับปรุงแก้ไขพัฒนา ซึ่งกระบวนการดำเนินการนี้ต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เรียงลำดับตามอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยจะสามารถทำนายการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้ร้อยละ 47.60 โดยอภิปรายผลเป็นรายด้านดังนี้

3.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมอนามัยร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสนองนโยบายของรัฐบาลสร้างหลักประกันถ้วนหน้า เพื่อให้คนไทยมีสุขภาพและคุณภาพที่ดี ได้จัดทำโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เพื่อให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขร่วมกับชุมชน ผู้นำท้องถิ่น โรงเรียน เข้าร่วมโครงการ กิจกรรมของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ เข้ามาดูแลสุขภาพกายสุขภาพจิต โดยการให้คำปรึกษาอบรมให้ความรู้ ตรวจสุขภาพร่างกาย จัดตั้งโครงการเด็กไทยทำได้ นักเรียนแกนนำส่งเสริมสุขภาพ อสม. เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียน นักเรียน บุคคลในชุมชน มีสุขภาพกายสุขภาพจิตที่ดี ชุมชนมีความพึงพอใจด้านสุขภาพกาย และจิตใจ ในการเข้าร่วมโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับขวัญชัย แสงสุวรรณ (2545: 85-86) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าได้รับประโยชน์จากการที่โรงเรียนตั้งอยู่ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ด้านวิชาการและกิจกรรมต่าง ๆ ที่นักศึกษาจัดขึ้น หรือมีการรณรงค์ ส่งผลต่อการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนด้วย ด้านความสัมพันธ์กับชุมชน พบว่า โรงเรียนมีความสัมพันธ์อันดีกับชุมชน โรงเรียนมีกิจกรรมร่วมกับชุมชนตามประเพณี และเชื้อสถานที่ให้กับองค์กรหลายหน่วยงาน ทั้งผู้ปกครองและศิษย์เก่าเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้านทักษะส่วนบุคคลด้านสุขภาพ พบว่ามีการจัดการเรียนการสอนวิชาพลานามัย ทั้งพลศึกษาและสุขศึกษาที่สอดแทรกการส่งเสริมสุขภาพและอนามัยส่วนบุคคล มีการบูรณาการในเรื่องการส่งเสริมสุขภาพ เข้าไปในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ มากขึ้น มีการจัดบอร์ดนิทรรศการเกี่ยวกับสุขภาพและโรคติดต่อต่าง ๆ ในช่วงที่มีการแพร่ระบาด มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพโดยโรงเรียนและสถานนักเรียน มีการแข่งขันกีฬาทั้งภายในและนอกโรงเรียน และด้านบริการสุขภาพในโรงเรียน พบว่า มีการตรวจสุขภาพประจำปีให้กับบุคลากรในโรงเรียน มีการตรวจร่างกายให้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีการบริการให้คำปรึกษาปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน

3.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมเข้ามาเป็นคณะกรรมการประเมินผลด้านกิจกรรมโครงการต่าง ๆ ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพโดยการได้รับการยอมรับจากหน่วยงานต่าง ๆ มีส่วนร่วมในการปรับปรุงและพัฒนา กิจกรรม โครงการมีส่วนร่วมในการค้นหา

ข้อบกพร่องของกิจกรรม เพื่อปรับปรุงงานให้มีประสิทธิภาพขึ้น มีส่วนร่วมเพื่อหาแนวทางแก้ไข ปัญหาในโครงการ กิจกรรมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพให้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ รชตวรรณ รอดผล (2548: 78-81) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการ มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียนในจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพ และการรับรู้ประโยชน์การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีความสัมพันธ์กับ ความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) ส่วนปัจจัยการมีตำแหน่งในชุมชนและปัจจัยด้านประชากร ได้แก่ อายุ รายได้ และระดับการศึกษา ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียน

3.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าหน้าที่ สาธารณสุข ผู้นำชุมชน ผู้บริหารโรงเรียน อสม. มีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ โดยให้ความร่วมมือและสนับสนุน ส่งเสริมสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีให้กับนักเรียนและบุคคล ในชุมชนซึ่งสอดคล้องกับโรเจอร์ (Roger, 2009: 1-3) ได้วิจัยเรื่อง การปฏิบัติโครงการส่งเสริมสุขภาพโรงเรียน: ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด บริบทและกระบวนการปฏิบัติงานของครู พบว่า มีปัจจัย 4 ประการ ที่สัมพันธ์กับบริบทขององค์กร คือ โครงสร้างขององค์กร สิ่งแวดล้อมทางสังคม สิ่งแวดล้อมทางกายภาพและสิ่งแวดล้อมภายนอก ปัจจัยที่สัมพันธ์กับกระบวนการปฏิบัติ คือ การติดต่อสื่อสารอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ คุณลักษณะของผู้นำทีม การสนับสนุน การบริหาร กระบวนการบริหาร ปัจจัยสุดท้ายที่เกี่ยวข้องกับผลลัพธ์ของกระบวนการในการปฏิบัติโครงการ คือ การมีส่วนร่วมและจำนวนโครงการ หรือชนิดของกิจกรรมตามโครงการ นอกจากนี้ ยังพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลสำคัญต่อกระบวนการและการปฏิบัติในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษา คือ การจัดองค์กรและกลุ่มงาน

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ พบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจไม่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจาก ปัญหาของการศึกษาไทยยังมีการบริหารจัดการแบบรวมอำนาจสู่ส่วนกลาง โดยสถานศึกษาทุกแห่งต้องขึ้นตรงต่อกรมหรือสำนักงานกลางซึ่งเป็นนิติบุคคล สถานศึกษาไม่มีอำนาจในการบริหารตนเองทั้งด้านวิชาการ บุคลากรและงบประมาณ ผู้บริหารโรงเรียนไม่มีอำนาจในการตัดสินใจ ชุมชนและผู้ปกครองไม่มีบทบาทในการจัดการศึกษา การเรียนไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น สอดคล้องกับทรงวุฒิ เรืองวาทศิลป์ (2550: 61-62) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนลุ่มแม่น้ำลพบุรี อำเภอลพบุรี

จังหวัดลำปาง ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าครึ่งแทบจะไม่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียนในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบการประเมินผล แต่บางส่วนยังคงมีส่วนร่วมในการหารือกับทางโรงเรียน ในการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมที่จัดขึ้นระหว่างโรงเรียนกับชุมชน เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อหารายได้เข้าโรงเรียน สนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้แก่ผู้เรียน และสนับสนุนงบประมาณในการก่อสร้างอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมของโรงเรียน สำหรับปัญหาและข้อเสนอแนะที่พบ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนน้อยเห็นว่าชุมชนไม่ได้รับการประชาสัมพันธ์จากทางโรงเรียน การติดตามตรวจสอบจะอยู่ที่คนเดียวหรือเฉพาะกลุ่ม ควรให้ตัวแทนหลายกลุ่มร่วมในการตัดสินใจ

4. ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนและการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่าเกิดจากชุมชนผู้ปกครอง มีรายได้น้อย ต้องทำงานหนัก จึงไม่มีเวลาเข้าร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ หรือดูแลเอาใจใส่สุขภาพของนักเรียนได้เท่าที่ควร และไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพนักเรียน เพราะขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดงบประมาณในการสนับสนุนอย่างจริงจัง อุปสรรคในการออกกำลังกายและสถานที่ออกกำลังกายมีน้อย หรือมีสถานที่ที่เล็กเกินไป ครูขาดความรู้สุขภาพเชิงลึก เจ้าหน้าที่สาธารณสุขควรมาให้ความรู้และประสานงานระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพค่อนข้างน้อย การดำเนินงานในแต่ละครั้งใช้เวลามาก มีทีมงานไม่เข้มแข็ง ขาดภาวะผู้นำ ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน เจ้าหน้าที่อนามัยชุมชน ไม่ค่อยมาตรวจสุขภาพนักเรียนเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับอารีย์ ด้านประดิษฐ์ (2546: 76-100) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ: การศึกษาเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า อุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ คือ 1) ผู้บริหารโรงเรียนมีองค์ความรู้ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพน้อยในระยะแรก 2) ความไม่เต็มใจในการเข้าร่วมโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของบุคลากรในโรงเรียน 3) การเมืองท้องถิ่นให้การสนับสนุนงบประมาณน้อย ข้อเสนอแนะที่ควรนำมาดำเนินการมากที่สุดคือ ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างแท้จริงและสร้างความตระหนักด้านสุขภาพให้แก่ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการทำกิจกรรม การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ควรมีการจัดประชุม ประสานงานกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเพิ่มขึ้น แต่งตั้งบุคคลในชุมชนที่มีความเหมาะสมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและติดต่อประสานงานกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ดำเนินการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพควรเข้ามาดูแลสุขภาพร่างกายของบุคลากรและนักเรียนไม่ควรสนใจแต่ข้อมูล ควรมาดูแลนักเรียนให้มากกว่านี้ และเข้าถึงตัวเด็กอย่างแท้จริง ชุมชนควรจัดกิจกรรมแข่งขันประกวดด้านความสะอาด เพื่อจูงใจให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาสุขภาพมากขึ้น ปรับปรุง

ลักษณะการดำเนินงานให้จริงจังและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองควรเห็นความสำคัญเรื่องสุขภาพของนักเรียนหรือบุตรหลานมากกว่านี้ และควรดูแลสุขอนามัยภายในบ้านและชุมชนให้มากขึ้น ทุกภาคส่วนควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ควรมีการพัฒนาทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ของชุมชน จะทำให้ผู้ปกครองจะได้มีเวลาและโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับก่ำจัด สุตโต (2553: 76-79) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดเทศบาล จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร ความเอาใจจริงเอาใจในการดำเนินโครงการ ซึ่งมีผลทำให้ผู้ได้บังคับบัญชา ผู้นิเทศงานและผู้ปฏิบัติงานโครงการส่วนใหญ่ มีความรู้ความเข้าใจในแนวคิด วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ และมีความพร้อมในการดำเนินงาน นอกจากนั้นสิ่งที่ทำให้ประสบความสำเร็จ คือ ความรู้สึกที่เป็นเจ้าของโครงการของบุคลากรในโรงเรียน และมีแนวคิดว่าจะทำอย่างไรที่จะทำงานร่วมกันเป็นทีม เห็นประโยชน์ส่วนรวม มีความมุ่งมั่นที่เป็นจุดหมายปลายทางในสิ่งเดียวกัน คือ ต้องการพัฒนาโรงเรียน และจากคำบอกเล่าของบุคลากรในโรงเรียน คณะครูมีความสุขและมีศักยภาพและความรอบรู้ในการทำงาน รู้จักการแก้ปัญหาอย่างสมเหตุสมผลเพื่อประโยชน์ของโรงเรียน ประสานงานและให้แนวคิดในการพัฒนาโรงเรียน สามารถดำเนินงานให้เป็นโครงการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต้องให้ความสนใจในการทำงานที่มีสายสัมพันธ์กับทางโรงเรียนและชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรมีการจัดอบรมให้ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าไปมีบทบาทในการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเห็นความสำคัญและให้การสนับสนุนการมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจของผู้ที่เกี่ยวข้องเพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดประสิทธิผล
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน อย่างแท้จริง และสร้างความตระหนักด้านสุขภาพให้แก่ชุมชน
4. สถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้หน่วยงานภายนอกเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ หรือเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานในสถานศึกษา
5. สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการปฏิบัติงานมาปรับปรุงและวางแผนในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของกรรมการสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
2. ควรศึกษาแนวปฏิบัติที่เป็นเลิศในการบริหารโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ
3. ควรศึกษาแนวปฏิบัติเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ

สรุป

การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนอยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอยู่ระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน การมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 47.60 ปัญหาและอุปสรรคการมีส่วนร่วมของชุมชนที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ ได้แก่ ชุมชน/ผู้ปกครอง มีรายได้น้อย ต้องทำงานหนัก จึงไม่มีเวลามาร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพหรือดูแลเอาใจใส่สุขภาพของนักเรียนได้เท่าที่ควร ชุมชนไม่เห็นความสำคัญของสุขภาพนักเรียน เพราะขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ขาดงบประมาณในการสนับสนุนอย่างจริงจัง เครื่องออกกำลังกายและสถานที่ออกกำลังกายมีน้อย หรือมีสถานที่เด็กเกินไป ขาดความรู้สุขภาพเชิงลึก ควรมีเจ้าหน้าที่อนามัยชุมชนมาให้ความรู้ ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผู้นำชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพค่อนข้างน้อย การดำเนินงานในแต่ละครั้งใช้เวลามาก ทีมงานไม่เข้มแข็ง ขาดภาวะผู้นำ ขาดบุคลากรในการดำเนินงาน และเจ้าหน้าที่อนามัยชุมชนไม่ค่อยมาตรวจสุขภาพนักเรียน ดังนั้น ควรจัดกิจกรรมให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างแท้จริงและสร้างความตระหนักด้านสุขภาพให้แก่ชุมชน หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรเพิ่มงบประมาณในการสนับสนุนการทำกิจกรรม การดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ มีการจัดประชุม ประสานงานกันระหว่างชุมชนกับโรงเรียนเพิ่มขึ้น แต่งตั้งคนในชุมชนที่มีความเหมาะสมเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและติดต่อประสานงานกับโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพอย่างสม่ำเสมอ เจ้าหน้าที่โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพไม่ควรสนใจแต่ข้อมูล ควรมาดูแลนักเรียนให้มากกว่านี้ เข้าถึงเด็กอย่างแท้จริง ชุมชนควรจัดกิจกรรม แข่งขันประกวดด้านความสะอาด เพื่อจูงใจให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาสุขภาพมากขึ้น ปรับปรุงลักษณะการดำเนินงานให้จริงจังและติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ผู้ปกครองควรเห็น

ความสำคัญเรื่องสุขภาพของนักเรียนหรือบุตรหลานมากกว่านี้ ดูแลสุขภาพอนามัยในบ้านและชุมชนมากขึ้น ทุกภาคส่วนควรทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและควรมีการพัฒนาทางด้านฐานะทางเศรษฐกิจ เพิ่มรายได้ของชุมชน ผู้ปกครองจะได้มีเวลาและโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2543, 23 พฤษภาคม). ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2543.
- กำจัด สุดโต. (2553). การประเมินโครงการโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของโรงเรียนสังกัดเทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยและการประเมินผลการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.
- ขวัญชัย แสงสุวรรณ. (2545). โรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ทองวุฒิ เรื่องวาทศิลป์. (2550). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาในพื้นที่บริการของโรงเรียนล้อมแรดวิทยา อำเภอเถิน จังหวัดลำปาง. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ธิดารัตน์ อัฐกิจ. (2548). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะทางสังคมในเขตเทศบาลตำบลแม่ตืน อำเภอแม่ลี้ จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการส่งเสริมสุขภาพ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รชตวรรณ รอดผล. (2548). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพของผู้ปกครองนักเรียนในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ปริญญาพยาบาลศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพยาบาลอนามัยชุมชน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- สายชล ชื่นภิรมย์. (2553). การดำเนินงานของโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรสาคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

- สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2544). รายงานปฏิรูปการศึกษาต่อประชาชน. กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง.
- อารีย์ ด่านประดิษฐ์. (2546). **ปัจจัยที่ส่งเสริมและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพ: การศึกษาเชิงคุณภาพ**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏนครปฐม.
- Roger, J. (2009). Implementation of a school worksite health promotion program. Access on 12 August, <<http://cdnets.carchula.>>.

การศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

STUDY OF PERSONNEL ADMINISTRATION OF GENERAL EDUCATION PRIVATE SCHOOLS IN PHRA NAKHON SI AYUTTHAYA PROVINCE

ธวัช บุญชุ่ม / DHAWACH BOONCHOOM¹
อมรรัตน์ สนั่นเสียง / AMORN RAT SANANSEANG²
ปฐมพงศ์ สุภเลิศ / PATHOMPONG SUPALERT³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ จำนวน 162 คน และผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 10 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคคล และด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล
2. การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ในภาพรวมมีปัญหาระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ด้านการจ้างรักษาและพัฒนาบุคคล และด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

² อาจารย์ ดร., คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³ ผู้จัดการโรงเรียน ดร., ศึกษาศาสตรวิทยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3. แนวทางแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา ใน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดังนี้ 1) ควรมีการวางแผน มีข้อมูลสารสนเทศ กำหนดขั้นตอนวิธีการ ปฏิบัติให้บุคลากรได้เข้าใจระเบียบและหน้าที่ในการปฏิบัติงานชัดเจน 2) ควรสรรหาและคัดเลือก บุคคลโดยวิธีการหลากหลาย 3) ควรส่งเสริมบุคลากรได้เรียนรู้จากนวัตกรรมที่ทันสมัย และเชิญ วิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ 4) โรงเรียน ควรจัดประชุมชี้แจงบุคลากร และคณะกรรมการบริหารให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุปผลการปฏิบัติงาน

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล โรงเรียนเอกชน

ABSTRACT

This research aimed to study conditions, problems and problem solving guidelines for personnel administration of the private schools in general education in Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample groups consisted of 162 heads of departments and 10 administrators. The research instruments were a questionnaire and a structured interview. The data were analyzed by using percentage, mean, standard deviation and content analysis.

The finding revealed as follows:

1. Overall the personnel administration was at a moderate level. They were, in the descending order, personnel planning, performance appraisal, recruitment and selection, and personnel retention and development.

2. Overall the problem of personnel administration was at a moderate level. They were, in the descending order, personnel planning, performance appraisal, personnel retention and development, and recruitment and selection.

3. The guidelines for solving the designated problems were: (1) Personnel planning and personnel information system should be done. The orientation should give clear information about regulations and duties to perform. (2) Personnel recruitment and selection should be with variety of methods. (3) The schools should encourage their personnel to study educational innovations. External experts should be invited to do the training. Besides the personnel development plan should be done in response to personnel

planning. (4) The schools should hold the meeting of personnel and school board to provide explanation and encourage participation in performance appraisal and summary.

Keywords : personnel administration, private school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มาตรา 8 มาตรา 34 วรรคสอง ได้กำหนดให้มีการแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้มีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 183 เขต และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 42 เขต และได้ออกประกาศกระทรวงศึกษาธิการเรื่อง การแบ่งส่วนราชการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ลงวันที่ 13 กันยายน พ.ศ. 2553 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 127 ตอนพิเศษ 109 ง วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2553 กำหนดอำนาจหน้าที่กลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน ไว้ดังต่อไปนี้คือ ประถมศึกษาโดยมีกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน เป็นกลุ่มหนึ่งในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มีบทบาทอำนาจหน้าที่สำคัญ 5 ประการ ซึ่งเกี่ยวกับ 1) การกำกับ ดูแล ประสานงาน ส่งเสริม และสนับสนุนสถานศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชน 2) ดำเนินการเกี่ยวกับการออกใบอนุญาตจัดตั้งโรงเรียนและการเปลี่ยนแปลงกิจการของโรงเรียนเอกชน 3) ดำเนินการเกี่ยวกับการสงเคราะห์ และเงินทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนและที่กฎหมายอื่นกำหนด 4) ดำเนินการอื่นเกี่ยวกับงานการศึกษาเอกชนตามกฎหมายกำหนด และ 5) ปฏิบัติงานร่วมกับหรือร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงาน หน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมาย

ดังนั้น ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ดังกล่าวข้างต้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลได้นั้นบุคลากรผู้ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องเข้าใจภารกิจและรายละเอียดในการปฏิบัติงาน มีเป้าหมาย มีขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงานที่ชัดเจน จึงจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้ในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว โปร่งใสเป็นธรรม เกิดความพึงพอใจ เป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนเอกชน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานบุคคลของโรงเรียน และยังเป็นการทำให้สถานศึกษาเอกชนจัดการศึกษาได้ตามศักยภาพ เป็นไปตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาของรัฐ ให้การศึกษาเอกชนมีบทบาทสำคัญต่อการศึกษาชาติในการแบ่งเบาภาระการจัดการศึกษาของรัฐในการจัดการศึกษาทุกประเภท การศึกษา ให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และความเจริญก้าวหน้า

ทางวิทยาการ เป็นการสร้างกลยุทธ์ใหม่ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล สังคมไทย สามารถยกระดับความรู้ความสามารถของคนไทยทัดเทียมกับนานาชาติ และเป็นที่ยอมรับในระดับสากลเพื่อประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษานานาชาติ ในภูมิภาคเอเชียต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน, 2555: 42)

ซึ่งในการบริหารบุคคลของโรงเรียนเอกชน ถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการโรงเรียน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเป็นพิเศษ ความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขึ้นอยู่กับผู้บริหารได้ใช้ความรู้ ความสามารถในการบริหารบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่ง แก้วแดง, 2531: 1) การบริหารบุคคลเป็นกระบวนการวางแผนกำลังคน การสรรหาคัดเลือกบุคคล การบำรุงรักษาบุคคล การพัฒนาบุคคลที่มีคุณลักษณะเหมาะสมเข้าสู่หน่วยงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน และปัจจุบันสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน มีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เกี่ยวกับจำนวนข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา ในสถานศึกษาที่จะเกษียณอายุราชการในอีก 10 ปีข้างหน้า ระหว่างปีงบประมาณ 2552-2562 พบว่า จะมีข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาจะเกษียณอายุราชการรวมทั้งสิ้น 192,385 คน โดยปีงบประมาณ 2553 จะเกษียณอายุ จำนวน 6,424 คน และในปี พ.ศ. 2554 จำนวน 8,422 คน นอกจากนี้ยังพบว่า อัตราการลาออกของครูโรงเรียนเอกชนทั่วประเทศมีปริมาณที่เพิ่มสูงขึ้น จากข้อมูลการลาออกของครูโรงเรียนเอกชนในปีการศึกษา 2551-2553 พบว่า ในปีการศึกษา 2551 มีอัตราการลาออก จำนวน 12,439 คน ปีการศึกษา 2552 มีอัตราการลาออก จำนวน 11,397 คน และปีการศึกษา 2553 มีอัตราการลาออก จำนวน 16,876 คน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2554: 1)

จากข้อมูลดังกล่าว ส่งผลกระทบต่อโรงเรียนเอกชนโดยตรง เพราะจะทำให้ครูเอกชนลาออกจากโรงเรียนเอกชนเพื่อไปสอบบรรจุเป็นครู ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา หรือสถานศึกษาเอกชนด้วยตนเองเป็นจำนวนมาก เนื่องจากครูโรงเรียนเอกชนมีประสบการณ์ ความรู้ ความสามารถ และต้องการความมั่นคง ตลอดจนความก้าวหน้าในชีวิต ดังนั้นผู้วิจัยในฐานะเป็นผู้อำนวยการกลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน จึงสนใจศึกษาว่าโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีการบริหารงานบุคคลอย่างไร มีปัญหาข้อเสนอนะในการบริหารงานบุคคลอย่างไร เพื่อเป็นการวางแผนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนเอกชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำข้อมูลในการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเอกชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเฉพาะขอบเขตดังนี้

1. หน่วยในการวิเคราะห์
โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 2 ชั้น คือ
 - 2.1.1 ชั้นการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากร ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2555 จำนวน 34 โรงเรียน โดยใช้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 8 คน รวมจำนวน 272 คน
 - 2.1.2 ชั้นศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ประชากร ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2555 จำนวน 34 โรงเรียน โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 34 คน
 - 2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ชั้น คือ
 - 2.2.1 ชั้นการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จำนวน 21 โรงเรียน โดยใช้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 8 คน รวมจำนวน 162 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนร้อยละ 60
 - 2.2.2 ชั้นการศึกษาแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน โดยเลือกแบบเจาะจง โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

ตัวแปรที่ศึกษาในการทำวิจัยในครั้งนี้ คือ

3.1 สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน

3.2 ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน

3.3 แนวทางแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน

ขอขยายเนื้อหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้มาจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางการบริหารบุคคลตามกรอบแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (2551: 18); ธงชัย สันติวงษ์ (2546: 9); พะยอม วงศ์สารศรี (2548: 3) และกระทรวงศึกษาธิการ (2551: 29-30) สรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานบุคคล 2) ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล 3) ด้านการธำรงและพัฒนาบุคคล และ 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานบุคคล 2) ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล 3) ด้านการธำรงและพัฒนาบุคคล และ 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล โดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ

1.1 ด้านการวางแผนงานบุคคล หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการวิเคราะห์ภารกิจ ประเมินสภาพความต้องการกำลังคนกับภารกิจของโรงเรียนที่เหมาะสมกับความต้องการการจัดทำแผนอัตรากำลังครู และบุคลากรทางการศึกษา การจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศ การกำหนดโครงสร้างภาระงาน การวางแผนประกาศรับสมัครครู ตลอดจนการจัดทำทะเบียนประวัติทะเบียนครู ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ

1.2 ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการกำหนดแนวทาง วิธีการในการสรรหาและคัดเลือกบุคคลเข้าปฏิบัติงานเป็นหน้าที่ของสถานศึกษา โดยตรงที่จะต้องดำเนินการ เพื่อจัดคนให้เหมาะสมกับงานในตำแหน่งตามความรู้ ความสามารถ และความถนัดของแต่ละบุคคลโดยยึดระบบคุณธรรมเป็นสำคัญ

1.3 ด้านการธำรงและพัฒนาบุคคล หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการกำหนดนโยบาย เอาใจใส่ดูแล จูงใจ การกำหนดอัตราเงินเดือน ค่าตอบแทน ความมั่นคงเจริญก้าวหน้าในวิชาชีพ สร้างขวัญและกำลังใจ มีการประกาศยกย่อง มีความสุขในการทำงาน ส่งเสริมสนับสนุน

ให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นธรรม ดำเนินการเพิ่มพูนความรู้ ความสามารถและทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติงานที่บุคลากรรับผิดชอบโดยพัฒนาเป็นรายบุคคลและกลุ่มเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อรักษาบุคลากรทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติให้อยู่กับเราให้นานที่สุด

1.4 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงาน ที่เป็นไปเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ และปฏิทินการตรวจติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยครู ผู้บริหาร และกรรมการบริหารโรงเรียนมีส่วนร่วม มีความยุติธรรม และมีจุดมุ่งหมายเพื่อปรับปรุงบุคลากรในองค์กรให้เหมาะสมกับงาน และเป็นข้อมูลในการเลื่อนขั้นเงินเดือนหรือปรับตำแหน่งโดยนำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไข ปรับปรุง และพัฒนาการปฏิบัติงานของบุคลากรให้ดียิ่งขึ้น

2. ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานด้านการบริหารบุคคลที่เกิดข้อขัดข้องหรืออุปสรรคการบริหารงานบุคคล 4 ด้าน โดยวัดจากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ 1) ด้านการวางแผนงานบุคคล 2) ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล 3) ด้านการจ้างและพัฒนาคูบุคคล 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล

3. แนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคล หมายถึง ข้อคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหาการบริหารบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ตามขอบข่ายการบริหารงานบุคคล 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนงานบุคคล 2) ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล 3) ด้านการจ้างและพัฒนาคูบุคคล 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล

4. หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ หมายถึง ครู หรือบุคลากรทางการศึกษา ที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ ของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

5. ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้รับใบอนุญาต ผู้จัดการ และผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

6. โรงเรียนเอกชน หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

วิธีดำเนินการ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยได้ดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการศึกษาสภาพ และปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2555 จำนวน 34 โรงเรียน โดยใช้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 8 คน รวมจำนวน 272 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จำนวน 21 โรงเรียน โดยใช้หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นผู้ให้ข้อมูล โรงเรียนละ 8 คน รวมจำนวน 162 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของโรงเรียนร้อยละ 60

1.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

1.4 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.5 นำเสนอรายละเอียดในรูปแบบตาราง

2. ชั้นการศึกษาแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ปีการศึกษา 2555 จำนวน 34 โรงเรียน โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 34 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา จำนวน 10 โรงเรียน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยใช้ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 10 คน

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์

2.4 นำเสนอรายละเอียดเชิงเนื้อหา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้มี 2 ฉบับ คือ

1. แบบสอบถาม (questionnaire) เกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดย แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลพื้นฐานทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ประกอบด้วย ข้อมูลด้าน เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน ประสบการณ์ในการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพ และปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) กำหนดค่าคำตอบเป็น 5 ระดับ ดังนี้

5 หมายถึง สภาพการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด หรือร้อยละ 81 - 100

4 หมายถึง สภาพการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับมาก หรือร้อยละ 61 - 80

- 3 หมายถึง สภาพการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับปานกลาง หรือร้อยละ 41 - 60
- 2 หมายถึง สภาพการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อย หรือร้อยละ 21 - 40
- 1 หมายถึง สภาพการปฏิบัติและปัญหาการปฏิบัติ อยู่ในระดับน้อยที่สุด หรือร้อยละ 1 - 20

2. แบบสัมภาษณ์ (interview form) เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบสัมภาษณ์ปลายเปิดเชิงเนื้อหา ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือในการวิจัย มีขั้นตอนการสร้าง และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษา ค้นคว้าเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพ ปัญหา และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาเอกชน เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

ขั้นที่ 2 ดำเนินการสร้างข้อคำถามโดยพิจารณาจากการศึกษาค้นคว้าและนิยามเชิงปฏิบัติการแล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ภาษาที่ใช้ และการจัดรูปแบบการพิมพ์ พร้อมทั้งนำมาปรับปรุงแก้ไข

ขั้นที่ 3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (content validity) โดยการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาสาระของข้อคำถามกับเนื้อหา แนวคิด หลักการที่ต้องการวัด (Index of Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนี ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 115-117) และปรับปรุง ข้อคำถามตามให้ผู้เชี่ยวชาญแนะนำ

ขั้นที่ 4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาคุณภาพเครื่องมือ โดยนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543: 132-133) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.94

ขั้นที่ 5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นแล้ว จัดพิมพ์เป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

ขั้นที่ 6 การสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยสร้างจากแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และนำไปสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 10 โรงเรียน นำข้อมูลมาสังเคราะห์สรุปเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ขออนุญาตขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ถึงผู้รับใบอนุญาตโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา เพื่ออนุญาตส่งแบบสอบถามแก่ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือไปให้แบบสอบถามแก่ครูที่ทำหน้าที่หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 162 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100
3. ตรวจแบบสอบถามที่คืนมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูลในแต่ละขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 แบบสอบถาม ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการจัดกระทำ และการวิเคราะห์ข้อมูล คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดย การแจกแจงความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage)

ตอนที่ 2 สภาพ ปัญหา การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการคำนวณค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard deviation) แล้วนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมาย โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2549: 76-77)

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00	หมายถึง	สภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารงานบุคคลมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50	หมายถึง	สภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารงานบุคคลมาก
ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50	หมายถึง	สภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารงานบุคคลปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50	หมายถึง	สภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารงานบุคคลน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50	หมายถึง	สภาพการปฏิบัติและปัญหาการบริหารงานบุคคลน้อยที่สุด

ขั้นตอนที่ 2 การสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้นำผลการสัมภาษณ์ แนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาเอกชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มาทำการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล และด้านการธำรงและพัฒนาบุคคล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(n=162)

การบริหารงานบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการปฏิบัติ
1. ด้านการวางแผนงานบุคคล	2.77	0.73	ปานกลาง
2. ด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคคล	2.63	0.67	ปานกลาง
3. ด้านการธำรงและพัฒนาบุคคล	2.57	0.71	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล	2.64	0.72	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.65	0.71	ปานกลาง

2. ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ในภาพรวมมีระดับปัญหาในการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ด้านการธำรงรักษาและพัฒนาบุคคล และด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

(n=162)

การบริหารงานบุคคล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับปัญหา
1. ด้านการวางแผนงานบุคคล	3.11	0.85	ปานกลาง
2. ด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคคล	2.60	0.68	ปานกลาง
3. ด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล	2.69	0.75	ปานกลาง
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล	2.73	0.78	ปานกลาง
รวมเฉลี่ย	2.78	0.76	ปานกลาง

3. แนวทางแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหการบริหารงานบุคคล ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนบุคคล ควรมีการวางแผน มีข้อมูลสารสนเทศ กำหนดขั้นตอนวิธีการปฐมนิเทศให้บุคลากรได้เข้าใจระเบียบและหน้าที่ในการปฏิบัติงานชัดเจน 2) ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล ควรมีวิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) ด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล ควรส่งเสริมบุคลากรได้เรียนรู้จากนวัตกรรมที่ทันสมัย และเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล โรงเรียนจัดประชุมชี้แจงบุคลากร และคณะกรรมการบริหารให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุปผลการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสรุปผลการศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สรุปผลเพื่อนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคคล และด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสาคร สิทธิโชติ (2549: 112) ได้ศึกษาสภาพและปัญหการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาภาคใต้ เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ โรงเรียนมีการจัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศของครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติในสถานศึกษาเพื่อการวางแผนกำลังคนไว้อย่างชัดเจน โรงเรียนมีการกำหนดขั้นตอนวิธีการปฐมนิเทศครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติใหม่ ให้เข้าใจระเบียบและหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้เข้าใจชัดเจนก่อนให้ปฏิบัติงาน โรงเรียนมีการวางแผนประกาศรับสมัครครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ โดยแจ้งไปยังหน่วยงานทางการศึกษา และหน่วยงานอื่น ๆ อย่างทั่วถึงและชัดเจน และโรงเรียนมีการกำหนดโครงสร้างและจัดทำภาระงานสำหรับครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติอย่างครอบคลุมและชัดเจน

2. ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา มีระดับปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล ด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล และด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถัย จันทรเหลียง (2548: 53-59) และธีรวุฒิ ลิทธิกุล (2550: 46-54) ได้ศึกษาปัญหาในการบริหารงานบุคคลของเทศบาลตำบลเขื่องใน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี และได้ศึกษาปัญหาการบริหารบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด ผลการศึกษา พบว่า ปัญหาในการบริหารงานบุคคลของเทศบาล และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา โดยภาพรวมและพิจารณาเป็นรายด้าน 4 ด้าน คือ การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งบุคลากร การบำรุงรักษาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ได้แก่ โรงเรียนได้มีการดำเนินการคัดเลือกครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ โดยวิธีการที่หลากหลาย คุุณผลงาน สอบข้อเขียน และสัมภาษณ์ โรงเรียนมีรูปแบบ และวิธีการสรรหาและการคัดเลือกครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ ทุกฝ่ายทำงานให้ชัดเจน และโรงเรียนมีการกำหนดแนวทางการสรรหาและการคัดเลือกครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติไว้อย่างชัดเจน

3. แนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า 1) ด้านการวางแผนบุคคล ควรมีการวางแผน มีข้อมูลสารสนเทศกำหนดขั้นตอนวิธีการปฐมนิเทศให้บุคลากรได้เข้าใจระเบียบและหน้าที่ในการปฏิบัติงานชัดเจน 2) ด้านการสรรหาและการคัดเลือกบุคคล ควรมีวิธีการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรด้วยวิธีการที่หลากหลาย 3) ด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล ควรส่งเสริมบุคลากรได้เรียนรู้จากนวัตกรรมที่ทันสมัย

และเชิญวิทยากรภายนอกมาให้ความรู้ จัดทำแผนพัฒนาบุคลากรที่สอดคล้องกับความต้องการ

4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานบุคคล โรงเรียนจัดประชุมชี้แจงบุคลากร และคณะกรรมการบริหารให้มีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และสรุปผลการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่อง การศึกษาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ควรนำสภาพการปฏิบัติ และปัญหาการบริหารงานบุคคล ไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

1.2 โรงเรียนเอกชน ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ควรนำแนวทางการแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคล ไปใช้เป็นแนวแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ควรนำสภาพการปฏิบัติ ปัญหาการบริหารงานบุคคล และแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคล ไปใช้ในการวางแผนการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชนทุกประเภท เพื่อให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลชาวต่างชาติในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2.3 ควรศึกษาเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษากับ ประเภทอาชีวศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สรุป

สภาพการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผล การปฏิบัติงานบุคคล ด้านการสรรหาและการคัดเลือก และด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล

ปัญหาการบริหารงานบุคคล ของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา มีระดับปัญหาอยู่ในระดับ ปานกลาง ทั้ง 4 ด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผนงานบุคคล ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล และด้านการสรรหาและการคัดเลือก

แนวทางแก้ปัญหการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนเอกชน ประเภทสามัญศึกษา ได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหการบริหารงานบุคคล ดังนี้ 1) ด้านการวางแผนงานบุคคล ปัญหาเรื่องโรงเรียนมีการกำหนดขั้นตอนวิธีการปฐมนิเทศครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติใหม่ แนวทางแก้ไขปัญหาคือ มีการประชุมชี้แจงครู และบุคลากรทางการศึกษาทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติใหม่ ให้เข้าใจระเบียบและหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้เข้าใจชัดเจนก่อนให้ปฏิบัติงาน โดยเชิญวิทยากรมาอบรม 2) ด้านการสรรหาและการคัดเลือกปัญหาเรื่องโรงเรียนได้มีการดำเนินการคัดเลือกครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ โดยวิธีการที่หลากหลาย ดูผลงานสอบข้อเขียน และสัมภาษณ์ แนวทางแก้ไขปัญหาคือ มีการดำเนินการโดยการประกาศรับสมัครสอบ โดยระบุคุณสมบัติของครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อย่างชัดเจน 3) ด้านการจ้างและพัฒนาบุคคล ปัญหาเรื่องโรงเรียนมีการส่งเสริม สนับสนุนครู และบุคลากรทางการศึกษานำนวัตกรรมสมัยใหม่มาใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างกว้างขวาง ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ และโรงเรียนมีการเชิญวิทยากร หรือผู้ทรงคุณวุฒิจากภายนอก มาให้ความรู้ และประสบการณ์แก่ครู และบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติ อย่างต่อเนื่องเป็นระยะ ๆ แนวทางแก้ไขปัญหาคือ จัดอบรมโดยเชิญวิทยากรมาให้ความรู้เกี่ยวกับนวัตกรรมสมัยใหม่ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มาบรรยายให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งชาวไทย และชาวต่างชาติอย่างสม่ำเสมอ 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ปัญหาเรื่องโรงเรียนมีการให้ครู ผู้บริหาร และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา มีส่วนร่วมนำผลการประเมิน มาวางแผนการพัฒนางาน และพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา แนวทางแก้ไขปัญหาคือ ผู้บริหารโรงเรียนประชุมชี้แจงครู และคณะกรรมการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม การประเมินมาวางแผนการพัฒนางาน และพัฒนาครู และบุคลากรทางการศึกษา สรุปผลการประเมิน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546 ก). **คู่มือส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2546 ข). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 พร้อมกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้องและพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2551). **การบริหารงานบุคคลภาครัฐ**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- _____. (2555). **คู่มือการปฏิบัติงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลุ่มส่งเสริมสถานศึกษาเอกชน**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2546). **การบริหารเชิงกลยุทธ์**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธานีพร ศิลปจารุ. (2549). **การวิจัยและการสังเคราะห์ทางสถิติด้วย SPSS**. กรุงเทพฯ: วี.อินเตอร์พริ้นท์.
- ธีรภูมิ สิทธิกุล. (2550). **ปัญหาการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา**.
- พะยอม วงศ์สารศรี. (2548). **การบริหารทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). **โรงเรียนนิติบุคคล (พิมพ์ครั้งที่ 3)**. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สาคร สิทธิโชติ. (2549). **สภาพและปัญหาการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร**.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). **กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (ม.ป.ป.). **ปฏิรูปการเรียนรู้ผู้เรียนสำคัญที่สุด**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2549). **คู่มือประกอบวิชาชีพทางการศึกษา**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2551). **แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมวัฒนธรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน. เอกสารประกอบการประชุมสร้างความเข้าใจ แนวทางการดำเนินงานโครงการวิจัยและพัฒนาการส่งเสริมวัฒนธรรมเครือข่ายการเรียนรู้ของครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2551). **พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน พ.ศ. 2550**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.

อรรถัย จันทรเหลื่อง. (2548). **การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบลจังหวัดสกลนคร. การค้นคว้าอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.**

**การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียน
เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD
กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา**

COMPARISON OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ATTITUDE TOWARDS
THE TOPIC OF BUDDHIST DOCTRINES, OF MATTHAYOMSUKSA 3 STUDENTS
USING STAD COOPERATIVE LEARNING
METHOD AND TRISIKA APPROACH

นพรัตน์ ศรีมาตร/ NOPPARAT SRIMAT¹
ปราโมทย์ จันทรเรือง/ PRAMOTE CHANRUEANG²
สันติ แสงสุก/ SANTI SHANGSUK³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 2) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา 4) เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 100 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD 2) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา 3) แบบทดสอบ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

² รองศาสตราจารย์ ดร. อาจารย์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

³ อาจารย์ ดร. อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 4) แบบวัดเจตคติต่อการเรียน การวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบที

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่า ก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 4) เจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 การใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือ เทคนิค STAD วิธีสอนแบบไตรสิกขา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เจตคติต่อการเรียน

ABSTRACT

The purpose of this research were to compare: 1) students' learning achievement before and after learning the topic of Buddhist doctrines through STAD cooperative learning method; 2) students' learning achievement before and after learning the topic of Buddhist doctrines through Trisikha approach; 3) students' learning achievement after learning the topic of Buddhist doctrines through STAD cooperative learning method and through Trisikha approach; and 4) the students' attitude towards the learning through STAD cooperative learning method and through Trisikha approach. The sample, derived by simple random sampling, was 100 Matthayomsuksa 3 students from Kannasoot Suksalai School, Suphan Buri Province during the second semester of academic year 2012. The research instruments were 1) lesson plans based on STAD cooperative learning method, 2) lesson plans based on Trisikha Approach, 3) learning achievement tests, and attitude tests towards the learning. The data were analyzed by mean, standard deviation and t-test.

The results were as follows: 1) The students' achievement after learning the topic of Buddhist doctrines through STAD cooperative learning method was higher than that of

before with a statistical significance at .05. 2) The students' achievement after learning the topic of Buddhist doctrines through Trisikha Approach was higher than that of before with a statistical significance at .05. 3) The students' learning achievement after learning through STAD cooperative learning method was different from learning through Trisikha Approach with a statistical significance at .05. 4) The students had different attitude towards the learning through STAD cooperative learning method and the learning through Trisikha Approach with a statistical significance at .05.

Keywords: cooperative learning model, STAD technique, Trisikha Approach, learning achievement, learning attitude

บทนำ

การที่ประเทศชาติจะมีความเจริญก้าวหน้าและยั่งยืน จะต้องมีการพัฒนาหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะทรัพยากรมนุษย์ (human resource) เพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสังคม ปัจจุบัน ภายใต้อิทธิพลแห่งการเรียนรู้และพื้นฐานของข้อมูลข่าวสารที่ไร้พรมแดน ส่งผลให้เกิดกระแสปฏิรูปการศึกษาขึ้น โดยนำคุณภาพผู้เรียนมาเป็นประเด็นสำคัญในการอภิปรายทุกเวทีการศึกษา และต่างเห็นพ้องกันในเรื่องการปฏิรูปการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการจัดการเรียนการสอน ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการคิด วิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแสวงหาความรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ตลอดชีวิต มีคุณธรรม จริยธรรม และสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (ธวัชธรรณาวรรณ, 2548: 1) และในการพัฒนาด้านการศึกษานั้นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพการเปลี่ยนแปลงเศรษฐกิจและสังคมที่มีปัญหาคุณธรรมซับซ้อน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและเป็นคนที่มีความสุขนั้น จะต้องเริ่มจากการแก้ไขพฤติกรรมอันไม่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นอันดับแรกก่อนที่จะดำเนินการใด ๆ ทั้งปวง การแก้ไขพฤติกรรมของผู้เรียนซึ่งมีลักษณะนิสัยเฉพาะตัวจะเป็นไปได้ยาก หากดำเนินการเฉพาะที่โรงเรียน จำเป็นต้องได้รับการประสานความร่วมมือจากผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ผู้นำชุมชน หรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทางการศึกษาร่วมกัน แก้ไขพฤติกรรมดังกล่าว การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และลักษณะอันพึงประสงค์ของเด็กในระดับชั้นพื้นฐาน เป็นเรื่องที่จำเป็นอย่างมาก ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการด้านต่าง ๆ ของโลกยุคโลกาภิวัตน์ มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม และเศรษฐกิจของทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทย ซึ่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ กำหนดให้สถานศึกษาได้มีการจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อให้

เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชนสังคม และประเทศชาติ การเรียนรู้ในโลกปัจจุบันนี้ผู้เรียนต้องสร้างองค์ความรู้ใหม่ได้ เมื่ออยู่ในสังคมต้องมีคุณธรรม จริยธรรม ซึ่งเป็นหลักสำคัญจึงจะพาชีวิตประสบผลสำเร็จ เป็นสุขอย่างแท้จริง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2544 ได้วางแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ เน้นความสำคัญด้านความรู้ คุณธรรมและกระบวนการเรียนรู้ ด้านการประเมินผู้เรียนจากการพัฒนาการเรียนของผู้เรียน ด้านความประพฤติ สังเกตพฤติกรรมการเรียน การร่วมกิจกรรมและการทดสอบ (ลัดดาวรรณ เจริญศักดิ์ศิริ, 2548: 35)

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติไทย คนไทยนับถือพระพุทธศาสนามาเป็นเวลานาน นับพันปี ดังนั้น วิถีชีวิตของคนไทยและวัฒนธรรมของชาติ จึงล้วนเกี่ยวพันและสืบเนื่องมาจากศาสนาทั้งสิ้นซึ่งรวมไปถึงความเชื่อ ค่านิยม และความเป็นอยู่ของคนไทยที่แยกไม่ออกจากพระพุทธศาสนา พระมหากษัตริย์ไทยทุกยุคทุกสมัยทรงเป็นชาวพุทธที่ดี ทรงประยุกต์หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางดำเนินชีวิตและเป็นหลักในการปกครองประเทศ พระพุทธศาสนาได้หล่อหลอมเป็นเลือดเนื้อของประชาชนไทย จนกลายเป็นวิถีชีวิตและคุณลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง (วิทย์ วิศทเวทย์, 2550: 1) ความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ส่วนหนึ่งนำมาซึ่งความสะดวกสบายและปัญหาสังคมได้ส่วนหนึ่ง โดยเฉพาะปัญหาที่เป็นความต้องการทางด้านร่างกายของมนุษย์ วิทยาศาสตร์ แม้จะตอบปัญหาและนำความสะดวกสบายมาสู่สังคมมนุษย์ แต่ก็มาพร้อมกับปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งเพิ่มความเห็นแก่ตัวที่มุ่งแสวงหาวัตถุบริโภคนิยมละเลยคุณธรรม ส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมตามมามากมาย ปัญหาต่างๆ ในสังคมสามารถแก้ไขได้ด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา หากนำมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพและปัญหานั้น ๆ

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ประสบปัญหานักเรียนขาดความสนใจในการเรียน ขาดความกระตือรือร้น ขาดทักษะการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และเห็นวิชาพระพุทธศาสนาเป็นเรื่องที่น่าเบื่อหน่าย เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องไกลตัว ไม่ใช่วิชาหลักที่ทำให้นักเรียนสามารถสอบเข้าแข่งขันเพื่อเรียนต่อในระดับชั้นที่สูงขึ้น เพื่อให้ได้งานทำที่ดีในอนาคต จากการประเมินคุณภาพของนักเรียนระดับชาติ ปีการศึกษา 2554 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางเรียนในสาระพระพุทธศาสนา อยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ คือมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 52.71 หากพิจารณาเนื้อหา พบว่าเนื้อหาเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามีค่าเฉลี่ยร้อยละ 53.33

จากสภาพปัญหาการเรียนการสอนที่เกิดขึ้น ทำให้หลายฝ่ายเร่งพัฒนาการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา กำหนดให้มีการศึกษาค้นคว้าด้านการเรียนการสอนจริยศึกษา เพื่อมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมและแนวปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อให้การเรียนการสอน

รายวิชา พระพุทธศาสนา ศาสนา ศีลธรรม จริยธรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ครูต้องจัดรูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนให้หลากหลาย ซึ่งรูปแบบการสอนในพระพุทธศาสนามีหลายวิธี วิธีหนึ่งที่ผู้วิจัยเห็นว่ามีเหมาะสม คือใช้วิธีสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มาพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งด้านวิชาการ คุณธรรม และ จริยธรรม ซึ่ง ทิศนา ขัมมณี (2550: 266) กล่าวถึงการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ว่าเป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยครูจัดแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มย่อย กลุ่มละ 4-5 คน มีระดับความสามารถทางการเรียนสูง ปานกลาง และต่ำ ในสัดส่วน 1 : 2 : 1 โดยคนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า กระทั่งคนที่อ่อนเกิดความเข้าใจอย่างแม่นยำ สมาชิกแต่ละคนจะต้องร่วมมือกันช่วยเหลือกันทำงาน เมื่อทดสอบย่อยต้องทำด้วยตัวเองไม่มีการช่วยเหลือกันแต่แต่ละคนต้องทำคะแนนให้มากที่สุดเพื่อความสำเร็จของกลุ่ม ให้ได้รับการยกย่อง สอดคล้องกับงานวิจัยของกาญจนา อุปสาร (2547: 134) การจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยกิจกรรม STAD เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เกิดจากการผสมผสานเนื้อหาสาระต่าง ๆ กับทักษะการอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มย่อย ๆ มีการช่วยเหลือกันทำให้ผลการเรียนรู้นักเรียนดีขึ้น และได้ฝึกพัฒนาทักษะทางสังคม คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับวิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เปรียบเทียบกับวิธีสอนแบบไตรสิกขา ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 9

วัตถุประสงค์

การวิจัยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน 3) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา และ 4) เจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา

วิธีดำเนินการ

1. **ขอบเขตของเนื้อหา** วิชาพระพุทธศาสนา รหัส ส33112 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เป็นเนื้อหาในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สาระที่ 1 ศาสนา ศีลธรรม และจริยธรรม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในมาตรฐาน ส 1.1 ตัวชี้วัดที่ 6 และ 7 ประกอบด้วย 5 เรื่อง ได้แก่ 1) อริยสัจ 4 2) ชันธุ 5 3) มรรค 8 4) สปัจริยธรรม 7 และ 5) บุญกิริยาวัตถุ 10

2. **ระยะเวลา** ระยะเวลาในการทดลอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ทำการทดลอง 3 ชั่วโมง ต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 5 สัปดาห์ รวม 15 ชั่วโมง

3. **กลุ่มตัวอย่าง** นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) กลุ่มทดลองที่ 1 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 จำนวน 50 คน สอนโดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับกลุ่มทดลองที่ 2 เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 จำนวน 50 คน สอนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

4. ตัวแปร

4.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีสอน 2 วิธี คือ วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียน

สมมติฐานในการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนระหว่างแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกัน

4. เจตคติต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 5 แผน โดยมีความสอดคล้องและความเหมาะสมเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 5 แผน โดยมีความสอดคล้องและความเหมาะสมเท่ากับ 1.00 ทุกข้อ
3. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.829
4. แบบวัดเจตคติต่อการเรียน ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991

วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการสอนกลุ่มทดลองที่ 1 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD จำนวน 5 แผน กลุ่มทดลองที่ 2 ใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา จำนวน 5 แผน แล้วปฏิบัติตามลำดับดังนี้

1. แจ้งให้นักเรียนทราบและทำความเข้าใจกับการจัดการเรียนรู้ถึงวิธีการจัดการเรียนรู้ บทบาทของผู้เรียน เป้าหมายของการเรียน จุดประสงค์ของการเรียนและวิธีการวัดผลประเมินผล การเรียนในครั้งนี้
2. ดำเนินการสอบก่อนเรียน (pre-test) กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันทั้งสองกลุ่ม
3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองสอนตามแผนจัดการการเรียนรู้ทั้งสองกลุ่มใช้นี้เนื้อหาเดียวกัน และระยะเวลาในการสอนเท่ากัน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา จำนวน 5 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง ใช้เวลาเรียน 15 ชั่วโมง
4. เมื่อเสร็จสิ้นการดำเนินการตามที่กำหนดไว้แล้วทำการทดสอบหลังเรียน (post - test) กับนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนฉบับเดียวกันกับแบบทดสอบก่อนเรียน
5. ผู้วิจัยดำเนินการให้นักเรียนในกลุ่มทดลองทั้งสองกลุ่ม ทำแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นแบบวัดเจตคติชุดเดียวกันทั้งสองกลุ่ม
6. นำกระดาษคำตอบของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์และแบบวัดเจตคติของนักเรียนที่มีต่อการเรียนเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา มาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ เพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ระหว่างก่อนเรียนกับหลังเรียน

ผลการสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	P-value
ก่อนเรียน	50	11.42	2.24		
หลังเรียน	50	24.88	1.77	51.04*	.000

* $P < .05$

จากตารางที่ 1 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 50 คน โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ก่อนเรียนและหลังเรียน รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

ผลการสอบ	n	$\bar{x}$	S.D.	t	P-value
ก่อนเรียน	50	10.98	1.85		
หลังเรียน	50	23.50	1.74	43.99*	.000

* $P < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างกลุ่มทดลองที่ 1 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับกลุ่มทดลองที่ 2 ใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับกลุ่มทดลองที่ใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

กลุ่มที่เรียน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	P-value
วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD	50	24.88	1.77		
วิธีสอนแบบไตรสิกขา	50	23.50	1.74	4.430*	.000

* $P < .05$

จากตารางที่ 3 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา คะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

ตอนที่ 4 เปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ระหว่างกลุ่มวิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับกลุ่มทดลองที่ใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา รายละเอียดการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างกลุ่มทดลองที่ใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับกลุ่มทดลองที่ใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

กลุ่มที่เรียน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	P-value
วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD	50	4.76	1.51		
วิธีสอนแบบไตรสิกขา	50	4.50	1.67	19.364*	.000

* $P < .05$

จากตารางที่ 4 พบว่าเจตคติต่อการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา

อภิปรายผล

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเรียนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นการเรียนที่ให้นักเรียนจัดเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยให้นักเรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับเก่ง ปานกลาง และอ่อนอยู่ในกลุ่มเดียวกัน ทุกคนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ร่วมกัน มีการช่วยเหลือกันในการแสวงหาความรู้ใหม่ นักเรียนทราบความก้าวหน้าของตนเองตลอดเวลา รวมถึงมีกิจกรรมส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในเรื่องที่ศึกษาให้มากที่สุดประกอบกับการเสริมแรงด้วยการให้รางวัลทำให้นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนร่วมกันส่งผลให้การเรียนรู้มีการพัฒนาขึ้น นักเรียนมีความสนใจและตั้งใจเรียนมากขึ้นจึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งสอดคล้องกับสลาบิน (Slavin, 1995: 4) ที่กล่าวว่า การสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นต้นแบบการสอนที่ครบวงจร ผู้เรียนเรียนรู้ได้โดยการลงมือปฏิบัติสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยแบ่งกลุ่มผู้เรียนออกเป็นกลุ่ม กลุ่มละ 4 – 5 คน เน้นให้มีการแบ่งงานกันทำ ช่วยเหลือกันในการทำงาน ครูทำการทดสอบนักเรียนเป็นรายบุคคลแล้วนำคะแนนแต่ละคนมาเฉลี่ยเป็นคะแนนของกลุ่ม มีการประกาศคะแนน กลุ่มใดมีคะแนนเฉลี่ยถึงเกณฑ์ที่กำหนดก็จะมีรางวัลให้ วิธีสอนด้วยเทคนิค STAD เป็นการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิดเห็น มีเหตุผล ได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนในกลุ่มเพื่อเป็นแนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ตลอดจนเพื่อจะเรียนรู้และรับผิดชอบงานของตนเองโดยมุ่งเน้นผลประโยชน์และความสำเร็จของกลุ่มในการเรียนโดยมีสิ่งที่จะต้องคำนึง 3 ประการ คือ 1) รางวัลของกลุ่ม 2) ผลความรับผิดชอบของบุคคล 3) โอกาสความสำเร็จที่เท่าเทียมกัน และมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของกิริยา ปัทมทอง (2552: 88) ที่เปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD กับที่เรียนรู้แบบ 4 MAT ผลการวิจัยพบว่ามีความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย

ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับซุยานโต (Suyanto, 1999: 3766-A) พบว่าผลการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียน สูงกว่านักเรียน ที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสุพรรณิ มีภูเวียง (2550: 64) พบว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ บทเรียนสำเร็จรูปประกอบเทคนิค STAD กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 แผนการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น และสอดคล้องกับสุวรรณาริ ศรีขลา (2551: 102-103) พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง การอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับอาร์มสตรอง (Armstrong, 2003: 405-A) ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้ แบบร่วมมือในการจัดกลุ่มนักเรียนโดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเป็นทีม (STAD) กับการสอนแบบดั้งเดิมโดยใช้ตำราเรียนโดยการอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน พบว่าการเรียนแบบร่วมมือช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนมากควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสมในการจัดตารางเรียนแบบเน้นบล็อกเวลา และสอดคล้องกับฟาร์โลว์ (Farlow, 2004: 395) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุมชนชั้นเรียนและการใช้ กลยุทธ์ในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ พบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น และนักเรียนเรียนรู้ได้โดยรวมทั้งสามารถแสดงการตอบสนองที่ดีขึ้นด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกัน

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับสุดใจ พงษ์เพียจันทร์ (2547: 38) กล่าวว่าการจัดการเรียนแบบ ร่วมมือกันด้วยเทคนิค STAD เป็นการเรียนเป็นทีมที่ผสมความรู้ความสามารถ ผู้เรียนมีความสนุกสนาน มีปฏิสัมพันธ์หรือได้รับรางวัลสำหรับทีมที่สามารถทำคะแนนมากกว่าฐานของตน และสอดคล้องกับ ขวลิต ชูกำแพง (2551: 74) กล่าวเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเทคนิค STAD ไว้ว่าเป็น รูปแบบการสอนที่มีการจัดนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ โดยจัดให้นักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน อยู่ร่วมกันในกลุ่มและครูเป็นผู้กำหนดบทเรียนและการทำงานของกลุ่ม โดยครูทำการสอนแล้ว ให้นักเรียนในกลุ่มทำงานช่วยเหลือกัน เด็กเก่งช่วยตรวจงานและอธิบายให้เพื่อนเข้าใจถูกต้อง ก่อนนำส่งครู หลังจากนั้นให้นักเรียนทุกคนต่างทำข้อสอบโดยไม่มีการช่วยเหลือกัน แล้วนำคะแนน ที่ได้จากการสอบมาหาค่าเฉลี่ยเป็นคะแนนฐานและมีการให้คะแนนกลุ่มที่ทำคะแนนได้ดีกว่าเดิม เป็นต้น

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีการสอนแบบไตรสิกขา เป็นกระบวนการศึกษาที่พัฒนามนุษย์ทั้งหลาย ทั้งทางกาย วาจา ความคิด จิตใจ อารมณ์และสติปัญญา ให้สามารถดำรงและดำเนินชีวิตในสังคมอย่างมีสันติ มีอิสรภาพ เน้นการปฏิบัติ ผูกอบรมตนด้วยหลักของศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของวิลาพัฒน์ อรุณบุญวลชาติ (2549: 4) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขาเพื่อเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า หลังเข้าร่วมโปรแกรม นักเรียนมีค่าเฉลี่ยของคะแนนสูงกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสุวชัยพร พันธิโยธี (2549: 142) ได้ทำการวิจัยผลการสอนโดยใช้บทเรียนเครือข่ายการสอนด้วยวิธีไตรสิกขา เรื่อง ความหมาย ความจริง คุณค่า และความมุ่งหมายของชีวิตที่มีต่อผลการเรียนรู้ของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สถาบันพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี พบว่า นักศึกษาที่เรียนปกติด้วยวิธีสอนแบบไตรสิกขา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับอุบล นนทฤทธิ์ (2553: 53-54) ได้ศึกษาผลการสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรม ในรายวิชา ส 43102 สาระพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนโดยวิธีสอนแบบไตรสิกขาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา มีคะแนนเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นวิธีสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ใช้ความคิดร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความคิด มีการช่วยเหลือกัน มีเหตุผลซึ่งกันและกัน ได้เรียนรู้สภาพอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของคนในกลุ่มเพื่อเป็นแนวคิดไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล ทุกคนได้แสดงความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน มีการทดสอบเพื่อให้รางวัลแก่กลุ่มที่มีคะแนนดีขึ้นจากฐานเดิม มีการเรียนรู้อย่างมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การนำเสนอเนื้อหา การจัดทีม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การทดสอบ การให้รางวัล การจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีข้อดีหลายประการ เช่น ทำให้ผู้เรียนมีความเอาใจใส่รับผิดชอบ มีทักษะทางสังคม มีทักษะในการแก้ปัญหาที่ดีและเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นต้น

จอห์นสันและจอห์นสัน (Johnson & Johnson, 1994: 31-37) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการสอนแบบร่วมมือไว้ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกันทางบวก 2) การมีปฏิสัมพันธ์ส่งเสริมซึ่งกันและกัน 3) ความรับผิดชอบของสมาชิกแต่ละคน 4) การใช้ทักษะระหว่างบุคคลและทักษะการทำงานกลุ่มย่อย 5) กระบวนการกลุ่มที่มีขั้นตอน สรุปได้ว่าองค์ประกอบของการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ที่เรียนด้วยวิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือสูงกว่าวิธีสอนแบบ

ไตรสิกขา เพราะวิธีสอนแบบไตรสิกขานำมาซึ่งการพัฒนาบุคคลมากกว่าการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับ อมร โสภณวิเศษฐิวงษ์ และกวี อิศริวรรณ (2542: 7) กล่าวว่า ไตรสิกขา คือ ข้อปฏิบัติที่ต้องศึกษา 3 ประการ คือ อภิสัสสิกขา อภิสจิตสิกขา และอภิสปัญญาสิกขา และสอดคล้องกับ พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542 (2546: 94 – 95) ให้ความหมายไตรสิกขาไว้ว่า ไตรสิกขา คือ กระบวนการพัฒนาฝึกฝนตามหลักพระพุทธศาสนาที่เชื่อว่ามนุษย์นั้นสามารถฝึกฝนอบรมได้ ดังนั้น การที่จะเป็นคนดีหรือเลวไม่ใช่เรื่องบังเอิญหรือวาสนาใด ๆ หากขึ้นอยู่กับความรู้และการเป็นผู้ได้รับการฝึกอบรม และสอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2544: 161) ได้ประยุกต์หลักไตรสิกขา โดยจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นอภิสัสสิกขา 2) ขั้นอภิสจิตสิกขา 3) ขั้นอภิสปัญญาสิกขา สรุปได้ว่าการสอนแบบไตรสิกขาเป็นวิธีการสอนที่นำกระบวนการฝึกอบรม พัฒนามนุษย์ขององค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาประยุกต์เป็นวิธีสอน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติ ทั้งกาย วาจาใจ มีสติตั้งมั่นสามารถแก้ปัญหาและเกิดปัญญาในตนเองได้ โดยมีครูเป็นผู้คอยแนะนำ ในทางที่ถูกที่ควรให้ จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับวิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขาที่อ้างอิงมาในเบื้องต้นจะเห็นว่าการสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนสูงกว่าวิธีสอนแบบไตรสิกขาจึงมีผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี แตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของซูยานโต (Suyanto, 1999: 3766-A) ได้ศึกษาผลการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือโดยใช้เทคนิค STAD ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา คณิตศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ในเขตยอกจาการ์ตา ประเทศอินโดนีเซีย ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบระหว่างชั้นเรียนพบว่า นักเรียนเกรด 3 และเกรด 5 ของกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้เทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนเกรด 3 และเกรด 5 ที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของโจฮันนิง (Johanning, 2000: 151-160) ศึกษาการวิเคราะห์ การเขียนและการทำงานกลุ่มร่วมกัน ของนักเรียนมัธยมศึกษาในการศึกษาวิชาพีชคณิตเบื้องต้น พบว่า การเขียนอธิบายเป็นวิธีหนึ่งที่กระตุ้นนักเรียนเรียนรู้คณิตศาสตร์ สื่อสารความคิดของตน ลงบนกระดาษและถ่ายทอดสู่บุคคลอื่น การเขียนอธิบายก่อนอภิปรายกลุ่ม ทำให้มั่นใจว่านักเรียน ทุกคนมีโอกาสศึกษาด้วยตนเองก่อนที่จะพบครูกับเพื่อน ๆ การเขียนทำให้นักเรียนทุกคนมีโอกาส ศึกษาด้วยตนเองก่อนที่จะพบครูกับเพื่อน ๆ การเขียนทำให้นักเรียนมีความมั่นใจมากขึ้น ในการทำงานกลุ่มโดยการแลกเปลี่ยนความคิดภายในกลุ่ม ซึ่งบรรยากาศเช่นนี้ นักเรียนจะมีความกระตือรือร้นในการคิดและการมีส่วนร่วมในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ด้วย และสอดคล้อง กับอาร์มสตรอง (Armstrong, 2003: 405 - A) ศึกษาเปรียบเทียบผลการเรียนรู้แบบร่วมมือในการจัด กลุ่มนักเรียนโดยยึดเกณฑ์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยเป็นทีม (STAD) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า

กับนักเรียน 47 คน ที่เรียนอยู่ในเกรด 12 ที่ได้รับการสอนแบบดั้งเดิมโดยใช้ตำราเรียนโดยการอธิบาย การบรรยาย เอกสารประกอบการเรียน กับการสอนแบบกลุ่มร่วมมือ จัดกลุ่มโดยใช้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการสอนทั้งสองแบบนี้มีการวัดผลและประเมินผล ผลการศึกษาพบว่า การเรียนแบบร่วมมือช่วยนักเรียนเรียนรู้ทำให้นักเรียนมีความสนุกสนานกับการเรียนมากควรนำไปใช้ในการสอนให้เหมาะสม ในการจัดตารางเรียนแบบเน้นบล็อกเวลา และสอดคล้องกับฟาร์โลว์ (Farlow, 2004: 395) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างชุมชน ชั้นเรียนและการใช้กลยุทธ์ในการเรียนรู้แบบร่วมมือกันของนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนสามารถเรียนรู้ได้เพิ่มขึ้น และนักเรียนเรียนรู้ได้โดยรวมทั้งสามารถแสดงการตอบสนองที่ดีขึ้นด้วยกระบวนการเรียนรู้แบบร่วมมือกันและสอดคล้องกับงานวิจัยในประเทศ สอดคล้องกับภูมิพรรณ ทวีชาติ (2549: 91) การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD พบว่านักเรียนที่เรียน เรื่อง หลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนาโดยการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีปรีชาเชิงอารมณ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับสุพรรณิ มีภูเวียง (2550: 64) ศึกษาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบเทคนิค STAD เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า แผนการจัดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ แสดงว่านักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนสูงขึ้น สอดคล้องกับสุวรรณารี ศรีขลา (2551: 102-103) ได้ศึกษาค้นคว้า เรื่อง ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เรื่อง การอ่านจับใจความวิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์ พบว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านจับใจความหลังเรียนเพิ่มขึ้นจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับกิริยา ปัทม (2552: 88) ศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD กับที่เรียนรู้แบบ 4 MAT ผลการวิจัยพบว่า คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบ 4 MAT หลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD สูงกว่าที่เรียนรู้แบบ 4 MAT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และคะแนนเฉลี่ยความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD สูงกว่า

ที่เรียนรู้แบบ 4 MAT อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับวรรณิ์ ปัดถาวโร (2553: 119) ได้ศึกษาผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนการตูนชุดนิทานคุณธรรมเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่าแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

4. เจตคติต่อการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีสอนแบบไตรสิกขา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD เป็นวิธีการสอนที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกทั้งความสามารถส่วนตัวและความร่วมมือเป็นทีม ประกอบกับนักเรียนมีความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธา ในวิธีการเรียนแบบไตรสิกขาว่าสามารถทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ในเรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเข้าใจ สอดคล้องกับแนวคิดของพิชิต ฤทธิจุฑา (2549: 273) ได้กล่าวว่า เจตคติ คือ ความรู้สึก ความเชื่อ ความศรัทธาของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งเป็นผลมาจากการเรียนรู้ และประสบการณ์ ช่วยกระตุ้น จูงใจให้บุคคลแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เช่น สนับสนุน หรือต่อต้าน สอดคล้องกับวรารภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์ (2553: 2) กล่าวว่า เจตคติหรือท่าที ความรู้สึกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง และแสดงออกมาเป็นรายบุคคลหรือเป็นหมู่เหล่า สอดคล้องกับโวลแมน (Wolman, 1993: 37 - 39) กล่าวว่า เจตคติคือ ความพร้อมของบุคคลที่แสดงพฤติกรรมออกมา สอดคล้องกับนภาพร กุลเรืองทรัพย์ (2548: 22) กล่าวว่า เจตคติคือการแสดงออกถึงความรู้สึก ความคิดเห็น ความเชื่อ และท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งซึ่งอาจเป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ สอดคล้องกับฐานิตยา อมรพลัง (2548: 114-115) กล่าวว่าเจตคติมีลักษณะที่สำคัญ เช่น เจตคติเกิดจากการเรียนรู้ เจตคติเป็นสิ่งที่เปลี่ยนแปลง เจตคติเป็นสิ่งที่ซับซ้อน เจตคติเกิดจากการเลียนแบบ เจตคติอาจเกิดขึ้นจากความมีจิตสำนึก เจตคติมีลักษณะคงทนถาวร สอดคล้องกับพิชิต ฤทธิจุฑา (2549: 223-224) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึกของคน เจตคติของคนมีความคงเส้นคงวา และไม่สามารถวัดหรือสังเกตเห็นได้โดยตรง สอดคล้องกับปริยาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2546: 241-242) กล่าวว่า เจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 2 ประการ คือ 1) องค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ และ 2) องค์ประกอบด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ และสอดคล้องกับสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2549: 2) กล่าวว่าเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการ คือ 1) องค์ประกอบที่เกี่ยวกับอารมณ์และความรู้สึก 2) องค์ประกอบเกี่ยวกับความนึกคิด 3) องค์ประกอบเกี่ยวกับพฤติกรรม

จากทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ จะเห็นได้ว่าเจตคติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนกรรณสูตศึกษาลัย จังหวัดสุพรรณบุรี ที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD และวิธีสอนแบบไตรสิกขาเกิดจากความรู้สึก ความเชื่อ

ความศรัทธาของนักเรียนจึงมีผลทำให้เจตคติต่อการเรียนแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระศุภชัย บุตรเกษ (2552: 122) เรื่อง การเปรียบเทียบความสามารถด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมด้วยการอภิปราย กลุ่ม การจัดกิจกรรมแบบอริยสัจ 4 และการจัดกิจกรรมแบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนมีเจตคติ ต่อการเรียนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป

จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้พบว่านักเรียนที่สอนโดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วย เทคนิค STAD มีเจตคติและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาสูงกว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้วิธีสอนแบบไตรสิกขา ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

1.1 ในการนำรูปแบบการสอนโดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนควรปรับให้สอดคล้องกับเนื้อหาสาระในการเรียนรู้ และองค์ประกอบอื่นๆ ให้เหมาะสม

1.2 ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้วิธีสอนแบบร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD อาจมีการปรับระยะเวลา ในการจัดการเรียนรู้โดยมีการยืดหยุ่นตามสถานการณ์ความพร้อมของเด็กได้ตามความเหมาะสม

1.3 ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรให้ความสนใจ และนำเอาวิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา และวิชาสังคมศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพราะวิธีสอนแบบนี้เป็นเครื่องมือ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหนึ่ง ที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการนำวิธีการสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ไปใช้ร่วมกับ วิธีการสอนรูปแบบอื่นๆ มีความหลากหลาย

2.2 ควรทำการวิจัยในลักษณะการนำวิธีการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับ การเรียนการสอนในรายวิชาต่าง ๆ ในระดับชั้นเดียวกันหรือต่างระดับชั้น

2.3 ควรทำการวิจัยในลักษณะแบบเดียวกันซ้ำอีกเมื่อเวลาผ่านไปเพื่อที่จะได้ข้อมูล ที่เป็นปัจจุบัน

2.4 ควรมีวิธีการใช้รูปแบบเทคนิค STAD ผสมผสานกับวิธีการเรียนรู้ในรูปแบบอื่นตาม ความเหมาะสมกับเนื้อหา

สรุป

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเจตคติที่มีต่อการเรียน เรื่อง หลักกรรมทางพระพุทธศาสนาของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้วิธีสอนแบบกลุ่มร่วมมือด้วยเทคนิค STAD กับวิธีการสอนแบบไตรสิกขา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์และเจตคติต่อการเรียน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าวิธีสอนแบบไตรสิกขา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา อุปสร. (2547). การพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ (STAD) เรื่อง ศาสนากับการดำเนินชีวิต กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิริยา ปืทอง. (2552). การเปรียบเทียบความเข้าใจในการอ่านและความรับผิดชอบในการเรียนภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนรู้แบบร่วมมือตามวิธี STAD กับที่เรียนรู้แบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ชวลิต ชูกำแพง. (2551). การประเมินผลการเรียนรู้ (Learning Assessment): เอกสารประกอบการสอนประเมินผลการเรียนรู้. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ฐานิตยา อมรพลัง. (2548). การพัฒนาแผนการเรียนรู้หลักภาษาไทย เรื่อง ไตรยางค์ ด้วยแบบฝึกทักษะ เกม และเพลง สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทิตนา แหมมณี. (2544). วิทยาการด้านการคิด. กรุงเทพฯ: เดอะมาสเตอร์กรุ๊ปแมเนจเม้นท์.
- _____. (2550). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธรินธร นามวรรณ. (2548). เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎีการบริหารและการจัดการสถานศึกษา. มหาสารคาม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นภาพร กุลเรืองทรัพย์. (2548). การเปรียบเทียบความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษ เจตคติต่อการเรียนและการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา (รูปแบบที่ 1) กับการสอนแบบเดิม. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2546). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพฯ: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2542. (2546) กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คพับลิเคชันส์.

- พระศุภชัย บุตรระเกษ. (2552). การเปรียบเทียบความสามารถด้านการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระหว่างการจัดกิจกรรมด้วยการอภิปรายกลุ่ม การจัดกิจกรรมแบบอริยสัจ 4 และการจัดกิจกรรมแบบไตรสิกขา. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2549). ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เข้าส์ออฟ เคอร์มีส์.
- ภูมิพรรณ ทวีชาติ. (2549). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและปรีชาเชิงอารมณ์ของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนเรื่องหลักธรรมในพุทธศาสนา ที่ได้รับการสอนแบบไตรสิกขากับการสอนแบบร่วมมือด้วยเทคนิค เอส ที เอ ดี (STAD). วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ลัดดาวรรณ เจริญศักดิ์ศิริ. ประเมินการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียนตามสภาพจริงในวิชาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- วรรณิ์ ปัดถาวโร. (2553). ผลการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบบทเรียนการตัดสินใจด้านคุณธรรม เรื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วราภรณ์ ตระกูลสฤษดิ์. (2553). ธรรมชาติและความต้องการของมนุษย์. <<http://www.kmutt.ac.th/organization/ssc334/asset.html>> (10 มิถุนายน)
- วิทย์ วิศทเวทย์. (2550). หนังสือเรียนสาระการเรียนรู้พื้นฐาน กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม: สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.
- วิลาพัฒน์ อรุณนวลชาติ. (2549). การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมตามแนวทางไตรสิกขา เพื่อเสริมสร้างควมมีวินัยในตนเองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดใจ พงษ์เพียจันทร์. (2547). การพัฒนาความสามารถการอ่านเชิงวิเคราะห์ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วย กลุ่มร่วมมือแบบ STAD ประกอบการใช้แบบฝึกทักษะ. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2554). เจตคติที่เกี่ยวข้องกับงาน. <<http://suthep.vier.ac.th/ehapters.doc>> (10 มิถุนายน)

- สุพรรณี มีภูเวียง. (2550). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้บทเรียนสำเร็จรูปประกอบเทคนิค STAD กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เรื่อง วันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวรรณารี ศรีขลา. (2551). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือ ด้วยเทคนิค STAD เรื่อง การอ่านจับใจความ วิชาภาษาไทยเพื่ออาชีพ 1 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ วิทยาลัยเทคนิคกาฬสินธุ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุวลัยพร พันธุ์โยธี. (2549). ผลการสอนโดยใช้บทเรียนเครือข่ายการสอนด้วยวิธีไตรสิกขา เรื่อง ความหมาย ความจริง คุณค่าและความมุ่งหมายของชีวิตที่มีต่อผลการเรียนรู้ ของนักศึกษาปริญญาตรีชั้นปีที่ 1 สถาบันพลศึกษา วิทยาเขตอุดรธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อมร โสภณวิเศษฐ์วงศ์, และกวี อิศริวรรณ. (2542) หนังสือเรียนสังคมศึกษา รายวิชา ส 0410 พระพุทธศาสนา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- อุบล นนทฤทธิ์. (2553). การสอนแบบไตรสิกขาที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง หลักธรรม ในรายวิชา ส 43102 สาระพระพุทธศาสนาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนศรีธวัชวิทยาลัย จังหวัดร้อยเอ็ด. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Armstrong, J. (2003). Exploring the effects of individual drama therapy with a child diagnosed with learning disabilities: A case study. *Masters Abstracts International*, 41 (4), 884.
- Farlow, A. E. (2004). Creating a fully inclusive classroom community: Utilizing cooperative learning strategies to promote the inclusion of students with special needs. *Masters Abstracts International*, 42 (02), 395.
- Johanning, I. D. (2000, March). An analysis of writing and post writing group collaboration in middle school pre-algebra. *School Science and Mathematics*, 100 (3), 151–160.
- Johnson, D. W. & Johnson, R. T. (1994). *Learning together and alone: Cooperative, competitive and international learning* (4th ed.). Englewood Cliffs NJ: Prentice Hall.
- Slavin, R. E. (1995). *Cooperative learning* (2nd ed.). New York: Simon and Schuster.
- Suyanto, W. (1999). The effects of student team-achievement divisions on mathematics achievement in Yogyakarta Rral Primary Schools. *Dissertation Abstracts International*, 59 (10), 3766-A.
- Wolman, B. B. (1993). *Dictionary of behavioral science*. New York: Van Nostrand Reinhold.

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

QUALITY OF TEACHER'S WORK LIFE AFFECTING LEARNING ORGANIZATION IN EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE JURISDICTION OF KANCHANABURI PRIMARY EDUCATION SERVICES AREA OFFICE 1

บุปผา หนูนภักดี / BUPPA NOONPAKDEE¹
จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย / JITTIRAT SAENGLOETUTHAI²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา 2) ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา 3) คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา และ 4) ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 302 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับดี 7 ด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการพัฒนาศักยภาพของบุคคล ด้านความเจริญของงานและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคม ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านธรรมาภิบาลในองค์กร ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ และด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวมมีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม

¹ นักศึกษาลัทธิสุตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการมีรูปแบบความคิด

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม และด้านการให้สิ่งตอบแทน ที่เหมาะสมและยุติธรรม โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 56

4. ข้อเสนอแนะควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูทุกด้านอย่างต่อเนื่อง และยึดหลักคุณธรรมและความยุติธรรม และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูใฝ่หาความรู้ และเรียนรู้สิ่งใหม่ในยุคเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิตการทำงาน องค์กรแห่งการเรียนรู้ สถานศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to investigate: 1) level of the teachers' quality of work life in educational institution; 2) level of the learning organization in educational institution; 3) teachers' quality of work life affecting learning organization in educational institution; and 4) guidelines to improve the teachers' quality of work life and learning organization in educational institution. The samples consisted of 302 teachers under the Jurisdiction of Kanchanaburi Primary Education Services Area Office 1 derived by a proportional stratified random sampling. The instrument was the questionnaire developed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression analysis and content analysis.

The findings revealed as follows:

1. The teachers' overall quality of work life was at a high level. With respect to individual dimensions, it was found that their quality of work life was at a high level in seven dimensions. They were, in the descending order, development of human capacities, growth and security, social relevance, social Integration, constitutionalism, safe and healthy environment, and total life spaces. However, the only one dimension that was at a moderate level was giving proper and fair remuneration.

2. The learning organization was at a high level in both overall and individual dimensions. They were, in the descending order, personal mastery, systems thinking, team learning, shared vision and mental mode.

3. The teachers' work life quality affected learning organization with statistical significance at .01 in 5 aspects: social integration, overall rhythm of life, competency development, social relation, as well as giving proper and fair remuneration, accounting for 56% of variance explained.

4. All dimensions of the teacher's quality of work life should be continuously improved on the principles of morality and justice. In regard to the learning organization, the teachers should strive to acquire new knowledge and learn new things in today's technological age in order to enhance the institutions to become effective learning organization.

Keywords: quality of work life, learning organization, educational institution

บทนำ

ประเทศไทยได้ตอบรับการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยได้เปลี่ยนทิศทางการพัฒนาประเทศจากอดีตที่มุ่งเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานต่าง ๆ เพื่อยกระดับการผลิตและรายได้ มาเป็นการเพิ่มศักยภาพของคน จึงเน้นคนเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการพัฒนา การปฏิรูปการศึกษาเป็นเรื่องสำคัญต่อการพัฒนาคนและพัฒนาประเทศ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเน้นการจัดการศึกษาเป็นที่ประจักษ์ทั่วกันถึงหลักสูตรที่ใช้กันมาตั้งแต่ พ.ศ. 2521 ซึ่งได้รับการปรับปรุงสองครั้งเฉพาะบางส่วน ไม่ครอบคลุมทั้งกระบวนการ จึงไม่เพียงพอที่จะพัฒนาคนไทยให้มีทักษะและความสามารถที่ดำรงชีวิตได้ดี และรู้ทันโลกที่ผันเปลี่ยนไปแล้วอย่างรวดเร็ว ปัจจุบันประเทศไทยได้รับเอาแนวความคิดเรื่อง องค์การแห่งการเรียนรู้มาปรับใช้ เพื่อพัฒนาระบบการดำเนินงานของราชการอย่างแพร่หลาย ทิพาวิดี เมฆสุวรรณ (2544: 4-6) กล่าวว่า ราชการยุคใหม่ต้องทบทวนภารกิจโดยมุ่งพัฒนาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ โดยปรับขนาดให้กะทัดรัด คล่องตัว รวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ในองค์การ มุ่งเน้นการพัฒนา คำนึงถึงผลสัมฤทธิ์ของงาน ทำงานเป็นทีมและมีอาชีพ เน้นการสร้างและพัฒนาข้าราชการอย่างต่อเนื่องให้มีความรู้อย่างกว้างขวาง หากจะกล่าวถึงคุณภาพชีวิตในการทำงาน มนุษย์เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่ามากที่สุดในองค์กร เพราะเป็นทรัพยากรที่ทำให้ทรัพยากรอื่นมีคุณค่า การทำงานมีความสำคัญต่อชีวิตของมนุษย์ เพราะการทำงานเป็นการตอบสนองต่อความต้องการ การดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ ความมั่นคงในชีวิตของคน และเมื่อผลของการทำงานพอเพียงต่อความต้องการของคน บุคคลเหล่านั้นจะสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคม มีความเป็นอยู่ที่ดี

พอใจในสิ่งที่ตนเองได้ทำได้ปฏิบัติ เปรียบเหมือนการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงาน หากบุคคลมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานจะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้องค์กรเกิดการพัฒนามีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น นอกจากนี้การทำงานยังเป็นตัวกำหนดฐานะและหน้าที่ทางสังคมทำให้เกิดคุณค่าทางชีวิตของคน ซึ่งในอดีตนายจ้างมองมนุษย์เป็นเพียงวัตถุดิบในการผลิตเท่านั้นในฐานะทางสังคมที่มีผลเกิดจากการทำงานของมนุษย์ในสมัยนั้นไม่ได้ยอมรับเท่าที่ควร ต่อมาผู้บริหารและบุคลากรของรัฐได้หันมาให้ความสนใจต่อชีวิตการทำงานของพนักงานของตนเองมากยิ่งขึ้น จึงเป็นที่มาของคำว่า คุณภาพชีวิตการทำงาน (มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2551: 2)

การพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานถือว่าเป็นแนวทางหนึ่งของการพัฒนาองค์กร ซึ่งเอฟราตีและเซอร์จี (Efraty and Sirgy, 1990: 12 อ้างถึงใน เชษฐา ไทยเดช, 2550: 4) ได้กล่าวว่า คุณภาพชีวิตการทำงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับผลิตภาพ และผลการปฏิบัติงานภายในองค์กร การมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีขึ้นจะส่งผลให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานอย่างมีความสุข มีความพอใจที่จะทำงาน จึงทำงานได้เต็มประสิทธิภาพ บรรยากาศในองค์กรเกิดความรัก ความเข้าใจ ความสามัคคี และมีเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งจะมีผลดีต่อองค์กรในที่สุด ซึ่งสถานศึกษาที่เปรียบเสมือนองค์กรหนึ่งที่ต้องการครูที่มีคุณภาพ ร่วมกันคิดและปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้เพื่อผลิตคนที่มีคุณภาพ

จากแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของคนในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 และแนวทางในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ที่ต้องการพัฒนาครูยุคใหม่ จึงเป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมให้ครูมีความเป็นอยู่ที่ดี มีความพึงพอใจในการทำงาน และเกิดความพึงพอใจในสถานศึกษาของตนเอง มีการดำรงชีวิตที่มั่นคงและมีความสุข มีทักษะในการประกอบอาชีพ มีความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี และอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ซึ่งการจะเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่บุคลากรในองค์กรต้องแสวงหาความรู้มาแบ่งปัน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เผยแพร่ซึ่งกันและกัน เพื่อพัฒนางานในหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพสูงสุด การปรับเปลี่ยนวิธีการคิดของบุคลากรภายในองค์กร โดยการเรียนรู้ของบุคลากรเป็นปัจจัยหนึ่งที่ช่วยในการพัฒนาให้ครูเป็นบุคคลที่มีคุณภาพเพื่อเป็นการวางรากฐานที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาเกิดเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
3. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1
4. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

สมมติฐานของการวิจัย

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยต้องการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยตัวแปรต้นได้ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยใช้แนวคิดของวอลตัน (Walton, 1974: 12 อ้างถึง เชษฐา ไชยเดช, 2550: 13-14) ส่วนตัวแปรตามศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดของเซงเก้ (Senge, 1991: 139-269 อ้างถึงใน โอภาศ วุฒิสเลลา, 2550: 16-25) ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. **คุณภาพชีวิตการทำงาน** หมายถึง ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ทำงานภายในองค์กรอย่างมีความสุข ก่อให้เกิดคุณภาพชีวิตในการทำงานในสิ่งแวดล้อมที่มีความเหมาะสม ทำให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาตามแนวคิดของวอลตัน (Walton, 1974: 12 อ้างถึงใน เชษฐา ไชยเดช, 2550: 13-14) ประกอบด้วย 1) การให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม 2) สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ 3) การพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ความเจริญของงานและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน 5) การบูรณาการด้านสังคม 6) ธรรมเนียมในองค์กร 7) จังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม และ 8) การเกี่ยวข้องกับสังคม

2. **องค์กรแห่งการเรียนรู้** หมายถึง ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องและเพิ่มขีดความสามารถในการทำงาน ซึ่งจะทำให้เกิดผลงานที่สร้างสรรค์ทั้งองค์ความรู้และผลงานใหม่ ๆ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาและการปฏิรูปองค์กรได้กำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาตามแนวคิดของเซงเก้ (Senge, 1991: 139-269 อ้างถึงใน โอภาส วุฒิสเลา, 2550: 16-25) ประกอบด้วย 1) การเป็นบุคคลรอบรู้ 2) การมีรูปแบบความคิด 3) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน 4) การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม และ 5) การคิดอย่างเป็นระบบ

วิธีดำเนินการ

คุณภาพชีวิตการทำงานของครูส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้ผู้ให้ข้อมูลเป็นหน่วยวิเคราะห์ ในการดำเนินการวิจัยได้เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2556 ประกอบด้วย โรงเรียนทั้งหมด 148 แห่ง จำนวนครูทั้งหมด 1,375 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ในปีการศึกษา 2556 ในเขตอำเภอเมืองกาญจนบุรี อำเภอท่าม่วง ด้านมะขามเตี้ย และอำเภอศรีสวัสดิ์ ได้มาโดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970: 607-610 อ้างถึงใน สุวิมล ติรกานันท์, 2551: 179) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน และนำมาเทียบสัดส่วน โดยกระจายจำนวนตามอำเภอที่อยู่ในเขตความรับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 302 คน ดังแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนประชากร กลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
เมืองกาญจนบุรี	558	123
ท่าม่วง	429	94
ด่านมะขามเตี้ย	196	43
ศรีสวัสดิ์	192	42
รวม	1,375	302

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือวิจัย โดยมีขั้นตอนดำเนินงานดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐานที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ
2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องครอบคลุมนิยามตัวแปรที่กำหนด และกำหนดขอบเขตเนื้อหาเป็นตัวบ่งชี้และจัดทำเป็นข้อกระทงคำถามภายใต้คำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ โดยข้อคำถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ศึกษาจากเอกสารแบบฝึกปฏิบัตินักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาการบริหารการศึกษา นำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับตัวแปรที่กำหนด
3. ตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพทางด้านเนื้อหา ด้านการวัดและการประเมินผลของแบบสอบถาม ด้วยเทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) ถ้าค่าดัชนี IOC โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป
4. แก้ไขปรับปรุง โดยจัดทำเป็นแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์
5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับครูผู้สอนซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน
6. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาวิเคราะห์หาความเชื่อมั่น (reliability) โดยการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161 อ้างถึงใน พงษ์รัตน์ ทวีรัตน์, 2546: 117) คำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.94 และคำนวณหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของครูได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.95

7. ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง โดยผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณ เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open – ended) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณ และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการนำส่งและเก็บคืนแบบสอบถามด้วยตัวผู้วิจัยเองได้ แบบสอบถามกลับคืนมาและมีความครบถ้วนสมบูรณ์จำนวน 302 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณและระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. วิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ใช้วิธีการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

3. ศึกษาข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ได้แบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี เขต 1

จากการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ตามทัศนะของครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการวิเคราะห์ คุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.86$, S.D.= 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับดี 7 ด้าน โดยด้านที่ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานในระดับดี 3 อันดับแรก คือ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ($\bar{x} = 4.10$, S.D.= 0.52) ด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ($\bar{x} = 3.99$, S.D.= 0.53) ด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม ($\bar{x} = 3.96$, S.D.= 0.64) ตามลำดับ และพบว่าครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ($\bar{x} = 3.43$, S.D.= 0.73)

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

(n = 302)

ลำดับที่	คุณภาพชีวิตการทำงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม	3.43	0.73	ปานกลาง	8
2.	ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	3.86	0.59	ดี	6
3.	ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล	4.10	0.52	ดี	1
4.	ด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน	3.99	0.53	ดี	2
5.	ด้านการบูรณาการด้านสังคม	3.91	0.61	ดี	4
6.	ด้านธรรมเนียมในองค์กร	3.87	0.71	ดี	5
7.	ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม	3.76	0.65	ดี	7
8.	ด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม	3.96	0.64	ดี	3
รวม		3.86	0.46	ดี	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

จากการวิเคราะห์ระดับองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ตามทัศนะของครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก 3 อันดับแรก คือ ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ($\bar{x} = 4.09$, S.D. = 0.41) ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ ($\bar{x} = 4.07$, S.D. = 0.43) และด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม ($\bar{x} = 4.03$, S.D. = 0.47) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

(n = 302)

ลำดับ ที่	การเป็นองค์กรแห่งการ เรียนรู้	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้	4.09	0.41	มาก	1
2.	ด้านการมีรูปแบบความคิด	3.94	0.41	มาก	5
3.	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.02	0.45	มาก	4
4.	ด้านการเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม	4.03	0.47	มาก	3
5.	ด้านการคิดอย่างเป็นระบบ	4.07	0.43	มาก	2
รวม		4.03	0.36	มาก	

ตอนที่ 3 คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครูกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครู ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านธรรมาภิบาลในองค์กร ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม และด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ได้แก่ การเป็นบุคคลรอบรู้ การมีรูปแบบความคิด การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเรียนรู้ร่วมกัน เป็นทีม และการคิดอย่างเป็นระบบ ทุกคู่ แสดงว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครู มีความสัมพันธ์ขององค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา อยู่ในระดับต่ำถึงระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพชีวิตการทำงานของคุณครูและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี เขต 1

(n = 302)

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_{tot}
คุณภาพชีวิตการทำงาน						
ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม (X_1)	0.24**	0.39**	0.37**	0.33**	0.29**	0.39**
ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ (X_2)	0.40**	0.44**	0.41**	0.31**	0.22**	0.42**
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (X_3)	0.54**	0.47**	0.50**	0.42**	0.34**	0.54**
ด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน (X_4)	0.41**	0.48**	0.50**	0.51**	0.35**	0.54**
ด้านการบูรณาการด้านสังคม (X_5)	0.47**	0.53**	0.56**	0.62**	0.43**	0.63**
ด้านธรรมาภิบาลในองค์กร (X_6)	0.46**	0.50**	0.57**	0.52**	0.40**	0.59**
ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม (X_7)	0.42**	0.58**	0.48**	0.55**	0.45**	0.60**
ด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม (X_8)	0.52**	0.41**	0.53**	0.43**	0.42**	0.55**
คุณภาพชีวิตการทำงาน (X_{tot})	0.58**	0.64**	0.66**	0.62**	0.49**	0.72**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับสังคม และด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม เป็นตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการถดถอย และสามารถทำนายการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถร่วมกันทำนายองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาได้ร้อยละ 56 โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 1.76 + 0.15(X_5) + 0.15(X_7) + 0.15(X_3) + 0.08(X_8) + 0.04(X_1)$$

การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.25(Z_5) + 0.27(Z_7) + 0.21(Z_3) + 0.14(Z_8) + 0.09(Z_1)$$

ดังรายละเอียดตามตารางที่ 5

**ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนคุณภาพชีวิตการทำงานของครู
ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1**

(n = 302)

แหล่งของความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
Regression	5	22.76	4.55	75.55**	0.00
Residual	296	17.84	0.06		
ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการตามลำดับ	b	SE.b	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	1.76	0.12		14.14**	0.00
ด้านการบูรณาการด้านสังคม (X ₅)	0.15	0.03	0.25	4.77**	0.00
ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม (X ₇)	0.15	0.02	0.27	5.18**	0.00
ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล (X ₃)	0.15	0.03	0.21	4.46**	0.00
ด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม (X ₈)	0.08	0.02	0.14	2.90**	0.00
ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม (X ₁)	0.04	0.02	0.09	2.02**	0.04

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

R = 0.74

R² = 0.56

SEE. = 0.24

**ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู
และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถม
ศึกษา กาญจนบุรี เขต 1**

ข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

จากข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและการเป็นองค์กรแห่ง
การเรียนรู้ในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูทุกด้านอย่างต่อเนื่องและ
ยึดหลักคุณธรรม และความยุติธรรม และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูใฝ่หา
ความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ในยุคเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้
ที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

การอภิปรายผลเรื่องคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผู้วิจัยกล่าวถึงประเด็นสำคัญที่ค้นพบจากการศึกษาครั้งนี้ สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. จากการศึกษาระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้เกิดจากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการในทศวรรษที่สองจึงได้มีการจัดทำแผนและมีการวางนโยบายเกี่ยวกับการปฏิรูปครูฐานครูให้เป็นวิชาชีพชั้นสูงอย่างแท้จริง ปรับปรุงระบบเงินเดือนและค่าตอบแทนครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิศณุ มหาปณณานนท์ (2548: 151) พบว่า ครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์ มีคุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ยกเว้นค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม สิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ที่อยู่ในระดับปานกลาง

1.1 ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง จะพบว่าครูมีระดับค่าตอบแทน สวัสดิการ ความต้องการขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของอารี สังข์ศิลป์ชัย (2548: 94) พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมสูงมากเกือบทุกด้าน มีเพียงด้านเดียวคือ การได้รับค่าตอบแทนหรือเงินชดเชยที่เพียงพอและเป็นธรรม ที่อยู่ในระดับปานกลาง

1.2 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เนื่องจากสถานศึกษาเป็นสถานที่ราชการจึงจำเป็นต้องมีการวางมาตรการในการดูแลรักษาสาธารณสุขสมบัติของทางราชการให้ดีที่สุด และสถานศึกษาตระหนักถึงความปลอดภัยของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรรวรรณ อุ่นวิเศษ (2549: 147) พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3 ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและปลอดภัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี

1.3 ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิพนธ์ เลาหลารากร (2550: 88-90) พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษา อำเภอบางปะกง ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 มีการจัดอบรมอยู่เสมอตลอดอย่างน้อยคนละ 20 ชั่วโมงต่อปี

1.4 ด้านความเจริญของงานและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เนื่องจากจากปัจจุบันนี้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีผู้ให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าของวิชาชีพมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัฒน์ จิรัชคามิน (2549: 71) พบว่า ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง คือ ความภาคภูมิใจในผลสำเร็จของการปฏิบัติงาน ความพึงพอใจต่อความมั่นคงในอาชีพข้าราชการครู และการได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานตรงกับความรู้ความสามารถ

1.5 ด้านการบูรณาการด้านสังคมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพร บุญหนัก (2553: 122) พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมและเป็นที่ยอมรับทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก พบว่าการได้มีส่วนร่วมในการวางแผนปฏิบัติงานการได้มีส่วนร่วมกิจกรรมต่าง ๆ กับเพื่อนร่วมงาน การได้รับความไว้วางใจในการทำงานจากเพื่อนร่วมงาน และมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ระหว่างบุคลากรเพื่อนร่วมงาน ซึ่งก่อให้เกิดความสำเร็จในการทำงานร่วมกัน

1.6 ด้านธรรมเนียมในองค์กร ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนทรีพร อำพลพร (2552: 112) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าด้านบูรณาการทางสังคม โดยภาพรวมอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูส่วนใหญ่มีความเป็นมิตรต่อกัน และต่างก็มีส่วนร่วม และรับผิดชอบในความก้าวหน้าของโรงเรียน

1.7 ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารี สังขศิลป์ชัย (2548: 94) ที่พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างงานกับชีวิตโดยภาพรวม ผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม มีคุณภาพชีวิตการทำงานในด้านนี้อยู่ในระดับมากทุกตัวชี้วัด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพัฒน์ จิรัชคามิน (2549: 71) พบว่า ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการปฏิบัติงาน พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู สังกัดกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงคือ ความสามารถในการทำงานเสร็จตามกำหนดเวลาและมีคุณภาพ ความพอใจในการทำงานที่ได้รับมอบหมายและปริมาณงานที่ได้รับเหมาะสมกับกำหนดเวลา

1.8 ด้านการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้ เพราะสถานศึกษาได้ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อสาธารณประโยชน์ เพื่อการให้บริการแก่สังคม ซึ่งสอดคล้อง

กับงานวิจัยของสุนทร นามโคตรศรี (2553: 54) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานด้านประโยชน์ และความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับดีมาก แสดงให้เห็นว่าหน่วยงานได้ให้การสนับสนุนการอนุรักษ์วัฒนธรรมและประเพณีต่าง ๆ ให้ความร่วมมือกับส่วนราชการและช่วยเหลือสังคมในด้านประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคมดีมาก

2. ผลการวิจัยที่พบว่า ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชัยวัฒน์ ตุ่มทอง (2548: 130) ผลการวิจัยพบว่า องค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูต้องการพัฒนาตนเองให้เป็นบุคคลที่รอบรู้ มีรูปแบบความคิดสร้างสรรค์หลากหลาย มีการคิดแลกเปลี่ยนการเรียนรู้ และการทำงานประสานงานร่วมกันมีการวางแผนการทำงานและมีเป้าหมายเดียวกันจึงทำให้สถานศึกษาเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

2.1 การเป็นบุคคลรอบรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากมูญบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากครูมีการพัฒนาความสามารถของตนเองให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา พัฒนาตนเองตามความถนัด และความสนใจ มีความกระตือรือร้น และสนใจใฝ่หาความรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการพัฒนาความรู้ความสามารถของตนเองอย่างต่อเนื่อง สร้างสรรค์ผลงาน และก้าวทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิริกาญจน์ จิระสาร (2547: 47) ศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เป็นเพราะสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว อันสืบเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว อีกทั้ง ด้านสภาวะแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นไปแบบก้าวกระโดด ด้วยเหตุนี้กระแสทางเทคโนโลยี สังคม และวัฒนธรรมจึงแทรกซึม และส่งผลกระทบต่อสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง และสามารถพัฒนาได้อย่างต่อเนื่อง

2.2 การมีรูปแบบความคิดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากมูญบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะครูได้นำปัญหาและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในขณะปฏิบัติงานมาวิเคราะห์ปรับปรุงให้ดีกว่าเดิมนำมาใช้ประโยชน์ต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประธาน เสนีวงศ์ ณ อยุธยา (2546: 79) ศึกษาเรื่องการพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เขตการศึกษา 1 พบว่า วิธีการคิดและมีมุมมองที่เปิดกว้าง ผู้บริหารโรงเรียนได้เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นกันเอง หลากหลาย มีการอภิปรายที่เปิดเผยมุม และมีการกระตุ้นส่งเสริมความคิดที่สร้างสรรค์ และมี

โลกทัศน์ใหม่ ๆ โดยพยายามมองเหตุการณ์จากหลาย ๆ แง่มุม และมีการเสาะแสวงหาความรู้ใหม่ อยู่เสมอ

2.3 การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมกันในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากครูมีความผูกพันต่อเพื่อนร่วมงานต่อสถานศึกษา เห็นความสำคัญของการพัฒนาและปรับเปลี่ยนสถานศึกษามุ่งสู่อนาคตที่ดี ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุรภา เกตุมาลา (2552: 186) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจากสำนักการศึกษา (2549: 49) ได้จัดทำหลักเกณฑ์ และวิธีการให้ข้าราชการครูกรุงเทพมหานครมีวิทยฐานะ และเลื่อนวิทยฐานะสายงานบริหาร สถานศึกษาด้านคุณภาพการปฏิบัติงาน สมรรถนะประจำสายงานการมีวิสัยทัศน์ ซึ่งผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือทิศทางการพัฒนาองค์กร โดยเปิดโอกาสให้เพื่อนร่วมงาน หรือผู้เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์ หรือทิศทางการพัฒนาองค์กร เพื่อให้วิสัยทัศน์มีความชัดเจนทันสมัยสอดคล้องกับนโยบายขององค์กรที่สังกัด

2.4 การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูมีการทำงานร่วมแรงร่วมใจกัน เพื่อให้งานบรรลุผลสำเร็จ มีการเรียนรู้วิธีการทำงานเป็นทีมจากการปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับประธาน เสนิงส์ ณ อยุธยา (2546: 23) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ร่วมกันเป็นทีม เป็นวัฒนธรรมองค์กรที่สำคัญ ที่ทำให้องค์กรพัฒนาได้เพราะการเรียนรู้ร่วมกัน จะทำให้เกิดเป็นทีมที่มีสติปัญญา มีความรอบรู้และพัฒนาความสามารถอยู่ตลอดเวลา

2.5 การคิดอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูตระหนักถึงความสำคัญของงาน ในหน้าที่ของตนเองและงานในการกิจอื่นที่ได้รับมอบหมาย มีการสังเคราะห์ภาพรวม ปัญหา กระบวนการ ทำงานของสถานศึกษาและใช้ความรู้ที่หลากหลายในการบูรณาการเป็นองค์ความรู้ใหม่ ซึ่ง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของจำเริญ จิตรหลัง (2550: 19) ที่กล่าวว่า การคิดอย่างเป็น ระบบครบวงจร ครอบคลุมรอบด้าน การคิดให้เป็นภาพรวม และมีความเป็นหนึ่งเดียวที่ประกอบด้วย หน่วยต่าง ๆ ที่สัมพันธ์และเชื่อมติดต่อกันทั้งหมด นั่นคือ บุคคลมองเห็นความสัมพันธ์ของแต่ละ หน่วยอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดในรูปแบบ ของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผลที่สืบเนื่องกัน

3. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ได้แก่ 1) ด้านการบูรณาการ ด้านสังคม 2) ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวม 3) ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล 4) ด้านการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม และ 5) ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถวรรณ อุณวิเศษ (2549: 176) ศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครู ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่สกลนคร เขต 3 พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูมีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน คือ การเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม ความเจริญเติบโตและความมั่นคงในงาน และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงาน เป็นเพราะปัจจัยเหล่านี้ทำให้ครูมีความรู้สึกภูมิใจ ในผลการดำเนินงานของโรงเรียน การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและสังคม และการมีส่วนร่วมในความรับผิดชอบในสังคม งานที่ปฏิบัติอยู่มีความมั่นคง มีช่วงเวลาในการปฏิบัติภารกิจส่วนตัวเหมาะสม ทำให้ทำงานในโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า

3.1 คุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการบูรณาการด้านสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 แสดงให้เห็นว่าครูในสถานศึกษาเป็นที่ยอมรับของผู้ร่วมงานที่ทำงานมีบรรยากาศเป็นมิตร มีความอบอุ่นเอื้ออาทร ปราศจากการแบ่งแยกเป็นหมู่เหล่า ซึ่งธารพรรช สัตยารักษ์ (2548: 117) ได้กล่าวถึง รูปแบบของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กร ซึ่งอาจทำได้ดังนี้ 1) กิจกรรมสัมพันธ์เพื่อสร้างทีม เช่น การเข้าค่ายนอกสถานที่ กีฬาบุคลากร 2) ระบบพี่เลี้ยง โดยการมอบหมายให้บุคลากรเก่า ดูแลบุคลากรใหม่อย่างใกล้ชิดและเป็นระบบ เพื่อถ่ายทอดความรู้และทัศนคติที่ดีแก่บุคลากรใหม่ 3) การสื่อสารภายในองค์กรด้วยรูปแบบต่าง ๆ ที่มุ่งส่งเสริมสร้างความสัมพันธ์อันดีต่อกัน 4) การให้รางวัลในรูปแบบที่ไม่ใช่ตัวเงิน เพื่อเป็นการยกย่องให้กำลังใจแก่บุคลากรที่เป็นตัวอย่างที่ดีในเรื่องต่าง ๆ

3.2 คุณภาพชีวิตการทำงานของครู ด้านจังหวะของชีวิตโดยส่วนรวมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ทั้งนี้เนื่องจากในยุคเทคโนโลยีการทำงานของครูต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไป การนำเครื่องมือเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการทำงาน การรู้จักแบ่งเวลา จัดสัดส่วนการทำงานที่เหมาะสม การทำงานอย่างเป็นระบบ รวดเร็วส่งผลให้องค์กรได้ผลิตผลงานได้อย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลที่ดีแก่องค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจุฑาภรณ์ ฤงทรัพย์ (2554: 5) กล่าวว่า ความสมดุลชีวิตโดยภาพรวม คือ การทำงานในองค์กร เป็นเพียงปัจจัยในการดำเนินชีวิตมนุษย์ทุกคน การปฏิบัติงานของบุคคลจึงควรมีความสมดุลกับบทบาทชีวิตของบุคคลนั้นซึ่งบทบาทของบุคคลจะเกี่ยวข้องกับการวางแผนชีวิตในการทำงาน การแบ่งเวลา การจัดสัดส่วนที่เหมาะสม สอดคล้องกับดูบริน (Dubrin, 1992 อ้างถึงใน เชษฐา ไชยเดช, 2550: 46) กล่าวว่า เพื่อที่จะบรรลุความสำเร็จในชีวิต บุคคลจำเป็นต้องสร้างความสมดุลระหว่างชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัว และถือเป็นความท้าทายขององค์กรที่จะทำให้เกิดความสมดุลระหว่างสองสิ่งนี้

3.3 คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณ ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคลเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากาญจนบุรี เขต 1 แสดงว่า ครูได้รับโอกาสพัฒนาขีดความสามารถของตนจากงานที่ทำโดยพิจารณาจากลักษณะงานที่ปฏิบัติ ได้รับการสนับสนุนจากการได้เข้ารับการอบรม สัมมนา และสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิติพร บุญหนัก (2553: 122) ได้กล่าวว่าในด้านการพัฒนาความสามารถบุคคล ครูได้รับโอกาสไปฝึกอบรมและเพิ่มพูนความรู้อย่างสม่ำเสมอ ได้รับอิสระในการปฏิบัติงานตามหน้าที่อย่างเต็มที่ ได้รับการส่งเสริมให้ใช้ความรู้ความสามารถและทักษะอย่างเต็มที่ ได้รับมอบหมายงานที่มีความสำคัญให้ปฏิบัติ และได้รับโอกาสการไปศึกษาดูงาน ส่งเสริมความก้าวหน้าเพิ่มความรู้ให้กับครู

3.4 คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณ ด้านการเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับสังคมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากาญจนบุรี เขต 1 แสดงว่า ครูในสถานศึกษายอมรับว่าสถานศึกษาที่ตนปฏิบัติงานอยู่นั้น รับผิดชอบต่อสังคมในด้านการช่วยเหลือชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ สระบัว (2546: 61) กล่าวว่า การที่องค์กรเกี่ยวข้องกับสังคมที่อยู่รอบด้านโดยการอำนวยความสะดวก คำนึงถึงต่อความรับผิดชอบต่อสังคม เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความภูมิใจต่อผู้ปฏิบัติงานในองค์กรนั้น ๆ ทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีความเต็มใจและพร้อมที่จะเสียสละเพื่อช่วยเหลือกิจกรรมที่องค์กรมีให้สังคมอย่างเต็มที่

3.5 คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตากาญจนบุรี เขต 1 แสดงว่า ครูในสถานศึกษาได้รับรายได้หรือค่าตอบแทนจากการปฏิบัติงานในหน้าที่เหมาะสมกับตำแหน่ง ความสามารถ มีความยุติธรรมเหมาะสมกับมาตรฐานค่าครองชีพ และเพียงพอต่อการดำรงชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2545: 216-217) ได้กล่าวว่า ค่าตอบแทนเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องกับบุคคลหลายฝ่าย ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานขององค์กรทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม ดังนั้นผู้ที่มิหน้าที่เกี่ยวข้องกับกำหนดอัตราและโครงสร้างของค่าตอบแทน สมควรที่จะเข้าใจในวัตถุประสงค์ในการจ่ายค่าตอบแทนขององค์กร

ผลการวิจัยนี้ พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของคุณที่ไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ ทั้งนี้ ครูย่อมต้องการความปลอดภัยในการทำงาน มีบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน จากแนวคิดของสุทธิ นันท์ พรหมสุวรรณ (2547: 33) กล่าวว่า ความปลอดภัยในระหว่างปฏิบัติงานของพนักงานควรเป็นประเด็นที่ผู้บริหารจะต้องให้ความสนใจและระบุนไว้ในมาตรการความปลอดภัยขององค์กร ส่วนการคำนึงถึงสุขภาพของพนักงานในองค์กรถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

พนักงานที่มีสุขภาพที่ดีทั้งทางร่างกายและจิตใจ ย่อมเป็นเครื่องรับประกันได้ว่าองค์กรสามารถมีกำลังคนที่จะฝ่าฟันอุปสรรคที่จะเข้ามาทำให้องค์กรเกิดความอ่อนแอได้อย่างแน่นอน ถัดมาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านความเจริญงอกงามและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงานไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ไม่ว่าอาชีพใดทุกคนย่อมต้องการมีความมั่นคง มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน แต่ความมั่นคงและความก้าวหน้า หากขาดความยุติธรรมของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอาจก่อปัญหาการขาดแคลนของบุคลากรที่มีคุณภาพได้ ซึ่งด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงตระหนักในความสำคัญของวิชาชีพครูเป็นอย่างมาก มีการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ ในการดึงดูดให้ครูเกิดความมั่นคงในหน้าที่การงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านธรรมาภิบาลในองค์กรไม่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ทั้งนี้ เป็นเพราะครูไม่ได้รับความยุติธรรมในการบริหารงาน มีการปฏิบัติต่อครูไม่เหมาะสม ครูไม่ได้รับการเคารพในสิทธิและเสรีภาพ ผู้บังคับบัญชาไม่รับฟังความคิดเห็นของครู บรรยากาศขององค์กรไม่มีความเสมอภาคและไม่มีความยุติธรรม

4. จากข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูทุกด้านอย่างต่อเนื่องและยึดหลักคุณธรรมและความยุติธรรม และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูเฝ้าหาความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ในยุคเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. แนวทางข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากข้อค้นพบของการวิจัยครั้งนี้พบว่าคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1

1.1 จากการศึกษาการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ค้นพบจุดเด่นในการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในระดับมาก ซึ่งนับเป็นโอกาสที่ดี ที่ครูในสถานศึกษาตระหนัก และให้ความสนใจใฝ่เรียนรู้ อยู่เสมอ และเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ในการร่วมกันพัฒนาองค์กร ทั้งนี้ผู้บริหารควรมีการพิจารณาส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้ มีการพัฒนาตนเองร่วมกันเพื่อนำไปสู่การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มั่นคงและยั่งยืน โดยการจัดส่งครูไปอบรม การเปิดโอกาสให้ครูได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและแสดงความสามารถในการปฏิบัติงานเนื่องจากครูเป็นบุคลากรที่สำคัญที่จะเป็นกำลังในการขับเคลื่อนนำพาสถานศึกษาไปสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.2 จุดอ่อนของคุณภาพชีวิตการทำงานของครู คือ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรม มีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขให้ครูได้รับการช่วยเหลือในด้านค่าตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมโดยการที่ผู้บริหาร และผู้ที่มี

หน้าที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนค่าตอบแทนการทำงานล่วงเวลา ค่าการเดินทางของครู และส่งเสริมงบประมาณ บุคลากร วัสดุ อุปกรณ์ และอื่น ๆ เพิ่มมากขึ้นเหมาะสมกับความเป็นจริงของสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับการวิจัยรูปแบบการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพื่อเตรียมพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูให้มีความเหมาะสมกับสภาพบริบทของสถานศึกษาที่เปลี่ยนไป

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัย และส่งเสริมสุขภาพ ด้านความเจริญของงานและสวัสดิภาพของผู้ปฏิบัติงาน และด้านธรรมาภิบาลในองค์กร

สรุป

จากการศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับดีเกือบทุกด้าน มีเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสม และสำหรับองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ส่วนคุณภาพชีวิตการทำงานของครูมีจำนวน 5 ด้าน คือ ด้านการบูรณาการด้านสังคม ด้านจังหวะของชีวิต โดยส่วนรวม ด้านการพัฒนาความสามารถของบุคคล ด้านการเกี่ยวข้องกับสังคม และด้านการให้สิ่งตอบแทนที่เหมาะสมและยุติธรรมส่งผลกระทบต่อความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สำหรับข้อเสนอแนะในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูและการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครูทุกด้านอย่างต่อเนื่อง และยึดหลักคุณธรรมและความยุติธรรม และการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ควรส่งเสริมให้ครูใฝ่หาความรู้และเรียนรู้สิ่งใหม่ในยุคเทคโนโลยี เพื่อพัฒนาสถานศึกษาสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2549). **แผนปฏิบัติการราชการกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อรองรับนโยบายรัฐบาล ปีงบประมาณ พ.ศ. 2550-2551**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร.
- จำเริญ จิตหลัง. (2550). **รูปแบบความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้นของปัจจัยการจัดการความรู้ที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา** สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดภาคใต้. คุษนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- จุฑามรณ ฤทธิพิย์. (2554). **คุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานบริษัท โออิชิ เทคดิง จำกัด เขตนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ชัยวัฒน์ ตุ่มทอง. (2548). **การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เชษฐา ไชยเดช. (2550). **คุณภาพชีวิตการทำงานของครูที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพครูในสถานศึกษาคาทอลิก** สังกัดอัครสังฆมณฑลกรุงเทพ. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพันธุ์ เขจรนนท์. (2545). **การจัดการทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ธารพรพร สัตยารักษ์. (2548). **หลักการและมุมมองจากมืออาชีพ**. กรุงเทพฯ: งานดี.
- นิติพร บุญหนัก. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- นิพนธ์ เลหาภารากร. (2550). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูในโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอบางปะกง** สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ฉะเชิงเทรา เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ประธาน เสนีวงศ์ ณ อยุธยา. (2546). **การพัฒนาสถานศึกษาสู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน เขตการศึกษา 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2551). **คุณภาพชีวิตในการทำงานของลูกจ้างชั่วคราวรายปี กรณีศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ**. ตีพิมพ์: สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยรามคำแหง จังหวัดตรัง.
- วิศณุ มหาบุญญานนท์. (2548). **การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สิริกาญจน์ จิระสาร. (2547). **การศึกษาความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดรstadt**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุทธินันท์ พรหมสุรณ. (2547). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาคุณภาพชีวิตการทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการ: กรณีของธนาคารพาณิชย์ไทยที่มีการร่วมทุนกับต่างประเทศ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- สุนทรีพร อ่ำพลพร. (2552). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูจังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- สุพัฒน์ จิรัชคามิน. (2549). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูกลุ่มโรงเรียนบ่อทอง 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- สุนทร นามโคตรศรี. (2553). **คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทดจังหวัดนครราชสีมา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- สุวิมล ตีรกานันท์. (2551). **การสร้างเครื่องมือวัดตัวแปรในการวิจัยทางสังคมศาสตร์: แนวทางสู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อนงค์ สระบัว. (2546). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการมหาวิทยาลัยศิลปากร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- อรวรรณ อุ่นวิเศษ. (2549). **คุณภาพชีวิตการทำงานของข้าราชการครูที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากลนครเขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกลนคร.

- อารี สังข์ศิลป์ชัย. (2548). **คุณภาพชีวิตการทำงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.**
- อัมพร ปัญญา. (2553). **การพัฒนารูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาศาสตร์พยาบาลมนุษย บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.**
- โอภาส วุฒิสเลลา. (2550). **การดำเนินงานเพื่อส่งเสริมความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุบลราชธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.**

บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง

ADVISORS' ACTUAL AND IDEAL ROLES IN STUDENT CARE SYSTEM OF SECONDARY SCHOOLS IN ANG THONG

ประเสริฐ สุขขุม/ PRASEART SUKKUM¹
อมรรัตน์ สนั่นเสียง / AMORN RAT SANANSEANG²
รวีวัตร์ สิริภูบาล / RAWEEWAT SIRIPHUBAL³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง 2) ศึกษาบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง และ 3) เปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทคาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอ่างทอง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย หาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที

ผลการวิจัยพบว่า

1. ครูที่ปรึกษามีบทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ด้านการรายงานผล และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามลำดับ
2. ครูที่ปรึกษามีความคาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน

¹นักศึกษาลัทธิศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ครูโรงเรียนสตรีอ่างทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5

²อาจารย์ ดร.,คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³อาจารย์ ดร.,ผู้อำนวยการสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ด้านการรายงานผล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนา และส่งเสริมนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ตามลำดับ

3. บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของครูที่ปรึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวม โดยบทบาทที่คาดหวัง สูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ทั้งรายด้านและรายการ

คำสำคัญ: ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักเรียนมัธยมศึกษา

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study advisors' actual roles in student care system; 2) investigate advisors' ideal roles in student care system; and 3) compare the actual roles and the ideal roles in the student care system. The sample group consisted of 254 advisors of the secondary schools in Ang Thong Province. The research instrument was the developed questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and t-test.

The findings revealed as follows:

1. The advisors' actual role in the student care system was at a high level both overall and in specific aspects. They were, in the descending order, screening students, knowing students individually, transferring students, encouraging and developing students, reporting the results, and preventing and solving the problems.

2. The advisors' ideal role in the student care system was at a high level both overall and in specific aspects. They were, in the descending order, transferring students, reporting the results, screening students, knowing students individually, encouraging and developing students, and preventing and solving problems.

3. The advisors' actual and the ideal roles in the student care system were statistically different at .05 level. Specifically, the ideal roles were higher than the actual roles both overall, specific aspects and items.

Keywords: student care system, secondary student

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างก้าวกระโดดในเกือบทุกมิติในยุคโลกไร้พรมแดน ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สังคมและวัฒนธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งอิทธิพลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญทำให้เกิดการไหลทะลักของข้อมูล ข่าวสารและวัฒนธรรมข้ามชาติทั้งทางบวกและทางลบ ส่งผลให้สังคมไทย ณ วันนี้มีความสับสน วุ่นวายและนับวันจะทวีความซับซ้อนและรุนแรงอย่างน่าเป็นห่วง ปรากฏการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบ ต่อวิถีการดำรงชีวิตของบุคคล อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ก่อให้เกิดปัญหามานับการ โดยเฉพาะต่อเด็ก และเยาวชน เช่น ปัญหาสุขภาพจิต การล่องละเมิดสิทธิเสรีภาพ การกลั่นแกล้ง รังแก ความรุนแรง และการทารุณกรรมในรูปแบบต่าง ๆ การลักขโมย ปัญหายาเสพติด การไม่ประสบความสำเร็จ ด้านการเรียนและอาชีพ รวมทั้งปัญหาเรื่องเพศหลากหลายลักษณะ เป็นต้น (รัตนพร พลลาภ, 2551: 1)

การสร้างภูมิคุ้มกันและพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็กและเยาวชนให้ได้รับการพัฒนาเต็มตาม ศักยภาพ สามารถดำรงชีวิตด้วยวิถีแห่งปัญหาอย่างมีคุณค่าของตนเองและสังคม และปลอดภัยจาก ภาวะวิกฤติดังกล่าวข้างต้น นับเป็นพันธกิจสำคัญของหน่วยงานการศึกษาและสถานศึกษา ทุกระดับซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องร่วมพลังสร้างสรรค์และ ร่วมรับผิดชอบในรูปของเครือข่ายพันธมิตรที่เข้มแข็ง อย่างไรก็ตามแม้ว่ากระทรวงศึกษาธิการ ใช้ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งอาศัยองค์ความรู้ด้านจิตวิทยาและกระบวนการแนะแนว เป็นกลไกหลักในการป้องกันแก้ไขปัญหาและเสริมสร้างทักษะ การดำรงชีวิตแก่ผู้เรียน ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2544 เป็นต้นมา แต่ด้วยข้อจำกัดด้านบุคลากรแนะแนว และช่องว่างระหว่างวัยของผู้ให้และ ผู้รับบริการ ทำให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่ทั่วถึง ทุกกลุ่มเป้าหมายการขับเคลื่อนระบบไม่มี ประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550: 1)

การพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการ ทางศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและ การช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งของการพัฒนา เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจาก จะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้ว ในเชิงลบก็มีปรากฏเช่นกัน เป็นต้นว่า ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของสารเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ก็เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิต และสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ภาพความสำเร็จที่เกิดจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นไป ตามความมุ่งหวังนั้น จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทุกคนโดยเฉพาะบุคลากร ครูทุกคนในโรงเรียน ซึ่งมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักและเมตตาที่มีต่อศิษย์ และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงามเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2544: 11)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหน่วยงานหนึ่งที่รับผิดชอบ การจัดการเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายให้สถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยมีเป้าหมายให้พัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีศักยภาพที่จะเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต ซึ่งนอกจากจะให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนโดยตรงแล้วยังจำเป็นต้องคำนึงถึงกลไกและสภาพแวดล้อมที่จะส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มที่ เพื่อเตรียมคนให้มีคุณภาพ สามารถคิดวิเคราะห์ ป้องกันและแก้ปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับตนเอง ครอบครัวยุคและสังคมได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 3)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นระบบหนึ่ง ซึ่งเป็นนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ใช้เป็นมาตรการในการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้โรงเรียนมีมาตรฐานโดยการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ การจัดกิจกรรมความปลอดภัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพทางสังคม ตลอดจนป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวต่าง ๆ ของนักเรียน เช่น ปัญหาสารเสพติด ปัญหาพฤติกรรมที่ไม่ถึงประสงค์ ปัญหาทางเพศ โดยการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 4)

สภาพปัญหาและสถานการณ์เด็กที่กล่าวมาข้างต้น ล้วนแล้วแต่เป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งในการจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบัน เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์เด็กที่เกิดขึ้น กระทรวงศึกษาธิการจึงได้กำหนดนโยบายด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนขึ้น โดยการนำระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้ในการส่งเสริม พัฒนา ป้องกันและแก้ไขปัญหา เพื่อให้ นักเรียนได้รับพัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะในการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤตทั้งปวง โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานและกระทรวงสาธารณสุข โดยกรมสุขภาพจิตได้ร่วมกันวางรากฐานการพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอภาคกันในการรับการศึกษา โดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547: 2-3)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ได้ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามแนวทางการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยให้ สถานศึกษาในสังกัดจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อวางแผนและจัดกิจกรรมส่งเสริม พัฒนา ช่วยเหลือ ป้องกันและแก้ไขปัญหาให้แก่ นักเรียนในแต่ละด้าน แต่การดำเนินงานระบบการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ส่วนใหญ่ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามแนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เนื่องจากสถานศึกษามีความแตกต่างหลากหลายทั้งรูปแบบการบริหารจัดการ ช่วงชั้นที่เปิดสอน วัยของนักเรียนที่ต้องใช้จิตวิทยา และทักษะในการทำความเข้าใจนักเรียนที่แตกต่างกัน ความรู้ และความสามารถของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาแต่ละแห่งซึ่งล้วนแต่เป็นปัญหา อุปสรรค ต่อการดำเนินงานทั้งสิ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5, 2555: 8)

โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดอ่างทอง มีจำนวน 14 แห่ง มีครูที่ปรึกษา จำนวน 753 คน นักเรียน จำนวน 12,000 คน ซึ่งนักเรียนส่วนใหญ่ มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพด้านการเกษตร ร้อยละ 80 ที่เหลือเป็นอาชีพรับจ้างทั่วไป การดำเนินนโยบายของโรงเรียนเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน ได้มอบหมายให้ครูที่ปรึกษาเป็นผู้รับผิดชอบ การจัดกิจกรรมและรายงานข้อมูลต่าง ๆ ให้ หน่วยงานใดทราบ จากการรายงานเบื้องต้น พบว่ามีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีคุณลักษณะ ไม่พึงประสงค์ โดยมีพฤติกรรมเสี่ยง โดยดื่มสุรา สูบบุหรี่ เล่นการพนัน จากเหตุผลที่กล่าวมานั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูที่ปรึกษา มีหน้าที่โดยตรงในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน การส่งต่อนักเรียน และ การรายงานผล ทั้งในด้านการสร้างเครือข่ายกับผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมี ความสนใจที่จะศึกษาบทบาท ที่เป็นจริงและที่บทบาทคาดหวังในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูที่ปรึกษา ในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอ่างทอง ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็น ประโยชน์ต่อผู้วิจัยผู้บริหารสถานศึกษา และผู้บังคับบัญชาระดับสูงขึ้นไปรวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งให้สถานศึกษามีมาตรฐานในการจัดระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นคนดี มีความรู้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู ที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง
2. เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครู ที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง

3. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง

วิธีดำเนินการ

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดอ่างทอง จำนวน 254 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสอบถามดำเนินการเก็บข้อมูล ด้วยตนเองและนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผู้วิจัยใช้การทดสอบความแตกต่างจากการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็น โดยใช้ t- test

ผลการวิจัย

ผลการศึกษารoles บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า

1. ครูที่ปรึกษามีบทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 4.17$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{x} = 4.16$) ด้านการส่งต่อนักเรียน ($\bar{x} = 4.15$) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\bar{x} = 4.12$) ด้านการรายงานผล ($\bar{x} = 4.11$) และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 4.10$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในภาพรวม

(n=254)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	บทบาทที่เป็นจริง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.16	0.72	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.17	0.70	มาก
3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.10	0.76	มาก
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	4.12	0.77	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.15	0.72	มาก
6. ด้านการรายงานผล	4.11	0.74	มาก
รวมเฉลี่ย	4.14	0.73	มาก

2. ครูที่ปรึกษามีบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากระดับมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรายงานผล ($\bar{x} = 4.36$) ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{x} = 4.24$) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ($\bar{x} = 4.21$) และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\bar{x} = 4.17$) ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในภาพรวม

(n=254)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	บทบาทที่คาดหวัง		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.21	0.70	มาก
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.24	0.72	มาก
3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.17	0.72	มาก
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	4.21	0.71	มาก
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.36	0.63	มาก
6. ด้านการรายงานผล	4.36	0.63	มาก
รวมเฉลี่ย	4.25	0.68	มาก

3. การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ทั้งโดยรวม รายด้าน และทุกรายการ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา

(n=254)

การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	บทบาท ที่เป็นจริง		บทบาท ที่คาดหวัง		t-test	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.16	0.72	4.21	0.70	14.99	.00
2. ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.17	0.70	4.24	0.72	15.42	.00
3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.10	0.76	4.17	0.72	13.54	.00
4. ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน	4.12	0.77	4.21	0.71	15.28	.00
5. ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.15	0.72	4.36	0.63	16.19	.00
6. ด้านการรายงานผล	4.11	0.74	4.36	0.63	15.17	.00
รวมเฉลี่ย	4.14	0.73	4.25	0.68	15.10	.00

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสรุปผลการศึกษารoles บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง มีประเด็นสำคัญที่จะต้องพิจารณาและนำมาอภิปรายดังนี้

1. จากผลการวิจัยด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ รจนา สีนที (2547: 133) ได้ศึกษาเรื่องสภาพการปฏิบัติงานตามระบบการช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครูในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ผู้บริหารและครูประสบปัญหาระดับปานกลางและพบว่า สภาพการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครู โดยรวมและรายด้านอยู่ที่ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ปัญหา ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน และเพื่อให้การดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หน่วยงานต้นสังกัดต้องติดตามประเมินปัญหา และแก้ไขให้ตรงกับสภาพ และความต้องการของแต่ละโรงเรียน ควรจัดครูให้ตามเกณฑ์ และควรสนับสนุนให้มีการฝึกอบรมทั้งผู้บริหารและครู

ข้อสังเกตจากการวิจัย ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง

ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพัฒนา อนนทสีหา (2546: 115-117) ได้ศึกษาการพัฒนาบุคลากรในการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนโรงเรียนธัญญาพัฒน์วิทย์ อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า 1) การรู้จักนักเรียน เป็นรายบุคคล ผู้ร่วมศึกษามีความรู้ความเข้าใจ สามารถเก็บข้อมูลระเบียบสละของนักเรียน ได้ อย่างถูกต้องครบถ้วนตรวจสอบแก้ไขเป็นปัจจุบันอยู่เสมอ 2) การคัดกรองนักเรียน คัดกรองนักเรียน โดยอาศัยแบบประเมินพฤติกรรมเด็กและนำมาวิเคราะห์โดยครูในโรงเรียนร่วมกันกำหนด ซึ่งได้ คัดกรองนักเรียนออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง 3) การส่งเสริมนักเรียน สามารถ นำความรู้ไปใช้ในการดำเนินงานส่งเสริมนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพื่อสร้างความคุ้นเคยระหว่าง อาจารย์ที่ปรึกษา ป้องกันไม่ให้นักเรียนกลุ่มปกติกลายเป็นกลุ่มเสี่ยง และช่วยนักเรียนกลุ่มเสี่ยง ให้กลับมาอยู่ในกลุ่มปกติ 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา เป็นกระบวนการเพื่อติดตามสังเกตพฤติกรรม ป้องกันกลุ่มปกติมิให้กลายเป็นกลุ่มเสี่ยงและแก้ไขปัญหาในกลุ่มเสี่ยงให้กลับมาสู่กลุ่มปกติ 5) การส่งต่อ ส่วนใหญ่ขั้นตอนนี้จะไม่ค่อยเกิดขึ้นเพราะโดยส่วนใหญ่อาจารย์ที่ปรึกษาสามารถติดตามดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในการดูแลและแก้ไขปัญหาได้

2. จากผลการวิจัยด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของอุทิศ ตาปราบ (2548: 110-116) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน บ้านหนองโจด อำเภอนนสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาที่พบในการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนบ้านหนองโจด อำเภอนนสูง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 1 คือ ครูประจำวิชาไม่เข้าใจระบบ ขั้นตอน วิธีดำเนินงาน ขาดเครื่องมือในการปฏิบัติงาน ปัญหาของนักเรียนยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องเป็นระบบและ ต่อเนื่อง โดยเฉพาะปัญหาทางการเรียน คือ การอ่านออกเสียงคำไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน ซึ่งมีอยู่ ในทุกระดับชั้น ภายหลังจากการพัฒนาการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการนิเทศภายในและการประชุมเชิงปฏิบัติการ ตลอดจนการจัดทำข้อมูลในการดำเนินงานในวงรอบที่ 1 พบว่า ครูประจำชั้น มีความรู้ความเข้าใจและสามารถดำเนินงานในขั้นตอนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง นักเรียน การส่งเสริมนักเรียน แต่การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียนทางการเรียน โดยเฉพาะ การออกเสียงไม่ถูกต้อง ไม่ชัดเจน ยังไม่ประสบผลสำเร็จจึงดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานต่อเนื่อง ในวงรอบที่ 2 โดยเพิ่มเวลาในการนิเทศ และนิเทศเป็นรายบุคคลมากขึ้น และให้มีการติดตามพฤติกรรม ของนักเรียนมากขึ้น พบว่า สามารถแก้ปัญหานักเรียนในด้านการเรียน โดยเฉพาะการอ่านออกเสียง คำไม่ถูกต้องไม่ชัดเจน ให้ดีขึ้นได้

ข้อสังเกตจากการวิจัยด้านการคัดกรองนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และ บทบาทที่คาดหวังของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ต่อการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญหนา ศรีลาดเลา (2546: 94-98)

ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนแดนดงพิทยาคม จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ก่อนการพัฒนาครูที่ปรึกษาขาดความรู้ความเข้าใจ เทคนิค กระบวนการทำงานและขาดความตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน แต่หลังการพัฒนาบุคลากรโดยการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการมีการปฏิบัติในระดับมากเกือบทุกรายการ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กิจกรรมการเยี่ยมบ้านนักเรียน ช่วยให้เกิดความพึงพอใจในกิจกรรมดังกล่าวเป็นอย่างยิ่ง

3. จากผลการวิจัยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชยานนท์ มูลพิมพ์ (2550: 110-112) ได้ศึกษาเรื่องระดับการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า สภาพการดำเนินงานตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีการดำเนินงานมากที่สุด รองลงมาคือ การส่งเสริมนักเรียน การคัดกรองนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน ตามลำดับ แสดงว่าผู้บริหารและครูเห็นความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งเป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีนโยบายให้โรงเรียนในสังกัดทุกแห่ง จัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อสังเกตจากการวิจัย ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบุญทร์ เข้มเพชร (2546: 158-165) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนศรีฐานกระจายศึกษา อำเภอป่าติ้ว จังหวัดยโสธร ผลการศึกษา พบว่า เมื่อใช้กลยุทธ์การนิเทศภายในและการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน สามารถแก้ปัญหาในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ คือ สามารถช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความรู้ความเข้าใจ เรื่อง ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพิ่มมากขึ้น ส่งผลให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหา ครูที่ปรึกษาได้รับการพัฒนาการดำเนินงานตามกรอบงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อ โดยเฉพาะกิจกรรมเสริมหลักสูตร กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริม และกิจกรรมการติดต่อสื่อสารกับผู้ปกครอง ส่งผลให้นักเรียนกลุ่มมีปัญหาได้รับการดูแลช่วยเหลือ จนสามารถผ่านการประเมินตามหลักสูตรได้ครบทุกคน และการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีการพัฒนา จนมีผลการประเมินมาตรฐานคุณภาพการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในระดับดีมาก

4. จากผลการวิจัยด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน พบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุริดา ทับทิมทอง (2550: 73) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

พระนครศรีอยุธยา มีพัฒนาขึ้นตรงตามเนื้อหา โครงสร้าง และหลักวิชาการ ทั้ง 5 ขั้นตอน 36 รายการ ได้แก่ 1) การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 รายการ 2) วางแผน การดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 8 รายการ 3) ดำเนินงานปฏิบัติตามแผน ประกอบด้วย 11 รายการ 4) การนิเทศกำกับติดตามประเมินผล การดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 6 รายการ 5) การนำข้อมูลการประเมินไปใช้ประกอบด้วย 5 รายการ 2) แนวทางการดำเนินงาน การดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสม ทั้ง 5 ขั้นตอน 36 รายการ 3) แนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา ที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ทั้ง 5 ขั้นตอน 36 รายการ

ข้อสังเกตจากการวิจัย ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเสมอ หาริวรร (2546: 138-143) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนากระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกวดวิทยาคาร อำเภอบ้านกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ระบบบริหารและการจัดการตามกระบวนการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ยังไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลให้การป้องกัน การส่งเสริมและการแก้ไขปัญหาไม่ตรงตามสาเหตุ ผู้ปกครองและชุมชนขาดความเชื่อมั่นในกระบวนการดำเนินการปกครองโรงเรียน แต่หลังจากได้ดำเนินการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอนการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามวงจร PDCA ทำให้เกิดการพัฒนา คือ การพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ ความสามารถ และความคิดเห็น ต่อการดำเนินการตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอยู่ในเกณฑ์เฉลี่ยระดับดี ซึ่งมากขึ้นกว่าก่อนการพัฒนา การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของกลุ่มผู้ร่วมศึกษาตามองค์ประกอบ 5 ประการ ปรากฏหลักฐานเอกสารการปฏิบัติงานที่ชัดเจน การประเมินเพื่อทบทวนการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีระดับการปฏิบัติ เฉลี่ยอยู่ในเกณฑ์ระดับดี ซึ่งได้พัฒนาเพิ่มขึ้นจากเดิมที่อยู่ในระดับปฏิบัติต้องปรับปรุง

ด้านการส่งต่อนักเรียน ซึ่งพบว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร ทองทิพย์ (2550: 70) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์เชียงดาว พบว่า ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้มีการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนในความดูแล มีการใช้แบบประเมินพฤติกรรม แต่นักเรียนสื่อสารด้วยภาษาไทยไม่ได้ และไม่สามารถเยี่ยมบ้านนักเรียนที่อยู่ในถิ่นทุรกันดาร มีการวางแผนในการคัดกรองนักเรียน โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 4 กลุ่มคือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และกลุ่มที่มีความสามารถพิเศษ แต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ชัดเจนจึงจัดกลุ่มได้ยาก มีการจัดกิจกรรม บันทึกรายงาน กิจกรรมไฮโมรุม

และกิจกรรมในหอพัก และมีการประชุมผู้ปกครอง แต่ขาดอุปกรณ์ในการพัฒนานักเรียน และครูไม่มีเวลาให้กับนักเรียน มีการมอบหมายงานหน้าที่ให้กับนักเรียนที่รับผิดชอบงานในห้องเรียน มีการจัดทำแนวทางในการช่วยเหลือนักเรียน แต่นักเรียนไม่ยอมรับการช่วยเหลือจากครู นอกจากนี้ได้มีการส่งต่อให้ฝ่ายปกครอง ครูพยาบาลได้ช่วยแก้ไขพฤติกรรมนักเรียน แต่ครูที่ดูแลหอนอนไม่ส่งต่อนักเรียนที่ป่วย

ข้อสังเกตจากการวิจัย ด้านการส่งต่อนักเรียน เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัจฉรี พูลเพิ่ม (2546: 77-82) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ ผลการศึกษาพบว่า สภาพการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกันทรารมย์ นักเรียนที่ถูกจัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ทั้งหมด 21 คน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญห โดยมีหลักเกณฑ์ตามความรุนแรงและความถี่ของพฤติกรรม ซึ่งนักเรียนกลุ่มมีปัญหาส่วนใหญ่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนบ่อย ๆ จนสังเกตได้หลังจากใช้กิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหไม่เพียงประสงค์ของนักเรียนที่มีปัญหา คือ การดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน และกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนที่มีปัญหาปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้ดีขึ้นได้โดยความร่วมมือของเพื่อนที่มีความสามารถ หรือจุดเด่น จุดแข็งในด้านต่าง ๆ ได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหา และผู้ปกครองเกิดความตระหนักและความใส่ใจดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากขึ้น และรับทราบถึงปัญหานักเรียนที่พบในโรงเรียน โดยการดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผลการพัฒนา การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนกันทรารมย์ ช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหาให้ดีขึ้น แต่ยังมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาเพิ่มเติมต่อไปอีก ได้แก่ การป้องกัน และแก้ไขปัญหการเสพสารเสพติดของนักเรียนที่ยังไม่หมดสิ้นไปทันที

ด้านการรายงานผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของราตรี ตนเล็ก (2550: 43) ที่ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนนวมิยวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ พบว่าในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนนวมิยวชิราลัย ผู้บริหารและครูผู้สอน ได้รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้บันทึกชีวประวัติของนักเรียน ได้รายงานผลการพัฒนาคุณภาพนักเรียนได้แก่นักเรียนตามผลการเรียนมีกิจกรรมโฮมรูม ได้ประชุมผู้ปกครอง จัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนกิจกรรมในห้องเรียน และกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดกิจกรรมสื่อสารกับผู้ปกครอง ประสานครูที่เกี่ยวข้องในการช่วยเหลือนักเรียน ติดตามและประเมิน การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และมีการบันทึกการส่งต่อไปยังครูที่เกี่ยวข้องภายในโรงเรียน

ข้อสังเกตจากการวิจัย ด้านการรายงานผล เมื่อเปรียบเทียบบทบาทที่เป็นจริง และบทบาทที่คาดหวังของครูที่ปรึกษา พบว่า บทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริง ต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณรงค์ชัย สาไพรวลย์ (2546: 70-72) ได้ศึกษาการติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมหาชัยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยภาพรวมพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ (1) การคัดกรองนักเรียน (2) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (3) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา (4) การส่งเสริมนักเรียน และ (5) การส่งต่อ 2) ปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมพบว่า มีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง คือ (1) การป้องกันและการแก้ไขปัญหา (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การส่งต่อ (4) การส่งเสริมนักเรียน ยกเว้นการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่มีปัญหาอยู่ในระดับน้อย 3) ข้อเสนอแนะในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ (1) โรงเรียนควรมีคณะกรรมการนิเทศ ติดตามอย่างสม่ำเสมอ (2) โรงเรียนมีการพัฒนาระบบสารสนเทศ (3) โรงเรียนมีความพร้อมในด้านเอกสาร สื่อ และอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการดำเนินงาน (4) โรงเรียนมีการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ และ (5) โรงเรียนควรจัดอบรมสัมมนาให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 4) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยภาพรวมพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับคือ (1) ด้านครูประจำชั้นและครูผู้เกี่ยวข้อง (2) ด้านนักเรียน และ (3) ด้านการดำเนินงานของโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรนำเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นส่วนหนึ่งของนโยบาย ของโรงเรียนที่มีแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจน มีระบบ รวดเร็ว ถูกต้องสามารถปฏิบัติได้ดียิ่งขึ้น

1.2 ครูทุกคนควรมีการอบรมเทคนิคการให้คำปรึกษาหลากหลายวิธีและต่อเนื่อง สม่ำเสมอ เพราะปัญหาของนักเรียนมีการพัฒนาขึ้นมากในสังคมยุคโลกาภิวัตน์ การให้คำปรึกษา ต้องมีความรู้และเทคนิคการให้คำปรึกษาที่ทันสมัย ทันต่อเหตุการณ์

1.3 การดำเนินการงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูที่ปรึกษาทุกคนในสถานศึกษา ต้องเป็นผู้ชี้แนะในลักษณะกัลยาณมิตร ต่อผู้ร่วมงานทุกคนทุกงาน

1.4 ครูที่ปรึกษาควรสร้างนักเรียนให้สามารถเป็นที่ปรึกษาเพื่อนได้ จะได้ผลมากกว่าครูเป็นที่ปรึกษา เพราะนักเรียนมีความใกล้ชิดและวัยใกล้เคียงกันย่อมมีความเข้าใจกันได้ดี

1.5 การให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยการจัดทำเป็นหลักสูตรเครือข่ายผู้ปกครองในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะทำให้นักเรียน ผู้ปกครอง ครูโรงเรียน มีความเข้าใจและสานสัมพันธ์กันได้ดีขึ้น

1.6 ผู้บริหารโรงเรียนต้องกำกับติดตามผล ในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามนโยบายของโรงเรียน รวมทั้งให้คำปรึกษา หาวิธีแก้ไขร่วมกันกับทุกฝ่ายในเรื่องระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยพฤติกรรมการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามวงจรคุณภาพของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยเปรียบเทียบการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพของสถานศึกษาที่เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษา กับโรงเรียนที่จัดการเรียนการสอนระดับอนุบาลถึงมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือโรงเรียนเอกชน

2.3 ควรวิจัยเชิงคุณภาพกับนักเรียนที่ผ่านกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อพิจารณาการพัฒนาด้านคุณภาพและคุณลักษณะของนักเรียน

สรุป

ผลการศึกษาบทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงาน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดอ่างทอง พบว่า 1) บทบาทที่เป็นจริงต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน ด้านการรายงานผล และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 2) บทบาทที่คาดหวังต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของครูที่ปรึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ด้านการรายงานผล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการพัฒนาและส่งเสริมนักเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 3) บทบาทที่เป็นจริงและบทบาทที่คาดหวังมีความแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับ .05 โดยบทบาทที่คาดหวังสูงกว่าบทบาทที่เป็นจริงทุกด้าน

เอกสารอ้างอิง

- กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2551**. กรุงเทพฯ: เจริญวิทย์การพิมพ์.
- ชยานนท์ มูลพิมพ์. (2550). **การดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจิตวิทยาการให้คำปรึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ณรงค์ชัย সাইপ্রวัลย์. (2546). **การติดตามผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนมหัชยพิทยาคาร จังหวัดมหาสารคาม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- นิกร ทองทิพย์. (2550). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ เชียงดาว**. การค้นคว้าแบบอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุญหนา ศรีลาดเลา. (2546). **การพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนแดนดงพิทยาคม กิ่งอำเภอแดนดง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พัฒนา อนนทสีหา. (2546). **การพัฒนาบุคลากรด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนธัญญาพัฒนาวิทย อำเภอกมลาไสย จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- รจนา ลินที. (2547). **สภาพการปฏิบัติงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารและครู ในโรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา สงเคราะห์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- รัตนพร พลลาภ. (2551). **การดำเนินการพัฒนาการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมุกดาหาร อำเภอเมืองมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร**. การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ราตรี ตนเล็ก. (2550). **การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวชิราลัย อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5. (2555). **สรุปผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ปีการศึกษา 2555**. บุรีรัมย์: กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนในสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- สุธิดา ทับทิมทอง. (2550). การศึกษาแนวทางการดำเนินงานการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ
โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา. วิทยานิพนธ์ปริญญา
ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรี
อยุธยา.
- เสมอ หาริวร. (2546). การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนกรวดวิทยาการ
อำเภอบ้านกรวด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร เขต 2. วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัจริ พูลเพิ่ม. (2546). การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียน
กันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขา
การบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงาน ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

STRATEGIC MANAGEMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS AFFECTING FUNCTIONAL COMPETENCY OF TEACHERS UNDER THE JURISDICTION OF SUPHAN BURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

รินรดา น้ำใจสุข / RINRADA NUMJAISUK¹
ดวงใจ ชนะสิทธิ์ / DUANGJAI CHANASIT²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) ระดับสมรรถนะประจำสายงานของครู และ 3) การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 260 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยผู้วิจัย การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การกำหนดกลยุทธ์ การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปใช้ การกำหนดทิศทางขององค์กร และการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ตามลำดับ

2. สมรรถนะประจำสายงานของครู อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ การบริหารจัดการชั้นเรียน การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู และการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อการพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

¹ นักศึกษาลัทธิศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์ และการนำกลยุทธ์ไปใช้ โดยร่วมกันทำนายได้ร้อยละ 51

คำสำคัญ: การบริหารเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะประจำสายงานของครู ประถมศึกษา

ABSTRACT

The purposes of this research were to study: 1) level of the strategic management of educational institution administrators; 2) level of the teachers' functional competency; and 3) the strategic management of educational institution administrators affecting the teachers' functional competency. The research samples were 260 educational institution administrators and teachers under the Jurisdiction of Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2, derived by proportional stratified random sampling. The research instrument was a questionnaire constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, stepwise multiple regression analysis and content analysis.

The research results revealed that:

1. Overall and in specific aspects, the strategic management of educational institution administrators was at a high level. The aspects were ranked from the highest to the lowest as follow; formulating organizational strategy, evaluating and controlling strategy, implementing organizational strategy, establishing organizational direction, and performing an environmental analysis.

2. Overall and in specific aspects, the teachers' functional competency was at a high level. The aspects were ranked from the highest to the lowest as follow; relationship & collaborative-building for learning management, classroom management, curriculum and learning management, student development, teacher leadership, and analysis & synthesis & classroom research.

3. The strategic management of educational institution administrators affected the teachers' functional competency with statistical significance at .01 level in two aspects: formulating organizational strategy and implementing organizational strategy, accounting for 51% of variance explained.

Keywords: strategic management, educational institution administrator, teacher's functional competency, primary education

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการได้กระจายอำนาจการบริหารงานบุคคลให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องจัดระบบการบริหารบุคคลของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนต้องบริหารอย่างมืออาชีพ นำศาสตร์การบริหารงานบุคคลมาใช้ในหน่วยงาน ผู้บริหารต้องพัฒนาครูทุกคนให้มีความเชี่ยวชาญในอาชีพ เปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงศักยภาพเต็มที่ในงานที่ตรงกับความสามารถ และความถนัด จนกระทั่งมีความเป็นเลิศทุกคน และดูแลให้ได้รับค่าตอบแทน การยกย่องตามผลงานที่ปฏิบัติจริง เพื่อจะได้มีขวัญและกำลังใจทำงานอย่างมีความสุข และประสบความสำเร็จในชีวิต (รุ่ง แก้วแดง, 2546: 149-150)

โรงเรียนประถมศึกษาถือเป็นหน่วยการจัดการศึกษาที่สำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการจัดกิจกรรมด้านการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ และมีการบริหารที่ดีนำไปสู่คุณภาพในการจัดการศึกษา การวางแผนเชิงกลยุทธ์นั้นเป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางขององค์กร การกำหนดกลยุทธ์ การนำกลยุทธ์ไปใช้ การประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (รังสรรค์ มณีเล็ก, 2549: 9) ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำหลักบริหารจัดการที่นำแนวคิดใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อพัฒนาประสิทธิภาพสถานศึกษา ซึ่งองค์ประกอบสำคัญในการกำหนดแผนยุทธศาสตร์ระดับหน่วยงานของสถานศึกษา และสถานศึกษาอาจแตกต่างกันได้ตามการแบ่งส่วนงานภายในสถานศึกษาแต่ละแห่ง คือยุทธศาสตร์ของหน่วยงานจะต้องสอดคล้องและสนับสนุนยุทธศาสตร์ระดับสถานศึกษา นอกจากนี้ยังต้องมียุทธศาสตร์ในการพัฒนางานตามบทบาทหน้าที่และภารกิจในงานประจำของหน่วยงานด้วย เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของหน่วยงาน (พลู เดชะรินทร์ และคณะ, 2553: 30)

การนำแนวคิดสมรรถนะของระบบการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553: 8-15) มาใช้ในองค์กรนั้น จะช่วยให้การบริหารงานบุคคลมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิผลขององค์กร ในการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยยึดหลักสมรรถนะเป็นฐาน เป็นกระบวนการค้นหาสมรรถนะที่จำเป็นต้องพัฒนาจากการประเมินสมรรถนะแล้วนำผลการประเมินมาจัดทำแผนพัฒนาตนเองรายบุคคล เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาทุกคนดำเนินการพัฒนาตนเองตามแผนที่ตนเองเป็นผู้กำหนด เป็นการเพิ่มพูนสมรรถนะในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและความก้าวหน้าในวิชาชีพของตน

ดังนั้นการวางแผนการดำเนินการในการวางแผนกลยุทธ์ จึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง เพราะแผนกลยุทธ์เป็นแผนงานหลักที่แสดงถึงภาระงานของความสำเร็จหรือความล้มเหลวของการจัดการศึกษา และเปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยในการดำเนินการต่าง ๆ สามารถดำเนินไปได้อย่างมีระบบ

และมีหลักเกณฑ์ ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนกลยุทธ์ในการจัดการศึกษา ผู้บริหารจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ผู้วิจัยได้เล็งเห็นความสำคัญของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและสมรรถนะประจำสายงานของครู จึงมุ่งประเด็นที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลการบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะประจำสายงานของครู
3. เพื่อศึกษาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงาน

ของครู

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติงานสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

คำจำกัดความเชิงปฏิบัติการ

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ หมายถึง การกำหนดแนวทางหรือวิถีทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อให้งานบรรลุผลตามเป้าประสงค์ หรือจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการกำหนดแนวทาง หรือทิศทางในการดำเนินงานนั้น ผู้บริหารจะต้องดำเนินการบริหารเชิงกลยุทธ์ตามกระบวนการซึ่งประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม 2) การกำหนดทิศทางขององค์กร 3) การกำหนดกลยุทธ์ 4) การนำกลยุทธ์ไปใช้ และ 5) การประเมินและควบคุมกลยุทธ์

2. สมรรถนะประจำสายงานของครู หมายถึง ความสามารถตามตำแหน่งของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่ทำให้สามารถปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งสมรรถนะประจำสายงานของครูนั้นประกอบด้วย 1) การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ 2) การพัฒนาผู้เรียน 3) การบริหารจัดการชั้นเรียน 4) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน 5) ภาวะผู้นำครู และ 6) การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

วิธีดำเนินการ

การวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะประจำสายงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา โดยใช้ผู้บริหารและครูเป็นหน่วยวิเคราะห์ ในการดำเนินการวิจัยได้เสนอตามลำดับหัวข้อ ดังนี้

ประชากร

ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2555 จำนวน 1,436 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2555 โดยการเปิดตารางการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ เครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 303) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน แล้วนำมาเทียบบัญญัติไตรยางศ์ผู้บริหารและครู มีผู้บริหารจำนวน 34 คน และครู จำนวน 272 คน

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

อำเภอ	ผู้บริหาร		ครู	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
อู่ทอง	65	14	500	107
สองพี่น้อง	66	14	536	114
ดอนเจดีย์	30	6	239	51
รวม	161	34	1,275	272

การสร้างและพัฒนาเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับ โดยศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์และสมรรถนะประจำสายงานของครู เพื่อวิเคราะห์โครงสร้างเนื้อหาตามนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ตัวแปรที่ศึกษา และกำหนดดัชนีชี้วัด และนำไปสร้างแบบสอบถาม ตามดัชนีชี้วัดให้ครอบคลุมตัวแปรที่ศึกษา ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบแก้ไข นำแบบสอบถามส่งผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและตรวจสอบค่าของความตรงด้านเนื้อหา (content validity) โดยหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (index of item objective congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีตั้งแต่ 0.67-1.00 และนำแบบสอบถามมาแก้ไขปรับปรุง ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเที่ยง (reliability) นำแบบสอบถามจากการทดลองใช้กลับคืนมาตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ทั้งฉบับด้วยวิธีของครอนบาค (Cronbach, 1970: 161 อ้างถึงใน สุวิมล ติรภานนท์, 2551: 156) คุณภาพด้านความเที่ยงของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เท่ากับ 0.96 และสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.96 และได้ปรับปรุงแก้ไขข้อกระทงคำถาม ในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมถูกต้อง โทนผ่านการแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มี 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist)

ตอนที่ 2 สอบถามวัดระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 3 สอบถามวัดระดับการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

ตอนที่ 4 สอบถามเพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะประจำสายงานของครู เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (open-ended)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 306 ฉบับ ไปยังผู้บริหารและครูผู้สอนเพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยให้ส่งคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับคืนมา 260 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 85

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ระดับเกี่ยวกับของการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและสมรรถนะประจำสายงานของครู ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)
2. การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารและสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: r_{xy})
3. การวิเคราะห์การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (stepwise multiple regression)
4. ศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.28) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ทุกด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.36) รองลงมา ได้แก่ ด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.32) ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.30) ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ($\bar{x} = 4.21$, S.D. = 0.30) และด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ($\bar{x} = 4.19$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

(n = 260)

การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (X_1)	4.19	0.29	มาก	5
ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร (X_2)	4.21	0.30	มาก	4
ด้านการกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	4.23	0.36	มาก	1
ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ (X_4)	4.21	0.30	มาก	3
ด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ (X_5)	4.21	0.32	มาก	2
รวม	4.21	0.28	มาก	

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

การปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.26$, S.D. = 0.29) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยคือ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.30$, S.D. = 0.33) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ($\bar{x} = 4.27$, S.D. = 0.35) ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.33) ด้านการพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x} = 4.25$, S.D. = 0.35) ด้านภาวะผู้นำครู ($\bar{x} = 4.24$, S.D. = 0.29) และด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ($\bar{x} = 4.23$, S.D. = 0.29) ตามลำดับ ดังปรากฏในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุพรรณบุรี เขต 2

(n = 260)

สมรรถนะประจำสายงานของครู	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้	4.25	0.33	มาก	3
2. ด้านการพัฒนาผู้เรียน	4.25	0.35	มาก	4
3. ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน	4.27	0.35	มาก	2
4. ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อ พัฒนาผู้เรียน	4.23	0.29	มาก	6
5. ด้านภาวะผู้นำครู	4.24	0.29	มาก	5
6. ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับ ชุมชน เพื่อการจัดการเรียนรู้	4.30	0.33	มาก	1
รวม	4.26	0.29	มาก	

**ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน
ตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2**

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการบริหารเชิงกลยุทธ์แต่ละด้านมีค่าอยู่ระหว่าง 0.666 - 0.864 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน โดยด้านการกำหนดกลยุทธ์กับด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ มีความสัมพันธ์กันสูงสุด มีค่าเท่ากับ 0.864 และด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมกับการประเมินควบคุมกลยุทธ์ มีความสัมพันธ์กันต่ำสุดมีค่าเท่ากับ 0.666 เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสมรรถนะประจำสายงานของครู มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารเชิงกลยุทธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทุกด้าน ดังปรากฏในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

(n = 260)

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y _{tot}
ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (X ₁)	1.000					
ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร (X ₂)	0.787**	1.000				
ด้านการกำหนดกลยุทธ์ (X ₃)	0.744**	0.769**	1.000			
ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ (X ₄)	0.731**	0.818**	0.864**	1.000		
ด้านการประเมินควบคุมกลยุทธ์ (X ₅)	0.666**	0.752**	0.725**	0.805**	1.000	
สมรรถนะประจำสายงานของครู (Y _{tot})	0.520**	0.578**	0.685**	0.698**	0.603**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

การบริหารเชิงกลยุทธ์ ซึ่งได้แก่ ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ซึ่งเป็นตัวแปรซึ่งได้รับการคัดเลือกเข้าสมการและสามารถอธิบายความผันแปรของการปฏิบัติตามสมรรถนะประจำสายงานของครูได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยประสิทธิภาพในการทำนาย (R²) มีค่าเท่ากับ 0.51 ซึ่งแสดงว่าการบริหารเชิงกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ และด้านการกำหนดกลยุทธ์ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู และสามารถทำนายการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูได้ร้อยละ 51

โดยสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

สมการการวิเคราะห์การถดถอย ในรูปของคะแนนดิบ คือ

$$\hat{Y}_{tot} = 1.52 + 0.39 (X_4) + 0.25 (X_3)$$

สมการการวิเคราะห์การถดถอย ในรูปของคะแนนมาตรฐาน คือ

$$\hat{Z}_{tot} = 0.42 (Z_4) + 0.32 (Z_3)$$

ดังปรากฏในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอนการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

(n = 260)

ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการ	b	Beta	SE.B	t	Sig.
ค่าคงที่	1.52		0.17	8.78	.00
ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ (X_4)	0.39	0.42	0.08	4.85	.00
ด้านการกำหนดกลยุทธ์ (X_3)	0.25	0.32	0.06	3.70	.00
R = 0.71 R ² = 0.51 SEE. = 0.20 F = 135.52 Sig = 0.00					

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างบรรยากาศและสภาพที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ บทบาทของผู้บริหารจึงมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการกระตุ้นและสร้างเสริมด้านการเรียนการสอนของครู อีกทั้งยังต้องมีการสร้างขวัญและกำลังใจให้บุคลากรในสถานศึกษาอย่างเสมอภาคกัน มีการกระจายงานอย่างทั่วถึงและเป็นระบบตรงตามความสามารถของบุคลากรสอดคล้องกับวิโรจน์ พลจันทร์ (2548: 103-105) ได้ศึกษาการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

1.1 การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูและบุคลากรและผู้ที่เกี่ยวข้องนำผลการวิเคราะห์ภายนอกสถานศึกษา มาพิจารณาและปรับปรุง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาของท่านมีสื่อ/วัสดุอุปกรณ์เพียงพอ ดังนั้นผู้บริหารควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาและประเมินปัจจัยต่าง ๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อจัดทำแผนงานดำเนินการที่เหมาะสมที่สุด เมื่อ

พบสิ่งใดเป็นจุดอ่อนหรืออุปสรรคให้กำหนดกลยุทธ์เพื่อแก้ไข และสิ่งใดเป็นจุดแข็งหรือโอกาสให้กำหนดกลยุทธ์ในการพัฒนาและผู้บริหารควรแจ้งให้บุคลากรทราบ เกี่ยวกับเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับวิโรจน์ พลพันธ์ (2548: 103-105) ได้ศึกษาการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก

1.2 การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกำหนดทิศทางขององค์กร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการจัดสรรทรัพยากรสอดคล้องกับปรัชญา วิสัยทัศน์ และพันธกิจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาระดมทรัพยากรเพื่อนำมาพัฒนาครู ดังนั้น ผู้บริหารและบุคลากรควรมีวางแผนเกี่ยวกับการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา เกี่ยวกับนโยบาย เพื่อกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน โดยพิจารณาจากผลการวิเคราะห์สถานศึกษาซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารเกิดความเข้าใจต่อการเปลี่ยนแปลงและมีวิสัยทัศน์ต่ออนาคตองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับปณิธา สถัญญีพิรพันธุ์ (2551: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาการบริหารงานเชิงกลยุทธ์สู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพของโรงเรียนกำแพงวิทยาคม พบว่า การบริหารงานเชิงกลยุทธ์ของโรงเรียนกำแพงวิทยาคม ด้านการกำหนดทิศทางของโรงเรียนมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ของโรงเรียน และด้านการศึกษา สถานภาพของโรงเรียน ตามลำดับ และสอดคล้องกับวิเชียร เวลาดี (2547: 83-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีอยุธยา พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีอยุธยาประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ คือ การกำหนดทิศทางสถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกำหนดเป้าหมายผลผลิตหลัก โดยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

1.3 การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกำหนดกลยุทธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษามีการกำหนดแนวทางหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาสถานศึกษาไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นผู้บริหารจึงควรเปิดโอกาสให้บุคลากรเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อให้บุคลากรทราบเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน สอดคล้องกับรัชชัย บำรุงยศ (2550: 53-55) ได้ศึกษาการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สบเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามการจัดทำแผนกลยุทธ์ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กร ด้านการจัด

วางทิศทางขององค์กร และด้านการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กรและสอดคล้องกับอารีย์ พูลมา (2547: 84-86) ได้ศึกษาสภาพการวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารโรงเรียนมีการวางแผนกลยุทธ์ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาสถานภาพสถานศึกษา ด้านการกำหนดทิศทางสถานศึกษา ด้านการกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษาและมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.4 การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ครูและบุคลากรปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ตามปฏิทิน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนร่วมในการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ดังนั้น ผู้บริหารควรนำผลที่ได้จากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การกำหนดกลยุทธ์ มาวิเคราะห์สังเคราะห์ ตรวจสอบ ทบทวนแผนกลยุทธ์ หากพบกลยุทธ์ข้อใดที่พิจารณาแล้วว่าสถานศึกษาไม่สามารถดำเนินการได้ ควรปรับปรุงแก้ไขทันที ซึ่งสอดคล้องกับวิเชียร เวลาดี (2547: 83-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า การปฏิบัติตามกลยุทธ์สถานศึกษา ประกอบด้วย การกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบจัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน จัดเตรียมข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกลยุทธ์โดยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับเมตตา ชูเลิศ (2548: 77) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง สภาพการนำแผนกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนำแผนกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

1.5 การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการประเมินและควบคุมกลยุทธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือครูและบุคลากรติดตามประเมินกลยุทธ์โดยใช้เครื่องมือที่สร้างขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษารายงานผลการปฏิบัติงานตามกลยุทธ์ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบ ดังนั้น การประเมินผลของสถานศึกษาจึงเป็นขั้นตอนที่ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินสถานภาพตามความเป็นจริง ไม่ควรใช้ความรู้สึกหรืออคติในการประเมิน สอดคล้องกับวิเชียร เวลาดี (2547: 83-94) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าการควบคุมและการประเมินกลยุทธ์สถานศึกษา ประกอบด้วยแต่งตั้งคณะกรรมการติดตามและประเมิน กำหนดปฏิทินการประเมินผล สร้างเครื่องมือในการประเมิน ติดตามการประเมินกลยุทธ์ รายงานและปรับปรุงแก้ไขกลยุทธ์ โดยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับวิโรจน์ พลพันธ์ (2548: 103-105) ได้ศึกษาการวางแผนกลยุทธ์

ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการประเมินสถานภาพของสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนกลยุทธ์อยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านภาวะผู้นำครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดเรียนรู้ และด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนา ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 กำหนดให้มีหลักการส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครู คุณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา (มาตรา 52) ให้สำนักงานเลขาธิการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะในการทำงานของตน เพื่อให้ได้วิทยฐานะที่สูงขึ้นและเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของตนเอง เพื่อให้สถานศึกษามีประสิทธิผลที่ดีขึ้น สอดคล้องกับฐิติพงษ์ ตรีศร (2552: 89-91) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3 ตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นรายด้านพบว่า

2.1 สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาประเมินผลการออกแบบการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ปรับปรุงและพัฒนา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาของท่านจัดทำฐานข้อมูลนักเรียนรายบุคคลเพื่อออกแบบการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้น ครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนและควรมีความสามารถในการสร้างและพัฒนาหลักสูตรการออกแบบการเรียนรู้อย่างสอดคล้องและเป็นระบบ ใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับประจักษ์ศักดิ์ สถิตย่น้อย (2553: 89) ได้ทำการศึกษาความพึงพอใจของครู และผู้ปกครองที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนบ้านศรีทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 สรุปผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า ความพึงพอใจของครูและผู้ปกครอง

ที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาโรงเรียนบ้านศรีทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2 ด้านการบริหารวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากและสอดคล้องกับภฤศณ ศรีจกจิ (2548: 61) ได้ทำการวิจัยเรื่องปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานของครูระดับประถมศึกษา ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดสุพรรณบุรี อยู่ในระดับมาก

2.2 สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 ด้านการพัฒนาผู้เรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ สถานศึกษาจัดทำโครงการ/ กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เข้าใจและรู้จักตนเอง สร้างจิตสำนึกใน การดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษาจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน มีจิตสำนึกในสิ่งแวดล้อมและปฏิบัติตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ ดังที่ สำนักเลขาธิการ สภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551: 115) ได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษ ที่สอง (พ.ศ. 2552-2561) โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ตามจุดเน้นที่ได้ กำหนดไว้ใน 4 ช่วงชั้น ภายใต้ยุทธศาสตร์การยกระดับคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ในการนี้ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการขับเคลื่อนการพัฒนา ผู้เรียนตามจุดเน้น พัฒนาผู้เรียนตามจุดเน้นแต่ละระดับชั้น ดังนั้นครูผู้สอนควรมีความสามารถ ในการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม การพัฒนาทักษะชีวิต สุขภาพกาย สุขภาพจิต ความเป็นประชาธิปไตย ความภูมิใจความเป็นไทย การจัดระบบดูแลช่วยเหลือผู้เรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพและ สอดคล้องกับมัทธนา ทิมมณี (2553: 37-55) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความต้องการพัฒนาสมรรถนะ ของครูโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรี จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าความต้องการพัฒนาสมรรถนะของ ครู สมรรถนะประจำสายงาน ได้แก่ ด้านการออกแบบการเรียนรู้ ด้านบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์ผู้เรียน โดยรวมมีความต้องการพัฒนา สมรรถนะอยู่ในระดับปานกลาง

2.3 สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุพรรณบุรี เขต 2 ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ย สูงสุดคือ สถานศึกษามีการกำกับดูแลชั้นเรียน มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นรายวิชา และ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาสามารถประเมินการกำกับ ดูแลชั้นเรียน และนำผลการประเมิน ไปใช้ในการปรับปรุง สอดคล้องกับจิระวรรณ บุญปลอด (2553: 121-126) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะทางวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะ ทางวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงลำดับสมรรถนะทางวิชาการของครูจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านหลักสูตร ด้านการวัดผลและประเมินผล และ ด้านสื่อและนวัตกรรมการศึกษา

2.4 สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษามีการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับนักเรียนที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน เพื่อวางแผนในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาจัดทำแผนการวิจัย และดำเนินกระบวนการวิจัยอย่างเป็นระบบตามแผนดำเนินการวิจัยที่กำหนดไว้ ดังนั้นครูผู้สอนควรทำความเข้าใจ แยกประเด็นเป็นส่วนย่อย รวบรวมประมวลหาข้อสรุปอย่างมีระบบและนำไปใช้ในการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน รวมทั้งสามารถวิเคราะห์องค์หรืองานในภาพรวมและดำเนินการแก้ปัญหา เพื่อพัฒนางานอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับสุรศักดิ์ ยี่เหล็ก (2550: บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพวิชาการด้วยการบริหารเชิงกลยุทธ์ โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์พบว่าครูมีผลการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับดี และด้านความสามารถด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ในระดับดี

2.5 สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ด้านภาวะผู้นำครู และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานศึกษาให้ความสนใจต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบัน โดยมีการวางแผนอย่างมีวิสัยทัศน์ ซึ่งเชื่อมโยงกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย และพันธกิจของสถานศึกษาร่วมกับผู้อื่น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือสถานศึกษาปรับเปลี่ยนความคิดในการทำงานร่วมกันกับผู้อื่นให้มีความผูกพันต่อเป้าหมายในการทำงาน ดังนั้น ครูควรมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน โดยปราศจากอิทธิพลของผู้บริหาร สอดคล้องกับเมธีธัญ ปะเสระกัง (2555: <<http://...>>) ได้วิจัยเรื่องการพัฒนาสมรรถนะครูโดยการใช้โรงเรียนเป็นฐาน (school based training) ด้วยกระบวนการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการของโรงเรียนกลางคลองสอง (พร ดีเจริญ) ปีการศึกษา 2552 จากผลการวิเคราะห์พบว่า ผลการวิจัยสมรรถนะด้านภาวะผู้นำครู ระดับสมรรถนะหลังการพัฒนา มีค่าเฉลี่ย 4.27 ซึ่งสูงกว่าก่อนการพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ย 2.33

2.6 สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือสถานศึกษาสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ สถานศึกษาให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ดังนั้นครูควรมีการประสานความร่วมมือ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี และมีเครือข่ายผู้ปกครอง ชุมชนและองค์กรอื่น ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชนเพื่อสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ สอดคล้องกับมะหัดดี มะดีอราแว (2551: 153-154) ได้วิจัยเรื่อง สมรรถนะตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็น

เกี่ยวกับสมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพไม่แตกต่างกัน ครูประสบปัญหาด้านภาษาในการจัดการเรียนการสอน ขาดความรู้ในกระบวนการจัดการเรียนรู้และพัฒนาหลักสูตร การบริหารจัดการชั้นเรียน จิตวิทยา การวิจัยในชั้นเรียน การวัดและการประเมินผลการพัฒนาตนเอง และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ และด้านการกำหนดกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ในงานวิจัยนี้พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้เพียงร้อยละ 51 โดยอภิปรายเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้มีอิทธิพลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจาก การพัฒนาสถานศึกษานั้นเริ่มจากผู้บริหารเป็นอันดับแรก โดยผู้บริหารต้องกำหนดเป้าหมายหรือกำหนดยุทธศาสตร์และนำกลยุทธ์ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องรู้บทบาทและหน้าที่ในการปฏิบัติงานให้สำเร็จ สถานศึกษามีการสร้างความตระหนักและเน้นความสำคัญของการนำกลยุทธ์ไปใช้ ผู้บริหารสนับสนุนครูและบุคลากรให้ได้รับการอบรมเพื่อให้ปฏิบัติตามกลยุทธ์ของสถานศึกษา วางนโยบายจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนควรมีความเข้าใจในเป้าหมายที่ตรงกัน ซึ่งสอดคล้องกับวิเชียร เวลาดี (2547: 83-94) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่าการปฏิบัติตามกลยุทธ์สถานศึกษา ประกอบด้วย กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ จัดทำปฏิทินปฏิบัติงาน จัดเตรียมข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน สร้างความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานและทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกลยุทธ์โดยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับเมตตา ฐเลิศ (2548: 77) ได้ศึกษาการวิจัยเรื่อง สภาพการนำแผนกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนำแผนกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน

3.2 ด้านการกำหนดกลยุทธ์มีอิทธิพลต่อสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางและวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา ผู้บริหาร ครูและบุคลากรนำจุดแข็งสถานศึกษามาใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ และสถานศึกษากำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษาครอบคลุมทุกระดับ (ระดับแผนงานและโครงการ) ดังนั้น ผู้บริหารถือเป็นบุคคลที่สำคัญอย่างยิ่งในการกำหนดกลยุทธ์ของสถานศึกษา และนำไปสู่การปฏิบัติงานของครูผู้สอนซึ่งจะทำให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จในด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สอดคล้องกับวิเชียร เวลาดี (2547: 83-94) ได้วิจัยเรื่อง การนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา พบว่า การกำหนดกลยุทธ์สถานศึกษา ประกอบด้วย การระดมความคิดของผู้มีส่วนกำหนดแนวทางในการดำเนินงาน กำหนดวัตถุประสงค์เฉพาะ และกำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จจะประสบความสำเร็จที่ต้องการ วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของทางเลือกและระบุแผนงาน โครงการ/กิจกรรมโดยมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับรัชชัย บำรุงยศ (2550: 53-55) ได้ศึกษาการจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สบเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมีการปฏิบัติตามการจัดทำแผนกลยุทธ์ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพแวดล้อมขององค์กร ด้านการจัดวางทิศทางขององค์กร และด้านการกำหนดกลยุทธ์ขององค์กร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญในการนำผลการวิจัยด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา รองลงมาคือ การกำหนดกลยุทธ์

1.2 ผู้บริหารควรนำผลการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อพัฒนาการบริหารเชิงกลยุทธ์สู่สมรรถนะประจำสายงานของครูเพื่อให้เกิดประโยชน์ และประสิทธิภาพต่อสถานศึกษา

1.3 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองและชุมชนและหน่วยงานภายนอกเข้ามาแลกเปลี่ยนเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการกำหนดกลยุทธ์และนำกลยุทธ์ไปใช้ในสถานศึกษา

1.5 ผู้บริหารควรติดตามข้อมูล ข่าวสารอยู่เสมอ เพื่อให้ทราบถึงเหตุการณ์ หรือการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษา และนำมาปรับปรุงหรือแก้ไขกลยุทธ์ที่กำหนด และนำกลยุทธ์ไปใช้ต่อไป

1.6 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรเห็นความสำคัญและสนับสนุนการพัฒนาผู้บริหาร และครู เพื่อให้มีมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา

1.7 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการจัดอบรมและพัฒนาสมรรถนะประจำสายงานของครู เพื่อให้เห็นความสำคัญในการนำไปปฏิบัติงานของครู

1.8 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดอบรมให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยสำคัญในการบริหารเชิงกลยุทธ์ด้านการกำหนดกลยุทธ์และด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ของผู้บริหารในงานวิจัยครั้งต่อไป

2.2 ควรมีการศึกษาสภาพปัญหาการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารจากบุคลากร และผู้บริหารสถานศึกษาจากประชากรในระดับเขตพื้นที่การศึกษาอื่นต่อไป

2.3 ควรมีการปรับวิธีการศึกษาโดยใช้เครื่องมือแบบสัมภาษณ์จะได้ข้อมูลที่ชัดเจน และผู้รับการสัมภาษณ์ควรเปิดใจ และให้ข้อมูลอย่างจริงใจ

สรุป

ผลการวิจัยเรื่องการบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีดังนี้

1. การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สำหรับสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า สมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนสูงสุด รองลงมาได้แก่ ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน ด้านภาวะผู้นำครู ด้านการพัฒนาผู้เรียน ด้านการบริหารหลักสูตรและการจัดเรียนรู้ และด้านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

3. การบริหารเชิงกลยุทธ์ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับอิทธิพลจากมากไปหาน้อย ซึ่งได้แก่ ด้านการนำกลยุทธ์ไปใช้ และด้านการกำหนดกลยุทธ์ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามสมรรถนะประจำสายงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในงานวิจัยนี้พบว่า การบริหารเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายสมรรถนะประจำสายงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 51

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **รายงานการวิจัยเรื่อง สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิระวรรณ บุญปลอด (2553). **สมรรถนะทางวิชาการของครูโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- จิตติพงษ์ ตรีศร. (2552). **สมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ฉวีชัย บำรุงยศ. (2550). **การจัดทำแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษา สบเมยวิทยาคม จังหวัดแม่ฮ่องสอน**. สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย เชียงใหม่.
- ปณิดา สถะภูีพืพันธ์. (2551). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานเชิงกลยุทธ์สู่การจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ของโรงเรียนกำแพงวิทยา**. สตูล: โรงเรียนกำแพงวิทยา.
- ประจักษ์ศักดิ์ สถิตน้อย. (2553). **ความพึงพอใจของครูและผู้บริหารที่มีต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนบ้านศรีทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 2**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พสุ เดชะรินทร์ และคณะ. (2553). **การนำแผนยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- มะหีดี มะดีอราแว. (2551). **สมรรถนะครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- มัทนนา ทิมมณี. (2553). **ความต้องการการพัฒนาสมรรถนะของครูโรงเรียนเทคโนโลยีชลบุรีจังหวัดชลบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เมตตา ชูเลิศ. (2548). **สภาพการนำแผนกลยุทธ์มาใช้ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วงชั้นที่ 1-2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาญจนบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- เมธีธัช ปะเสระกัง. (2555). **การพัฒนาครูโดยการใช้โรงเรียนเป็นฐานด้วยกระบวนการอบรมเชิงปฏิบัติการของโรงเรียนกลางคลองสอง (พร ดีเจริญ) สำนักงานเขตของสามวา**. <<http://www.vcharn.com/vbog/113874>> (4 กันยายน)
- รังสรรค์ มณีเล็ก. (2549). **การวางแผนกลยุทธ์และการจัดทำงบประมาณในสถานศึกษา**. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- รุ่ง แก้วแดง. (2546). **การปฏิวัติการศึกษาไทย (พิมพ์ครั้งที่ 2)**. กรุงเทพฯ: มติชน.
- วิเชียร เวลาคี. (2547). **การนำเสนอรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาพระนครศรีอยุธยา**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- วิโรจน์ พลจันทร์. (2548). **การศึกษาการวางแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำแพงเพชร เขต 1**. ภาคนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2553)**. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุรศักดิ์ ยี่เหล็ก. (2550). **การศึกษาผลการพัฒนาคุณภาพวิชาการด้วยการบริหารเชิงกลยุทธ์โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์**. ตรัง: โรงเรียนปะเหลียนผดุงศิษย์.
- อารีย์ พูลมา. (2547). **สภาพการวางแผนงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ด้านการวางแผนกลยุทธ์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น**. ภาคนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิตวิทยาลัย สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, L. (1970). *Essentials of psychological testing*. New York: Harper & Row.

การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพล ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

DEVELOPMENT OF CAUSAL RELATIONSHIP MODEL AFFECTING INCLUSIVE SECONDARY SCHOOL EFFECTIVENESS

รุ่งชีวา สุขศรี/ ROONGCHEEWA SOOKSRI¹

พรรณี สุวตติ / PANNEE SUWATTHEE²

พิชญาภา ยืนยาว/ PITCHAYAPA YUENYAW³

จตุรงค์ อินทรรุ่ง/ CHATURONG INTRARAROONG⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา 2) ศึกษาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา และ 3) พัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ และผู้ปกครองนักเรียนพิการ จำนวน 666 คน จากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ปีการศึกษา 2555 จำนวน 248 โรงเรียน ได้มาโดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ และแบบสอบถามสร้างขึ้นโดยผู้วิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์อิทธิพลเชิงสาเหตุ สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร บรรยากาสองค์การ และการวางแผนกลยุทธ์

¹นักศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนา แขนงวิชาการบริหารการศึกษาเพื่อการพัฒนา

²อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

³อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

⁴อาจารย์ ดร. อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรของโมเดลการวิจัยถือเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ค่าอิทธิพลรวมสูงสุดของแต่ละองค์ประกอบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เรียงตามลำดับ ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร มีค่าอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.77 บรรยาการองค์การมีค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.28 และมีค่าอิทธิพลทางอ้อม เท่ากับ 0.36 การวางแผนกลยุทธ์มีค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.60 ส่วนพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารมีค่าอิทธิพลทางตรง เท่ากับ 0.05

3. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ องค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายค่าความแปรปรวนของประสิทธิผลโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 79

คำสำคัญ: รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ประสิทธิผลโรงเรียน โรงเรียนเรียนร่วม

ABSTRACT

The objectives of this research were to: 1) study the factors that affect inclusive secondary school effectiveness; 2) explore the causal relationship model that affects inclusive secondary school effectiveness; and 3) develop the causal relationship model that affects inclusive secondary school effectiveness. The samples were 666 participants, including; school administrators, special education teachers, and parents of special education students from 248 inclusive demonstration schools in 2012 academic year derived by multi-stage random sampling. The research instruments were interview forms and questionnaires, constructed by the researcher. The data were analyzed by percentage, mean, standard deviation, confirmatory factor analysis, and path analysis. The data from the interviews were analyzed by content analysis. The results were as follows.

1. There were four factors that affected the inclusive secondary school effectiveness. These factors, ranging from the highest to the lowest effect, were leadership characteristics of administrators, administrators' behaviors, organizational climate and strategic planning.

2. The casual relationship model affecting inclusive secondary school effectiveness showed that the observable variables in each latent construct of the theoretical model were consistent with the results of factor analysis. Overall, the highest total effect

was statistically different at .05 level. In detail, in descending order from highest total effect to lowest, leadership characteristics of administrators had an indirect effect at 0.77. The organizational climate had a direct effect at 0.28 and indirect effect at 0.36. The strategic planning had a direct effect at 0.06, and the administrators' behaviors had a direct effect at 0.05.

3. The developed causal relationship model affecting the inclusive secondary school effectiveness was consistent with the empirical data. All factors could explain the analysis of variance of the school effectiveness at 79 percent.

Keywords: causal relationship model, school effectiveness, inclusive school

บทนำ

การได้รับการศึกษาเป็นสิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐาน และถือเป็นหลักสากลในการจัดการศึกษาสำหรับประชาชน ประเทศไทยได้จัดการศึกษาโดยคำนึงถึงสิทธิทางการศึกษาตามหลักสิทธิมนุษยชนมาอย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการจัดการศึกษาให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รวมทั้งการจัดการศึกษาสำหรับบุคคลที่มีความบกพร่องทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ สังคม การสื่อสารและการเรียนรู้ หรือมีร่างกายพิการ หรือทุพพลภาพ หรือบุคคลซึ่งไม่สามารถพึ่งตนเองได้ หรือไม่มีผู้ดูแลหรือด้อยโอกาส ซึ่งรัฐได้มีการบริการทางการศึกษา สถานศึกษา ระบบและรูปแบบการศึกษามีมาตรฐาน และสอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษของแต่ละประเภทในหลายรูปแบบ

การเรียนรู้ร่วมเป็นรูปแบบการจัดการศึกษารูปแบบหนึ่งในหลายรูปแบบสำหรับการจัดการศึกษาคนพิการที่เป็นนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลตามยุทธศาสตร์การสร้างและกระจายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งจากรายงานความก้าวหน้าการติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาตามนโยบายด้านการจัดการศึกษาให้แก่ผู้พิการของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2556: 15-16) การเรียนรู้ร่วมรูปแบบของการจัดการภายใต้โครงการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนรู้ร่วม โดยมีเด็กพิการเข้าเรียนตามโครงการดังกล่าวประมาณ 6 แสนกว่าคน และรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ (2553: 1) ในปีการศึกษา 2554 มีโรงเรียนเรียนรู้ร่วมเพิ่มขึ้นเป็น 15,530 โรงเรียน

จากนโยบายและการดำเนินการของรัฐในด้านการจัดการเรียนรู้ร่วมตามที่กล่าวมานั้น ทำให้ทราบได้ว่ารัฐบาลประสบความสำเร็จในเชิงปริมาณส่วนในเชิงคุณภาพยังคงเป็นประเด็นที่น่าสนใจและควรศึกษา จากการศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับโรงเรียนเรียนรู้ร่วมของนักวิชาการส่วนใหญ่พบว่า

การจัดการเรียนร่วมยังไม่สามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อาทิ ผลการวิจัยของ เบญจา ชลธารันนที (2548: 3) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนร่วมพบว่าผลของการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่ผ่านมายังไม่สามารถขจัดอุปสรรคบางประการในโรงเรียนทั่วไปที่เด็กและเยาวชนพิการเข้าไปเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิริยา เรืองโรจน์วิชัย (2547: 106-111) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อคุณภาพการศึกษามีอยู่หลายประการ เช่น ระบบบริหาร ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน หลักสูตร ผู้ปกครองนักเรียน แต่ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การบริหารโรงเรียน ซึ่งการบริหารโรงเรียนที่มีนักเรียนพิการเรียนร่วมมักพบปัญหาอุปสรรคในการบริหารจัดการที่มีความแตกต่างจากการบริหารโรงเรียนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาที่สำคัญ

แต่จากศึกษาผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร อาทิ ผลงานวิจัยของวรวรรณ ธนพรธัญทิพย์ (2548: 93-97) และอัจฉริยา กุดหอม (2551: 233-236) ที่พบว่า มีปัญหาการจัดการเรียนร่วม ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านงบประมาณ ด้านผู้ปกครอง เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับการรายงานผลการดำเนินงานการปฏิรูประบบการศึกษาของธีระ รุญเจริญ (2553: 9-18) พบว่า การส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับผู้มีความต้องการพิเศษสามารถดำเนินการได้ระดับหนึ่ง รวมทั้งผลการวิจัยของวันชัย บางเสน (2551: 137) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549 พบว่า การเรียนร่วม ในด้านของเชิงปริมาณมีจำนวนโรงเรียนเข้าร่วมโครงการเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ แต่ในส่วนของเชิงคุณภาพยังมีปัญหาหลายประการทำให้ผลการดำเนินงานของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมไม่บรรลุวัตถุประสงค์เท่าที่ควร เด็กที่มีความต้องการพิเศษได้รับการพัฒนาไม่เต็มตามศักยภาพเนื่องจากปัญหาหลายประการ ทั้งปัญหาด้านการบริหารจัดการ ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านนักเรียนและผู้ปกครอง จากผลการวิจัยดังกล่าวทำให้ทราบว่าปัญหาเชิงคุณภาพของการเรียนร่วมหรือประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาสมควรได้รับการแก้ไขหรือพัฒนา จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจในเรื่องของประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมในระดับมัธยมศึกษา ประกอบกับการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม ระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาว่ามียังมีองค์ประกอบใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา และมีรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารการจัดการเรียนร่วม และเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศในการจัดการเรียนร่วมให้มีประสิทธิผลยิ่งขึ้นตามเจตนารมณ์ของรัฐ และหลักสิทธิมนุษยชนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา
2. เพื่อศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา
3. เพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

วิธีดำเนินการ

1. **ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง** ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ประชากร คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ และผู้ปกครองนักเรียนพิการในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2555 จำนวน 698 โรงเรียน โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยวิเคราะห์ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ และผู้ปกครองนักเรียนพิการ จากโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา จำนวน 248 โรงเรียน ซึ่งได้มาโดยการหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของ (Krejcie and Morgan, 1970: 606 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 303) และโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมาจากการสุ่มอย่างง่ายจากสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา 42 เขตพื้นที่ โดยสุ่มโรงเรียนจากแต่ละเขตพื้นที่ตามสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 1 คน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ 1 คน และผู้ปกครองนักเรียนพิการ 1 คน รวมทั้งสิ้น 744 คน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนร่วมได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) จากผู้บริหารการศึกษา 2 คน อาจารย์ระดับอุดมศึกษา 2 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม 2 คน และครูแกนนำจัดการเรียนร่วม 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามด้านความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (content validity) ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ดังนี้ ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นโดยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหาและภาษาที่ใช้ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 ถึง 1.00 และหาความเชื่อมั่น (reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (tryout) กับผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอนนักเรียนพิการ และผู้ปกครองนักเรียนพิการในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วมที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นโดยพิจารณาจากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's coefficients) ของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3. การเก็บรวบรวมและการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลแบ่งเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการจัดการเรียนร่วม 8 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อนำความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิมาพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ระยะที่ 2 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม โดยได้รับคืนจำนวน 666 ชุด คิดเป็นร้อยละ 89.52 แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและการแจกแจงของข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์การกระจาย ความเบ้ และความโด่ง วิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสองของข้อคำถามในแต่ละองค์ประกอบเพื่อยืนยันองค์ประกอบตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ในโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุทำให้ได้เมทริกซ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ค่าสถิติพื้นฐาน

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ และความโด่งของตัวแปร

(n = 666)

ตัวแปร	$\bar{X}$ *	SD	CV	Skewness	Kurtosis
คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร	4.05	.58	14.32	-.45	-.22
1. คุณลักษณะส่วนตัว	4.23	.56	13.24	-.61	.01
2. คุณลักษณะด้านวิชาชีพ	3.77	.74	19.63	-.49	.13
3. คุณลักษณะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง	4.14	.63	15.22	-.60	.26
พฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร	4.04	.60	14.85	-.43	-.21
1. การสร้างแรงจูงใจ	4.15	.68	16.39	-.48	-.26
2. การติดต่อสื่อสาร	4.06	.70	17.24	-.51	.22
3. การมีปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลต่อกัน	4.18	.64	15.31	-.50	-.16
4. การตัดสินใจ	4.06	.67	16.50	-.53	-.28
5. การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน	3.80	.76	20.00	-.49	.11
6. การพัฒนาบุคลากร	3.98	.69	15.58	-.51	.32

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์การกระจาย ค่าความเบ้ และ ความโด่งของตัวแปร (ต่อ)

(n = 666)

ตัวแปร	$\bar{X}$ *	SD	CV	Skewness	Kurtosis
บรรยากาศองค์การ	3.72	.69	18.55	-.34	-.11
1. นิเวศวิทยา	3.40	.92	27.06	-.41	-.20
2. สภาพแวดล้อม	3.82	.69	18.06	-.33	.13
3. ระบบสังคมในองค์การ	3.82	.72	18.85	-.42	.25
4. วัฒนธรรม	3.86	.73	18.91	-.51	.49
การวางแผนกลยุทธ์	3.67	.75	20.44	-.40	-.01
1. การกำหนดกลยุทธ์	3.64	.79	21.70	-.39	.04
2. การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ	3.66	.80	21.86	-.44	.03
3. การติดตามประเมินผล	3.70	.77	20.81	-.38	-.01
ประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม	3.79	.71	18.73	-.68	.68
1. ความสามารถในการส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้ร่วม	3.69	.82	22.22	-.66	.54
2. ความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระของนักเรียนพิการ	3.85	.78	20.26	-.70	.84
3. ความพึงพอใจของบุคลากรในโรงเรียน	4.02	.75	18.66	-.69	.58
4. ความพึงพอใจของผู้ปกครองและชุมชน	3.79	.76	20.05	-.58	.65
5. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน	3.76	.80	21.28	-.53	.26
6. ความสามารถในการให้บริการการเรียนรู้ร่วม	3.63	.81	22.31	-.56	.35

* ค่าเฉลี่ยคำนวณจากระดับมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale)

จากตารางที่ 1 พบว่าตัวแปรสังเกตได้ ในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อ ประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา จากการประเมินด้วยมาตรวัดแบบประมาณค่า 5 ระดับ ผลการวิเคราะห์พบว่าส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน มีค่าใกล้เคียงกัน ตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ตัวแปรคุณลักษณะส่วนตัว ($\bar{x} = 4.23$) รองลงมาคือ ตัวแปรการสร้างแรงจูงใจ ($\bar{x} = 4.15$) ส่วนตัวแปรที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือตัวแปรนิเวศวิทยา ($\bar{x} = 3.40$) รองลงมาคือตัวแปรการให้บริการการเรียนรู้ร่วม ($\bar{x} = 3.63$) ผลการวิเคราะห์ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า อยู่ในเกณฑ์ที่เหมาะสมคือมีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่าค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อมูล มีความเหมาะสม โดยตัวแปรที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยที่สุดคือ ตัวแปรคุณลักษณะส่วนตัว มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.56 ส่วนตัวแปรที่มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานมากที่สุดคือ

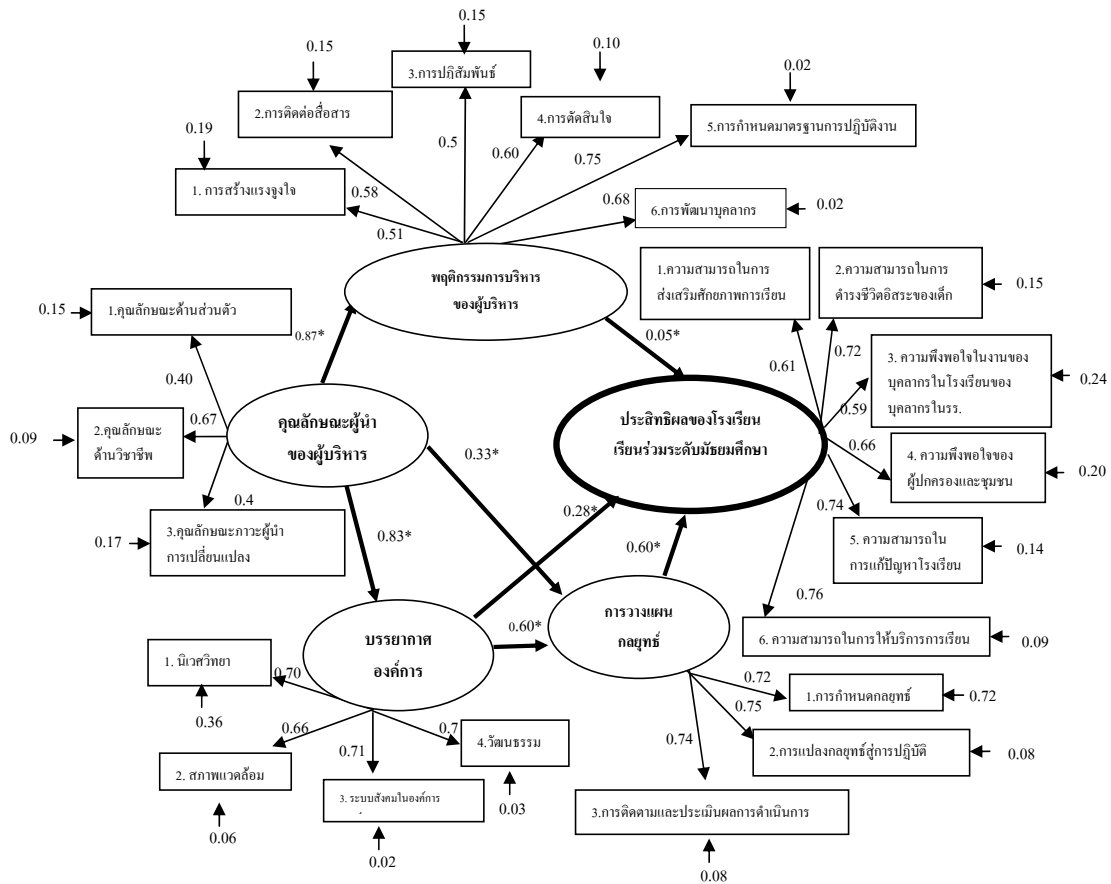
ตัวแปรนิเวศวิทยา มีค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ .92 ค่าความเบี่ยงเบนอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคือ มีค่าน้อยกว่า 2 โดยจากผลการวิเคราะห์ ค่าความเบี่ยงเบน ตัวแปรมีค่าความเบี่ยงเบนอยู่ในช่วง -0.33 ถึง -0.70 โดยตัวแปรที่มีค่าความเบี่ยงเบนมากที่สุดคือความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระของนักเรียน พิกการ มีค่าเท่ากับ -0.70 ตัวแปรที่มีค่าความเบี่ยงเบนน้อยที่สุดคือ มิติทางสังคมในองค์กรการ มีค่าเท่ากับ -0.33 ค่าความโด่งของข้อมูลพบว่ามีความโด่งอยู่ในช่วง -0.26 ถึง 0.84 โดยตัวแปรที่มีค่าความโด่งมากที่สุดคือความสามารถในการดำรงชีวิตอิสระของนักเรียนพิกการ มีค่าเท่ากับ 0.84 และตัวแปรที่มีค่าความโด่งน้อยที่สุดคือ การสร้างแรงจูงใจ มีค่าเท่ากับ -0.26 ซึ่งมีค่าต่ำกว่าเกณฑ์ แสดงว่าทุกตัวแปรมีการกระจายใกล้เคียงโค้งปกติมีความเหมาะสมที่จะนำมาวิเคราะห์ด้วยโมเดลสมการโครงสร้างได้

2. ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้

ผลการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ หรือองค์ประกอบภายในของตัวแปรแฝงในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่าเมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรสังเกตได้ทั้ง 22 ตัว ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเป็นบวก แสดงถึงความสัมพันธ์ในทางเดียวกัน โดยตัวแปรสังเกตได้ทุกตัวมีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรพบว่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่จัดอยู่เป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงเดียวกันมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์กันในทางบวก แสดงถึงเป็นองค์ประกอบของตัวแปรแฝงนั้นจริง สอดคล้องกลมกลืนกับรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

3. ผลการวิเคราะห์การพัฒนาแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัศึกษากับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพที่ 1

$$* p < .05$$

($\chi^2 = 93.49$, $df=91$, $p\text{-Value} = 0.41$, $RMSEA = 0.01$, $GFI = 0.99$, $AGFI = 0.97$, $SRMR = 0.02$)

ภาพที่ 1 รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนรู้ร่วมระดับมัธยมศึกษาที่กลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากภาพที่ 1 ผลการวิเคราะห์รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่าองค์ประกอบหรือตัวแปรสังเกตในแต่ละตัวแปรแฝงของแบบจำลองสมมติฐานการวิจัยถือเป็นองค์ประกอบที่แท้จริงตามกรอบแนวคิดการวิจัยและสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง องค์ประกอบทุกตัวในแบบจำลองการวิจัยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงกว่า 0.30 ทั้งนี้ในแต่ละตัวแปร ผู้วิจัยได้กำหนดค่าคงที่ของค่าพารามิเตอร์เท่ากับ 1 โดยพิจารณาเลือกการกำหนดจาก ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่าสูงสุดในแต่ละองค์ประกอบ

ผลการวิเคราะห์พบว่าความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่กำหนดเป็นเส้นอิทธิพลตามสมมติฐานการวิจัยส่วนใหญ่มีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่

1) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารไปยังตัวแปรพฤติกรรมการบริหาร มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.87

2) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ไปยังตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.83

3) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ไปยังตัวแปรแฝงการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.33

4) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การ ไปยังตัวแปรแฝงการวางแผนกลยุทธ์ มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.60

5) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงพฤติกรรมการบริหาร ไปยังตัวแปรแฝงประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.05

6) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงบรรยากาศองค์การไปยังตัวแปรแฝงประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.28

7) เส้นอิทธิพลจากตัวแปรแฝงการวางแผนกลยุทธ์ไปยังประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากับ 0.60

ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความกลมกลืนของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาพบว่า รูปแบบจำลองตามแบบมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยดัชนีความกลมกลืนของแบบจำลอง ได้แก่ ค่า Chi-square, p-Value, X^2/df , RMSEA, GFI, AGFI, CFI, PGFI, NFI, PNFI, CN, และ SRMR มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เนื่องจากค่าไค-สแควร์ เท่ากับ 93.49 ที่องศาอิสระเท่ากับ 91 ค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 0.41 ค่า X^2/df เท่ากับ 1.03 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.01 ดัชนี GFI เท่ากับ 0.99 ค่าดัชนี AGFI เท่ากับ 0.97 ค่าดัชนี CFI เท่ากับ 1.00 ค่า PGFI เท่ากับ 0.36 ค่า NFI เท่ากับ 1 ค่า PNFI เท่ากับ 0.39 ค่า CN เท่ากับ 905.42 และค่า SRMR เท่ากับ 0.02 แสดงให้เห็นว่า ค่าความน่าจะเป็นมีค่าสูงกว่า 0.05 ค่า X^2/df มีค่าน้อยกว่า 2.00 ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 ดัชนี GFI มีค่าตั้งแต่ .90 ขึ้นไป ค่าดัชนี AGFI มีค่าตั้งแต่ .09 ขึ้นไป ค่าดัชนี CFI มีค่าตั้งแต่ .09 ขึ้นไป ค่า PGFI มีค่าตั้งแต่ 0.05 ค่า NFI มีค่าตั้งแต่ 0.90 ขึ้นไป PNFI มีค่าตั้งแต่ 0 ถึง 1 ค่า CN มีค่ามากกว่า 200 และค่า SRMR มีค่าน้อยกว่า 0.05 และค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ส่วนการพิจารณา และวิเคราะห์ค่าอิทธิพลเชิงสาเหตุขององค์ประกอบต่าง ๆ ในรูปแบบจำลองนั้น สามารถพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพล ดังแสดงในตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

ตัวแปรผล ตัวแปรเหตุ	พฤติกรรมกร บริหารของผู้บริหาร			บรรยากาศองค์กร			การวางแผน กลยุทธ์			ประสิทธิผลของ โรงเรียนเรียนร่วม		
	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE	TE	IE	DE
คุณลักษณะผู้นำของ ผู้บริหาร	.87*	-	.87*	.83*	-	.83*	.83*	.50*	.33*	.77*	.77*	-
พฤติกรรมกรบริหารของ ผู้บริหาร	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.05*	-	.05*
บรรยากาศองค์กร	-	-	-	-	-	-	.60*	-	.60*	.64*	.36*	.28*
การวางแผนกลยุทธ์	-	-	-	-	-	-	-	-	-	.60*	-	.60*

* $p < .05$ TE = อิทธิพลรวม DE = อิทธิพลทางตรง IE = อิทธิพลทางอ้อม

ตัวแปร	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	Y7	Y8	Y9	Y10
ค่าความ เที่ยง	0.58	0.69	0.63	0.79	0.97	0.96	0.58	0.89	0.97	0.94
	Y11	Y12	Y13	Y14	Y15	Y16	Y17	Y18	Y19	
	0.88	0.88	0.88	0.77	0.60	0.63	0.76	0.85	0.87	
สมการโครงสร้างตัวแปรแฝงใน	PLCD			BMOD		OZOC		SPAF		AEIS
ค่า R-SQUARE	1.00			0.76		.69		.80		.79

จากตารางที่ 2 พบว่า มีตัวแปรที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ตัวแปรคือ การวางแผนกลยุทธ์ โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.60 บรรยากาศองค์กร โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.28 และพฤติกรรมกรการบริหารของผู้บริหาร โดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.05 และพบตัวแปรที่มีอิทธิพลทางอ้อมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่

1) ตัวแปรคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรพฤติกรรมกรการบริหารของผู้บริหารไปยังตัวแปรประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ด้วยค่าอิทธิพลโดยรวมเท่ากับ 0.77

2) ตัวแปรคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมผ่านตัวแปรบรรยากาศองค์การ และผ่านตัวแปรการวางแผนกลยุทธ์ ไปยังตัวแปรประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม ด้วยค่าอิทธิพลโดยรวม เท่ากับ 0.64 ตัวแปรแฝงในรูปแบบจำลองที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม 4 ตัวแปร ได้แก่ คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร 2) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร 3) บรรยากาศองค์การ และ 4) การวางแผนกลยุทธ์ โดยภาพรวมแล้วมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย ร้อยละ 79 โดยดัชนีความกลมกลืนของรูปแบบ ได้แก่ ค่า Chi-square, p-Value, RMSEA, GFI, AGFI, SRMR และ ค่า Largest Standardized Residual เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ซึ่งหมายความว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่พัฒนาขึ้นมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์

อภิปรายผล

ผลการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์แล้วพบว่า องค์ประกอบที่มีค่าอิทธิพลโดยรวมสูงสุดจากมากไปหาน้อย สามารถพิจารณาอิทธิพลของรายองค์ประกอบตามค่าอิทธิพลรวม มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลรวมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาโดยมีค่าอิทธิพลเท่ากับ 0.77 ซึ่งเป็นค่าสูงสุด โดยผ่านตัวแปรพฤติกรรมการบริหาร บรรยากาศองค์การ และการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุรเจต ไชยพันธ์พงษ์ (2549: 77, 243) ได้กล่าวโดยสรุปว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญประการหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ และความคิดเห็นของทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์ (2554: 200) เกี่ยวกับทฤษฎีองค์การสมัยใหม่ว่าการพัฒนาองค์การไปสู่องค์การสมรรถนะสูงซึ่งเป็นองค์การที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืนได้ต้องอาศัยผู้นำการเปลี่ยนแปลง และมีจิตสำนึกตระหนักถึงบทบาทขององค์การ ด้วยโรงเรียนเป็นองค์การทางสังคมที่มีบทบาทหน้าที่ในการจัดการศึกษาตามที่ฮอยและมิสเกล (Hoy and Miskel, 2008: 22-23) ได้วิเคราะห์โรงเรียนในฐานะองค์การว่าโรงเรียนเหมือนเป็นระบบสังคมมีองค์ประกอบที่สำคัญหรือระบบย่อยที่มีความสัมพันธ์กันและส่งผลกระทบต่อกันและต่อประสิทธิผลองค์การ หรือส่งผลต่อการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การ ได้แก่ แรงกดดันจากสภาพแวดล้อม ทรัพยากรบุคคลแหล่งเงินทุน นโยบาย และพันธกิจของคณะกรรมการบริหาร เทคนิควิธีการและวัสดุโครงสร้างปัจเจกบุคคล เป็นต้น รวมทั้งสมหมาย อ่ำดอนกลอย (2551: 131-32) ได้ศึกษาพบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำส่งผลทางตรงไปยังตัวแปรการวางแผนกลยุทธ์ และผลการวิจัยของธนวิน ทองแพง (2549: 190) พบว่าคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร วัฒนธรรมองค์การ เทคโนโลยีสารสนเทศ พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร ความพึงพอใจในงานของบุคลากร แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของผู้บริหาร และบรรยากาศองค์การ ร่วมกันทำนายประสิทธิผล

ของมหาวิทยาลัยบูรพาได้ร้อยละ 57 และผลการวิจัยของสมจิตร พิงหรรษาพร (2552: <<http://...>>) ที่พบว่าปัจจัยเชิงระบบในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และปัจจัยเชิงระบบในการบริหารที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมและปัจจัยระบบการเมือง ดังนั้น สามารถกล่าวได้ว่ารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา นั้น นอกจากประกอบด้วยคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ในฐานะผู้นำองค์กรแล้วยังต้องประกอบด้วยบรรยากาศองค์การ การวางแผนกลยุทธ์ และพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร ย่อมแสดงให้เห็นทราบว่าการที่ผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาสามารถบริหารจัดการให้โรงเรียนมีประสิทธิผลได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนต้องมีพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร โดยมีการวางแผนกลยุทธ์ รวมทั้งมีการสร้างหรือมีบรรยากาศองค์การที่เอื้อต่อการจัดการเรียนร่วม

2. บรรยากาศองค์การมีค่าอิทธิพลรวมสูงเป็นอันดับสอง และมีค่าอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา และมีอิทธิพลทางตรงต่อการวางแผนกลยุทธ์ รวมทั้งส่งผลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาโดยผ่านการวางแผนกลยุทธ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของบุญจันทร์ สีสันต์ (2554: 135) ที่ได้ศึกษาพบว่าบรรยากาศองค์การมีค่าอิทธิพลทางตรงต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในฝัน และรวมทั้งสอดคล้องกับความสำเร็จของการบริหารจัดการเรียนร่วมโดยใช้โครงสร้างซีท (SEAT Framework) ในโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ซึ่งองค์ประกอบย่อยในโครงสร้างซีทนั้น ประกอบด้วย การวางแผนกลยุทธ์ และตัวแปรสังเกตได้ของบรรยากาศองค์การ ดังนั้นบรรยากาศองค์การในโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาจึงมีความสำคัญที่ผู้บริหารโรงเรียนควรสร้างบรรยากาศองค์การ ซึ่งบรรยากาศขององค์การส่งผลต่อการวางแผนกลยุทธ์ และส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน

3. การวางแผนกลยุทธ์มีค่าอิทธิพลรวมเป็นอันดับสาม และมีค่าอิทธิพลทางตรงกับประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของมุกดา พัฒนะอนเนก (2553: 81,149) ได้ศึกษาตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการบริหารการได้ยีนโรงเรียนโสตศึกษาต้นแบบโดยการทดลองสองภาษา ซึ่งพบว่าการบริหารจัดการที่ดี (การวางแผน การจัดสรรปัจจัยต่าง ๆ) มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำเนินการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตคนพิการ พรพรรณ สมบุญ (2552: 280) ได้ทราบว่าองค์ประกอบและรูปแบบของการบริหารการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนเรียนร่วมสู่การทำงานของนักเรียนพิการระดับมัธยมศึกษา การวางแผนการเปลี่ยนผ่านเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งผลต่อการบริหารการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนเรียนร่วมสู่การทำงานของนักเรียนพิการระดับมัธยมศึกษา

4. พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารมีค่าอิทธิพลรวมน้อยที่สุด และอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาโดยอิทธิพลทางตรงมาจากคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของประยงค์ ชูรักษ์ (2548: 93-94) ที่พบว่า พฤติกรรม

การบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และผลการวิจัยของ วิมลรัตน์ บุญชู (2549: 149) ได้ทำการวิจัย ตัวแปรที่ส่งผลทางบวกสูงสุดต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน คือ พฤติกรรมผู้บริหาร นอกจากนี้แล้ว ทงยศ แก้วมงคล (2555: 160) ได้วิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริหารด้านพฤติกรรมภาวะผู้นำ พฤติกรรมการตัดสินใจ และพฤติกรรมการติดต่อสื่อสาร มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษา ดังนั้น ผลการวิจัยจึงแสดงให้เห็นว่าการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาได้นั้น ผู้บริหารโรงเรียนจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะของผู้นำของผู้บริหารโดยผ่านพฤติกรรมการบริหาร ซึ่งจะทำให้โรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาที่มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ และการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลโดยรวมสูงสุด ที่ส่งเสริมให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา จึงจำเป็นอย่างยิ่งในการให้ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการพัฒนาคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะด้านส่วนตัว ซึ่งประกอบด้วย บุคลิกภาพ สถิติปัญญา เซอร์วิเชียร สังคม และคุณธรรม 2) คุณลักษณะด้านวิชาชีพ ได้แก่ วิชาการ และความสามารถในการบริหาร และ 3) คุณลักษณะภาวะผู้นำ การเปลี่ยนแปลง ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพล การตัดสินใจ การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงาน และการพัฒนาบุคลากร เพราะจากผลการวิจัย นอกจากจะมีอิทธิพลโดยรวมสูงสุดแล้ว ยังมีอิทธิพลทางตรงต่อพฤติกรรมการบริหาร อิทธิพลทางตรงต่อบรรยากาศองค์การ และอิทธิพลทางตรงต่อการวางแผนกลยุทธ์ เพราะเมื่อผู้บริหารโรงเรียนเรียนร่วมมีคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารแล้วจะสามารถบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมกับผู้ร่วมงานและเครือข่ายโดยการสร้างบรรยากาศองค์การ การดำเนินการวางแผนกลยุทธ์ด้วยการแสดงพฤติกรรมการบริหารที่เหมาะสม เพื่อให้ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา

1.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนร่วม อาทิ ศูนย์การศึกษาพิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สถานศึกษาต่าง ๆ และโรงเรียนที่มีการจัดการเรียนร่วมควรมีการพัฒนา และให้ความสำคัญกับการวางแผนกลยุทธ์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ดังนั้นควรมีการพัฒนาด้านการจัดทำ การวางแผนกลยุทธ์ซึ่งประกอบด้วย การกำหนดกลยุทธ์ การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล ด้วยเหตุที่แผนกลยุทธ์จะสามารถบ่งบอกถึงเป้าหมาย แนวทาง และเป็นคู่มือในการดำเนินงานของโรงเรียนที่บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปสู่ภาคปฏิบัติการได้ สามารถวัดผล

ประเมินผลงานได้ สามารถปรับและพัฒนาตามแนวทางการบริหารจัดการคุณภาพด้วยวงจรเดมมิง (Deming cycle)

1.3 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ส่งเสริม และสนับสนุนการสร้างและการจัดบรรยากาศองค์การในโรงเรียน เนื่องจากบรรยากาศองค์การเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา ซึ่งประกอบด้วยนิเวศวิทยา สภาพสิ่งแวดล้อม ระบบสังคมในองค์การ และวัฒนธรรม โดยเฉพาะด้านนิเวศวิทยา ซึ่งจะผลต่อการทำงานของบุคลากรทั้งด้านขวัญกำลังใจ เจตคติ ค่านิยมในการทำงาน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอำนวยความสะดวกด้านสถานที่ สื่ออุปกรณ์ สิ่งอำนวยความสะดวก เครื่องมือในการทำงาน เครือข่ายชุมชน เป็นต้น

1.4 จากผลการตรวจสอบรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร มีอิทธิพลทางอ้อมกับประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาผ่านพฤติกรรมกรรมการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ และบรรยากาศขององค์การ ซึ่งแสดงว่าผู้บริหารโรงเรียนที่มีคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสามารถใช้พฤติกรรมกรรมการบริหาร การวางแผนกลยุทธ์ และบรรยากาศองค์การเพื่อการบริหารจัดการโรงเรียนเรียนร่วมให้มีประสิทธิผล โดยใช้กระบวนการบริหารจัดการตามแนวทางขององค์การที่เป็นระบบเปิดหรือองค์การสมัยใหม่ซึ่งเป็นองค์การที่มีพลวัตและเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ดังนั้นการที่ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำองค์การจึงควรได้รับการพัฒนาด้านกระบวนการบริหารองค์การสมัยใหม่ โดยเฉพาะการวางแผนกลยุทธ์และการจัดบรรยากาศองค์การ

1.5 จากผลการศึกษาขององค์ประกอบของประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของความสามารถในการบริการเรียนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ย่อมแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัศึกษามีบริหารจัดการเกี่ยวกับการให้บริการการเรียนร่วมบรรลุเป้าหมายได้น้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับความสามารถด้านอื่น ๆ อาจเนื่องจากโรงเรียนบางแห่งยังขาดความพร้อมในการให้บริการเรียนร่วมในด้านต่าง ๆ เช่น ขาดบุคลากรที่มีความสามารถเฉพาะทาง ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ เป็นต้น ประกอบกับในแต่ละจังหวัดมีศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดที่เอื้อต่อการให้บริการเรียนร่วมสำหรับโรงเรียนที่มีนักเรียนพิการเรียนร่วมนอกจากนี้ยังมีองค์การเอกชนหลายองค์การได้เข้ามามีบทบาทในการให้บริการเรียนร่วมกับโรงเรียนและชุมชน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไปนี้

2.1 ควรมีทำการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ (qualitative research)

ด้วยการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (participation action research) หรือการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (action research) เป็นต้น

2.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุแบบพหุระดับ (multi-level causal model) ที่มีอิทธิพลต่อการจัดการเรียนร่วม โดยใช้หน่วยวิเคราะห์ (unit of analysis) ต่างระดับกัน

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมในประเด็นอื่น อาทิ การพัฒนาตัวบ่งชี้ของประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วม การพัฒนารูปแบบระบบประกันคุณภาพ ภายในของโรงเรียนเรียนร่วม เป็นต้น

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการเรียนร่วม และรูปแบบ การจัดการศึกษาสำหรับคนพิการที่มีประสิทธิผลด้วยระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม

สรุป

จากการวิจัยเพื่อศึกษาองค์ประกอบ รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ และการพัฒนารูปแบบ ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านคุณลักษณะผู้นำของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวแปร สังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ บุคลิกภาพ สถิติปัญญา เชาว์อารมณ์ สังคม และคุณธรรม 2) ด้านบรรยากาศ องค์การ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 4 ตัวแปร ได้แก่ นิเวศวิทยา สภาพแวดล้อม ระบบสังคม ในองค์การ และวัฒนธรรม 3) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์ การแปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ และการติดตามประเมินผล และ 4) ด้านพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 6 ตัวแปร ได้แก่ การสร้าง แรงจูงใจ การติดต่อสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์และการมีอิทธิพลต่อกัน การตัดสินใจ การกำหนด มาตรฐานการปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคลากร

2. รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับ มัธยมศึกษา พบว่า ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงของโมเดลการวิจัยถือเป็นองค์ประกอบ ที่แท้จริง และสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง องค์ประกอบทุกตัว ในโมเดลการวัดมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.30 ขึ้นไป องค์ประกอบที่มีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผล ของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาพบว่า มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การวางแผนกลยุทธ์ บรรยากาศ องค์การ และพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนองค์ประกอบ ที่มีอิทธิพลทางอ้อม พบว่า คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผล

ของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาโดยผ่านพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาร บรรยาภาศ
องค์การ และการวางแผนกลยุทธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากการพัฒนารูปแบบโดยการตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบความสัมพันธ์
เชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษา พบว่า รูปแบบที่พัฒนา
มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งองค์ประกอบทั้งหมดสามารถอธิบายค่าความแปรปรวน
ประสิทธิผลโรงเรียนเรียนร่วมระดับมัธยมศึกษาได้ร้อยละ 79

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553, ธันวาคม 30). ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี 464/2553 แถลงผลงาน 19
โครงการ 19 ความสำเร็จด้านการศึกษาในรอบปี. ข่าวสำนักงานรัฐมนตรี, 1-2.
- ทรงยศ แก้วมงคล. (2555). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการบริหารวิชาการของโรงเรียน
ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ทิพวรรณ หล่อสุวรรณรัตน์. (2554). **ทฤษฎีองค์การสมัยใหม่** (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: เสมาธรรม.
- ธนวิน ทองแพง. (2549). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของมหาวิทยาลัยบูรพา**. วิทยานิพนธ์
ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัย
ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). **ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา**.
กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- บุญจันทร์ สีสันต์. (2554). **การพัฒนาโครงสร้างความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพล
ต่อผลสำเร็จในการจัดการความรู้ของโรงเรียนในฝัน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- เบญจา ชลธารินทร์. (2548). **การสังเคราะห์งานด้านการจัดการเรียนร่วมสู่ภาคปฏิบัติเพื่อนำ
นโยบายการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ สำหรับเด็กและเยาวชนพิการ**. กรุงเทพฯ:
องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.
- ประยงค์ ชูรักษ์. (2548). **พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผล
ของโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- พรพรรณ สมบูรณ์. (2552). **รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนผ่านจากโรงเรียนเรียนร่วมสู่
การทำงานของนักเรียนพิการระดับมัธยมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต
สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พุทธศักราช 2551. (2551). **ราชกิจจานุเบกษา** (เล่มที่ 125). ตอนที่ 48 ก (5 กุมภาพันธ์).
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3). พ.ศ. 2553. (2553). **ราชกิจจานุเบกษา** (เล่มที่ 127). ตอนที่ 45 ก (12 กรกฎาคม)
- พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). **วิธีวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- มุกดา พัฒนะอนง. (2553). **การบริหารงานบริการการได้ยินของโรงเรียนโสตศึกษาต้นแบบ ทดลองสองภาษาในประเทศไทย**. วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วรวรรณ ธนพรัญทิพย์. (2548). **สภาพและปัญหาการจัดการเรียนร่วมในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และสตูล**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.
- วันชัย บางเสน. (2551). **การศึกษาผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการแห่งชาติ พ.ศ. 2545-2549**. สงขลา: สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- วิมลรัตน์ บุญชู. (2549). **องค์ประกอบที่สัมพันธ์เชิงสาเหตุกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วิริยา เรืองโรจน์วิชัย. (2547). **สภาพปัญหาการจัดการศึกษาพิเศษของโรงเรียนประถมศึกษา ในโครงการเรียนร่วม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.
- สมจิตร พึ่งหรรษาพร, บาทหลวง. (2552). **การวิเคราะห์เชิงระบบในการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเครือข่ายคาทอลิก สังกัดสังฆมณฑลจันทบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมหมาย อ่ำดอนกลอย. (2551). **ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2556). **รายงานความก้าวหน้าการติดตามและประเมินผล การจัดการศึกษาตามนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาล**. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

- สุรเจต ไชยพันธุ์พงษ์. (2549). การพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุขององค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- อัจริยา กุดหอม. (2551). การศึกษาการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศของโรงเรียนแกนนำจัดการเรียนร่วม ตามมาตรฐานการศึกษาพิเศษโรงเรียนเรียนร่วม: การวิจัยพหุกรณีศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hoy, W. K. and Miskel, C. G. (2008). Educational administration theory-research practice (8th ed.). Singapore: McGraw-Hill.

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา
กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี
สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

DEVELOPMENT OF A LOCAL CURRICULUM ENTITLED 'MAKING WATER
HYACINTH PRODUCTS', IN CAREER AND TECHNOLOGY LEARNING
AREAS FOR PRATOMSUKSA 4 STUDENTS

ลลนา หงษ์โต/ LALANA HONGTO¹
ปราโมทย์ จันทรเรือง/ PRAMOTE CHANRUENG²
เนติ เฉลยวาเรศ/ NETI CHALOEYWARES³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีกระบวนการการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร โดยหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นได้นำไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 1) หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบประเมินผลงานนักเรียน และ 4) แบบวัดเจตคติต่อหลักสูตร วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา สถิติพื้นฐาน และสถิติทดสอบที่

ผลการวิจัยพบว่า 1) สถานศึกษามีความต้องการหลักสูตรที่ทำให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา 2) เนื้อหาของหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ บริบทของโรงเรียน สภาพของท้องถิ่น และมี

¹นักศึกษานิเทศศาสตร์ สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี

²รองคณบดีฝ่ายวิชาการ รองศาสตราจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

³อาจารย์ ดร. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี (อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์)

ความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ 3) นักเรียนมีความสนใจในการเรียนตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมเรียนรู้และผลงานอยู่ในระดับดี และ 4) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทักษะการปฏิบัติกิจกรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับดี และเจตคติต่อการเรียนรู้ตามหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การพัฒนาหลักสูตร หลักสูตรท้องถิ่น ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

ABSTRACT

This research was aimed to develop a local curriculum entitled 'Making Water Hyacinth Products', in career and technology learning areas for Pratomsuksa 4 Students. The curriculum development consisted of 4 steps as follows: 1) studying fundamental information, 2) developing a curriculum, 3) implementing the curriculum, and 4) assessing and improving the curriculum. The research sample was 20 Pratomsuksa 4 students of Watdonkrabuang School in Bangplama District, Suphan Buri Province. The instruments used for collecting the data were: 1) a local curriculum entitled 'Making Water Hyacinth Products', 2) a learning achievement test, 3) a students' work evaluation form, and 4) an attitude test toward the course. The data were analyzed by content analysis, descriptive statistics, and dependent t-test.

The research findings were as follows: 1) the school needed a curriculum that create qualified students who loved and were proud of their local wisdom. All the stakeholders agreed to develop the curriculum about 'Making Water Hyacinth Products'. 2) The course content was developed in consistent with its purposes, the school contexts, local conditions and was eligible to apply in learning management. 3) The students were interested in the course, as well as willing to learn and practice at a good level. 4) The students' learning achievement after learning was higher than that of before with a statistical significance at .05. Furthermore, their skills in doing activities were at a high level. Attitude towards learning with the developed curriculum was at the highest level.

Keywords: curriculum development, local curriculum, water hyacinth product

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สามารถจำแนกหลักสูตรแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ หลักสูตรแกนกลาง ซึ่งคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นผู้จัดทำขึ้นเป็นเบื้องต้น โดยทุกโรงเรียนในสังกัดต้องยึดเป็นแนวปฏิบัติร่วมกันทั่วประเทศ และหลักสูตรท้องถิ่น ซึ่งกำหนดให้ผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานเรียนรู้เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นที่ตนอาศัยอยู่ในด้านเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ประเพณี และวัฒนธรรม ตลอดจนอาชีพและภูมิปัญญาท้องถิ่น ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ รวมทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สุदारวรรณ เครือพานิช, 2551: 81-82) และจากมาตรา 27 วรรค 2 ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่นตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลาง ในส่วนของท้องถิ่นเรียกว่า การจัดทำสาระการเรียนรู้ท้องถิ่น เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงของตนเองในท้องถิ่น เรียนรู้สภาพภูมิศาสตร์ ประวัติความเป็นมา สภาพเศรษฐกิจสังคม การดำรงชีวิต ภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ตลอดจนให้มีความรักความผูกพันและมีความภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการประกอบอาชีพและการดำรงชีวิตในสังคม โดยครูผู้สอนสามารถดำเนินการได้หลายวิธี เช่น จัดทำรายวิชาเพิ่มเติม ซึ่งครูผู้สอนอาจจัดทำรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้พื้นฐาน หรือรายวิชาที่เป็นสาระการเรียนรู้เพิ่มเติมของสถานศึกษานั้น ๆ ก็ได้ ในการจัดทำหลักสูตรนั้นครูผู้สอนอาจปรับปรุงพัฒนารายวิชาที่มีอยู่เดิม หรือจัดเป็นรายวิชาใหม่ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพบรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระการเรียนรู้และระดับชั้นนั้น ๆ (อรรถศักดิ์ อรรถเลิศฤทธิ์, 2550: 66-67)

หลักสูตรท้องถิ่นเป็นการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการอันหลากหลายของท้องถิ่น ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรัก และความภาคภูมิใจเกี่ยวกับท้องถิ่นของตน หลักสูตรท้องถิ่นเป็นหัวใจสำคัญที่จะนำพาสาระการเรียนรู้ของท้องถิ่นไปสู่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ชีวิตจริงในท้องถิ่นของตน รวมทั้งได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับสภาพเศรษฐกิจสังคม สิ่งแวดล้อมที่แท้จริง และเปิดโอกาสให้ผู้ใช้หลักสูตรได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรด้วย ในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น สามารถดำเนินการได้โดยปรับโครงสร้างเนื้อหา เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอนและเพิ่มรายละเอียดของมวลประสบการณ์ที่จัดให้กับผู้เรียน โดยจัดเนื้อหาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาภูมิปัญญาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณีท้องถิ่นและการประกอบอาชีพของคนในท้องถิ่น ซึ่งเป็นการเรียนรู้จากชีวิตจริง ทำให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาที่พบในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ชนันท ชาติทอง, 2550: 176)

จากความสำคัญของหลักสูตรท้องถิ่นดังกล่าวข้างต้น สถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา วางแผนและดำเนินการใช้หลักสูตร เพิ่มพูนคุณภาพการใช้หลักสูตรด้วยทฤษฎีและปฏิบัติ ปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตร จัดทำระเบียบการวัดและประเมินผล

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 35) ในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา นอกจากจะพิจารณาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน และรายละเอียดที่เขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดอื่น ๆ ในระดับท้องถิ่นแล้ว สถานศึกษายังสามารถพัฒนาหลักสูตรเพิ่มเติมในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่นและความต้องการของผู้เรียน ดังที่สังด์ อุทรานันท์ (2539: 307) ได้กล่าวว่าหลักสูตรแต่ละท้องถิ่นย่อมแตกต่างกันไป ครูในฐานะผู้นำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับวัย สอดคล้องกับหลักสูตร จุดหมาย โครงสร้างและสาระการเรียนรู้ตามธรรมชาติวิชา อีกทั้งหลักสูตรที่สร้างขึ้นจำเป็นต้องสอดคล้องกับสภาพปัญหาและสภาพความต้องการของสังคมที่ใช้หลักสูตรนั้น ๆ

จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความสำคัญทั้งในอดีตและปัจจุบัน โดยเฉพาะอำเภอบางปลาม้า มีสภาพพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มมีแม่น้ำท่าจีนไหลผ่าน และมีแหล่งธรรมชาติมากมาย ชาวบ้านตั้งถิ่นฐานที่อยู่อาศัยใกล้กับแม่น้ำ ลำคลอง และแหล่งธรรมชาติ โดยจะพึ่งพาธรรมชาติเป็นปัจจัยที่สำคัญในการดำรงชีวิต ซึ่งก่อให้เกิดวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นมรดกสืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นอาชีพหนึ่งที่ชุมชนบ้านดอนกระเบื้อง ตำบลบางใหญ่ อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี มีการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาจำนวนมาก เพื่อเป็นอุปกรณ์เครื่องใช้ภายในบ้าน เป็นของประดับบ้านให้สวยงาม และนำไปรวมในกลุ่มแม่บ้านเพื่อจำหน่าย และหารายได้เป็นอาชีพเสริม นอกเหนือจากการทำนา และมีการสนับสนุนให้ทำกันอย่างจริงจัง เป็นการส่งเสริมให้คนในชุมชน ได้มีอาชีพเสริมเพิ่มรายได้ ลดรายจ่ายให้กับครอบครัวและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ เป็นการนำเอาทรัพยากรท้องถิ่นทำให้เกิดประโยชน์ ทำให้มีคุณค่าตามนโยบาย หนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ และถือว่าการสืบทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โรงเรียนจึงมีความต้องการที่จะนำผักตบชวามาทำเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างรายได้ให้กับนักเรียน เพราะขั้นตอนในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาไม่ซับซ้อน นักเรียนสามารถทำได้ ซึ่งเป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์ และเป็นการแก้ปัญหาผักตบชวาที่มีอยู่มาก

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เนื่องจากยังไม่มีหลักสูตรให้กับท้องถิ่นนี้มาก่อน และเพื่อเป็นการฝึกอาชีพให้แก่ผู้เรียนได้มีความรู้ทักษะพื้นฐานเป็นแนวทางในการประกอบอาชีพที่ตนสนใจ เกิดเจตคติที่ดีต่ออาชีพและวัฒนธรรม เพื่อเป็นการช่วยเผยแพร่ และชี้ให้เห็นประโยชน์ของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นอย่างประหยัด และคุ้มค่า และเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของผู้เรียนในระบบ นอกโรงเรียน และตามอัธยาศัย หรือกลุ่มผู้สนใจในหลักสูตรท้องถิ่น

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีดังนี้ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี 2) เพื่อพัฒนาหลักสูตร 3) เพื่อทดลองใช้หลักสูตร และ 4) เพื่อประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

วิธีดำเนินการ

ขอบเขตการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 20 คน ซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การเรียนด้วยหลักสูตรท้องถิ่น เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

2.2.2 ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

2.2.3 เจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น

3. เนื้อหา

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ได้กำหนดให้ผู้เรียนได้ศึกษาในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 4 การอาชีพ มาตรฐานการเรียนรู้ ง. 4.1 เข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ และตัวชี้วัดที่ 1) อธิบายแนวทางการเลือกอาชีพ 2) มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพ 3) เห็นความสำคัญของการสร้างอาชีพ โดยผู้วิจัยใช้เนื้อหา การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา มาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะที่จำเป็น มีประสบการณ์ เห็นแนวทางในงานอาชีพ ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาอาชีพ มีคุณธรรม และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพ

4. ระยะเวลาในการใช้หลักสูตร

ระยะเวลาในการทดลองใช้หลักสูตรในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2555 ใช้ระยะเวลา 6 สัปดาห์

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น จากผู้บริหารโรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ปกครองนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5.3 แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

5.4 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ มีค่าความยากง่าย (p) ระหว่าง 0.48 ถึง 0.57 ค่าอำนาจจำแนก ระหว่าง 0.20 ถึง 0.40 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.813

5.5 แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรม โดยใช้เกณฑ์การประเมินของพิชิต ฤทธิ์จัญญ (2549: 236-240)

5.6 แบบวัดเจตคติที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) 5 ลำดับ คือ 5 4 3 2 1 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.808

6. การดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลขั้นพื้นฐาน

เป็นการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับความต้องการในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีบริบทไม่แตกต่างกัน โดยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร การวิเคราะห์หลักสูตร ที่มาของผักตบชวา ขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา และศึกษาขอบข่ายเนื้อหาและการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สำรวจความต้องการจากผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศและเทคโนโลยีโรงเรียน จำนวน 2 คน ผู้รู้ในท้องถิ่น จำนวน 2 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 20 คน นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 47 คน

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาหลักสูตร

1) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง ดำเนินการโดยการ 1) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น มาจัดทำเป็นโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่น

เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง ขอบข่าย เนื้อหาสาระ เวลาเรียน กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ และแผนการจัดการเรียนรู้ 2) สร้างแผนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ โดยการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลตามโครงสร้างหลักสูตรที่พัฒนาขึ้น จำนวน 7 แผน

2) การประเมินหลักสูตรฉบับร่าง นำโครงร่างหลักสูตรท้องถิ่นและแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตร ด้านเนื้อหา ด้านวัดผลและประเมินผล จำนวน 5 ท่าน พิจารณาตรวจสอบ โดยใช้การประเมินดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00

3) การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง นำผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่าง และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยเพิ่มเติมรายละเอียดของเวลาเรียน วิธีการวัดและประเมินผล โดยเน้นการปฏิบัติในการจัดทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการทดลองต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้หลักสูตร

การดำเนินการวิจัยในขั้นตอนนี้ เป็นการนำหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นและได้ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยทดลองทดสอบก่อนเรียน หลังจากนั้นจึงดำเนินการสอน ด้วยหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 7 แผน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของผักตบชวา ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา ประมาณ 45 นาที และนำนักเรียนไปศึกษาแหล่งเรียนรู้ ในบริเวณรอบ ๆ โรงเรียน นักเรียนกล้าซักถาม และกล้าตอบคำถาม โดยมีครูและผู้รู้ให้ความรู้ นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างถูกต้องและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับปัญหาที่เกิดจากผักตบชวา และการกำจัดผักตบชวาโดยนำมาใช้ประโยชน์ นักเรียนกล้าซักถาม กล้าตอบคำถาม โดยมีครูและผู้รู้ให้ความรู้ นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างถูกต้องและสนุกสนานกับการทำกิจกรรม

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับประเภทของผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา และอุปกรณ์ในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ผู้รู้และครูร่วมกันจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนให้ความสนใจในการเรียนมีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ตั้งใจฟังและจดบันทึกอย่างต่อเนื่อง นักเรียนกล้าที่จะแสดงออกและนำเสนอหน้าชั้นเรียน

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับศึกษาดูงานประเภทของผลิตภัณฑ์ของกลุ่มแม่บ้านตำบลบางใหญ่ นักเรียนให้ความสนใจและกระตือรือร้นในการทำกิจกรรม กล้าซักถาม กล้าตอบคำถาม โดยมีครูและผู้รู้ให้ความรู้ นักเรียนสามารถทำใบงานได้อย่างถูกต้อง

และสนุกสนานกับการทำกิจกรรม จากการทำกิจกรรมพบว่าเวลาเพียง 2 ชั่วโมง ไม่เพียงพอต่อการปฏิบัติกิจกรรมของนักเรียน ดังนั้นต้องเพิ่มเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมเป็น 3 ชั่วโมง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับความรู้ และขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นักเรียนให้ความสนใจตั้งใจทำงานได้อย่างคล่องแคล่ว มีการวางแผนก่อนการทำงาน กล้าซักถาม มีน้ำใจช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มีความสามัคคี และร่วมมือกันในการทำกิจกรรมเป็นอย่างดี รักษาความสะอาดสถานที่เรียน ชื่นชมผลงานของตนเอง และผลงานของผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้ นักเรียนสามารถตอบคำถาม และทำใบงานได้อย่างถูกต้อง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 เป็นการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับกระบวนการพัฒนาด้านการตลาด นักเรียนสามารถคิดราคาต้นทุนและราคาขายได้

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

การประเมินผลก่อนใช้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เพื่อตรวจสอบความรู้พื้นฐานของนักเรียนเกี่ยวกับหลักสูตรท้องถิ่น โดยการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังใช้หลักสูตร ประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมและผลงานของนักเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมแบบประเมินผลงาน และประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นการประเมินผลหลังจากการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา จากนั้นจึงวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบที (t-test)

ผลการวิจัย

จากการดำเนินตามขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับการพัฒนาหลักสูตรเป็นการศึกษา เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และหลักการต่าง ๆ รวมทั้งการสัมภาษณ์สอบถามแนวคิด ความจำเป็น และข้อเสนอแนะในการจัดทำหลักสูตรกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากนโยบายของการจัดการศึกษาของหน่วยงานต่าง ๆ ต้องการให้โรงเรียน องค์กรต่าง ๆ และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตร ให้ตรงกับความต้องการของท้องถิ่นและชุมชน โดยสอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน ฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ เชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้

คิดเป็น และเกิดการใฝ่รู้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เกิดความรักและภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่นของตน

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งประกอบด้วย หลักการ

การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นเพื่อให้การจัดการศึกษากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี เป็นไปตามนโยบายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ โดยส่งเสริมให้นักเรียนเห็นความสำคัญของภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่น เป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้พัฒนาด้านการปฏิบัติงาน เพื่อเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งนักเรียนสามารถนำไปสร้างรายได้ภายในครอบครัว เป็นหลักสูตรจากการมีส่วนร่วมทางโครงสร้าง จึงสามารถยืดหยุ่นได้ทั้งด้านเนื้อหา เวลา และการจัดการเรียนรู้ และเป็นหลักสูตรที่จัดการศึกษาควบคู่ สอดคล้องกับวิสัยทัศน์ และคุณภาพของนักเรียนตามกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยมุ่งเน้นการมีทักษะกระบวนการทำงาน ทักษะการจัดการ ทักษะกระบวนการแก้ปัญหา ทักษะการทำงานร่วมกัน และทักษะการแสวงหาความรู้ มีคุณธรรม และลักษณะนิสัยในการทำงาน

จุดมุ่งหมาย

ในการจัดหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีจุดมุ่งหมายให้นักเรียนเกิดพัฒนาการ ดังนี้

- 1) มีความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา
- 2) เกิดทักษะการปฏิบัติกิจกรรมการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สามารถนำความรู้ที่เกิดจากการเรียนไปใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิต
- 3) มีเจตคติที่ดีต่อการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

โครงสร้าง

หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ได้นำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี มาเป็นแนวทางในการปรับทำหลักสูตรท้องถิ่น โดยนำสภาพความต้องการชุมชนของชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณธรรม จริยธรรมอันดีงามที่เกิดขึ้นกับนักเรียน เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไปในอนาคต โดยนำมาจัดทำเป็นหลักสูตรท้องถิ่น ในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปตามหลักการจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 จึงได้กำหนดโครงสร้างหลักสูตรไว้ดังนี้

1) ระดับการศึกษา

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

2) สาระการเรียนรู้

กำหนดสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

ประกอบด้วย 4 สาระ คือ

สาระที่ 1 การดำรงชีวิตและครอบครัว

สาระที่ 2 การออกแบบและเทคโนโลยี

สาระที่ 3 เทคโนโลยีและการสื่อสาร

สาระที่ 4 การอาชีพ

การจัดเวลาเรียน

การจัดเวลาเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สาระที่ 4 การอาชีพ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กำหนดระยะเวลาในการเรียน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ รวมระยะเวลาทั้งหมด 12 ชั่วโมง

เนื้อหาของหลักสูตร

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 ประวัติความเป็นมาของผักตบชวา ลักษณะทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 ประโยชน์ของผักตบชวา ปัญหาที่เกิดจากผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 ประเภทของผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา อุปกรณ์ในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 ศึกษาดูงานประเภทของผลิตภัณฑ์ ของกลุ่มแม่บ้านตำบลบางใหญ่

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5 ความรู้และขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6 การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ เครื่องใช้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7 กระบวนการพัฒนาด้านการตลาด

แนวการจัดการเรียนรู้

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยึดหยุ่นตามสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยให้วิทยากรและบุคคลในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้ร่วมกับครูในหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของนักเรียน มุ่งเน้นกิจกรรมกลุ่ม ให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าและมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง สอดแทรกให้นักเรียนได้ตระหนักถึงคุณค่า รัก ผูกพัน และภาคภูมิใจในท้องถิ่นของตนเอง

สื่อการเรียนการสอน

สื่อการเรียนการสอน ได้แก่ เอกสารตำราเกี่ยวกับ เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ผักตบชวาที่ใช้ทำผลิตภัณฑ์ วัสดุและอุปกรณ์ที่ใช้ในการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ใบกิจกรรม แหล่งเรียนรู้ และภูมิปัญญาในท้องถิ่น

การวัดและประเมินผล

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนตามหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา ใช้กระบวนการประเมินโดยประเมินความรู้ ผลการปฏิบัติงาน ซึ่งเป็นหน้าที่ของครูผู้สอน ที่จัดและประเมินโดยใช้เครื่องมือ ดังนี้ 1) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 2) แบบประเมิน ผลงานของนักเรียน 3) แบบประเมินเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น และ 4) เกณฑ์การวัดผลและประเมินผล

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร นำหลักสูตรไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดดอนกระเบื้อง จำนวน 20 คน ผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ตามแผนการจัดการ เรียนรู้ จำนวน 7 แผนจัดการเรียนรู้ โดยใช้เวลาทดลอง 12 ชั่วโมง พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมี คุณภาพ

4. ผลการประเมินและปรับปรุงหลักสูตร มีดังนี้

4.1 คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียน ตามหลักสูตรท้องถิ่นที่พัฒนาขึ้น หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลสัมฤทธิ์	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ก่อนใช้หลักสูตร	20	30	15.25	1.020	32.972	0.00*
หลังใช้หลักสูตร	20	30	24.90	.852		

*p < .05

4.2 ผลการประเมินทักษะการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา ปีที่ 4 จากคะแนนเต็ม 16 คะแนน โดยภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพดีมาก ($\bar{x}$ = 16.50) และ ในแต่ละหัวข้ออยู่ในระดับดีมาก ยกเว้น รายการการรื้อผักตบชวา ที่อยู่ในระดับดี ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินทักษะการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
(n=20)

รายการ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
การรีดผักตบชวา	4	15.50	0.23	ดี
การพับกลีบดอก	4	17.45	0.47	ดีมาก
ใส่ใบไม้สำเร็จที่ก้านดอก	4	16.20	0.75	ดีมาก
การพันก้าน	4	16.87	0.49	ดีมาก
รวมเฉลี่ย		16.50	0.48	ดีมาก

4.3 ผลของการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายข้อการประเมิน พบว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เรียนแล้วสามารถประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ ($\bar{x} = 4.65$) การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป ($\bar{x} = 4.50$) และข้าพเจ้าไม่อยากจะเรียน ในช่วงนี้ หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ($\bar{x} = 4.50$) อยู่ในระดับดีมาก ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลของการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี

(n=20)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ร่วมกัน	4.05	0.44	มาก
2. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักการทำงานร่วมกับผู้อื่น	4.28	0.50	มาก
3. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่มีคุณค่า	4.20	0.67	มาก
4. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่เรียนแล้วสบายใจ	4.35	0.60	มาก

ตารางที่ 3 ผลของการประเมินเจตคติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี (ต่อ)

(n=20)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
5. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่เรียนแล้วช่วยให้เกิดความรู้ใหม่	4.20	0.68	มาก
6. นักเรียนชอบเรียนเมื่อถึงชั่วโมงหลักสูตร เรื่อง การทำ ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	4.15	0.82	มาก
7. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ช่วยให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้	4.30	0.76	มาก
8. ข้าพเจ้าไม่ยากขาดเรียน ในชั่วโมง หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา	4.50	0.82	มากที่สุด
9. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เรียนแล้วสามารถไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.65	0.67	มากที่สุด
10. หลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เหมาะที่จะนำไปใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนต่อไป	4.45	0.44	มาก
11. การเรียน เรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนรู้จักการวางแผนในการทำงาน	4.20	0.82	มาก
12. กิจกรรมการเรียนการสอน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จาก ผักตบชวา ทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าและความสำคัญของผักตบชวามากขึ้น	4.40	0.57	มาก
13. กิจกรรมการเรียนการสอนทำให้นักเรียนรู้สึกภูมิใจในท้องถิ่นมากขึ้น	4.30	0.75	มาก
14. การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นสิ่งที่ควรอนุรักษ์ให้คงอยู่ตลอดไป	4.50	0.68	มากที่สุด
15. การเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง	4.45	0.76	มาก
เฉลี่ย	4.33	0.66	มาก

อภิปรายผล

ผลการวิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวาแบ่งออกเป็น 3 ชั้น คือ 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสาร 2) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์ 3) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักเรียน พบว่า ต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ตามหลักสูตรให้สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเองมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้คิดเป็น ทำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมวรรณ ทุมโยมา (2553: 148-150) ได้ทำการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเปลกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองบัวลิม พบว่า หลักสูตรมีความเหมาะสมกับท้องถิ่นในยุคปัจจุบัน เพราะได้เรียนรู้ตามสภาพจริงและได้ฝึกปฏิบัติจริง เป็นการส่งเสริมความเป็นอยู่อย่างพอเพียง และสร้างจิตสำนึกให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญของงานหัตถกรรมในครัวเรือน และมีความต้องการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ได้

2. ผลการพัฒนาหลักสูตรพบว่า หลักสูตรฉบับร่างได้ค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา เป็นหลักสูตรที่ดีมีประสิทธิภาพและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ แสงสว่าง (2552: 132-136) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ผลการพัฒนาหลักสูตร พบว่าการสร้างองค์ประกอบหลักสูตร ประกอบด้วย ความสำคัญ หลักการ วิสัยทัศน์ จุดมุ่งหมาย สาระมาตรฐานการเรียนรู้ ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ขอบข่าย เนื้อหา โครงสร้างหลักสูตร คุณภาพของผู้เรียน แนวทางการจัดการเรียนการสอน สื่อการเรียนรู้ แหล่งการเรียนรู้ กระบวนการวัดและประเมินผล และแผนการจัดการเรียนรู้

3. ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าความรู้อย่างเป็นระบบ เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง แสดงความคิดเห็นอย่างเป็นเหตุ เป็นผลตามศักยภาพของแต่ละบุคคล นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจ กล้าแสดงออก และมีความมั่นใจในการทำกิจกรรมการเรียนรู้ และใบงานตามแผนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้ถูกต้อง มีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีนิสัยรักการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ เอื้อเฟื้อ มีระเบียบวินัย ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของเนาวรัตน์ แสงสว่าง (2552: 132-136) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียน

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ผลการทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่สนใจและตั้งใจเรียนจากผู้รู้ในท้องถิ่นและผู้วิจัย สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง และเกิดทักษะในปฏิบัติงาน

4. ผลการประเมินผล และปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา สามารถพัฒนาความรู้ความเข้าใจเรื่องการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น นักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง มีความสนใจ ตั้งใจ มีทักษะในการทำงาน มีความรับผิดชอบ มีนิสัยรักการทำงานและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสุดา อุ่นะนาม (2546: 100) ได้ศึกษาการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านยางใต้ อำเภอทุ่งเขาหลวง จังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการประเมินทักษะการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เพราะนักเรียนส่วนใหญ่มีความสนใจ ตั้งใจและกระตือรือร้น ผลงานสวยงาม สามารถนำผลงานไปใช้เป็นของประดับได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ แสงสว่าง (2552: 135) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า การประเมินทักษะการปฏิบัติกิจกรรมในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับคุณภาพดี ผลการประเมินเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นักเรียนมีความรู้สึกที่ดีต่อการเรียนเพราะนักเรียนให้ความสนใจและตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมจากแหล่งเรียนรู้และผู้รู้ในท้องถิ่นและได้ปฏิบัติจริง ใฝ่รู้และเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปทุมวรรณ ทุมโยมา (2553: 148-150) การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเปด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนหนองบัวลิม ตำบลหนองบัวลิม อำเภอดำรงวิทยารัณชกิจ ได้พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเปด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ในแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติ ครูควรเน้นเรื่องความปลอดภัยในการใช้ อุปกรณ์เพื่อไม่ให้เกิดอันตรายในการปฏิบัติกิจกรรม

2. ครูควรยืดหยุ่นเวลาการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสม เนื่องจากในบางแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีการปฏิบัติกิจกรรมต้องใช้ระยะเวลามาก

3. การศึกษาแหล่งเรียนรู้ภายนอกสถานที่ ครูควรควบคุมดูแลความปลอดภัยของนักเรียน อย่างใกล้ชิด

4. การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา นักเรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ดังนั้น ทางโรงเรียนควรสนับสนุนให้มีการปฏิบัติจริงในโรงเรียน และนำไปสู่การเพิ่มรายได้ให้แก่นักเรียน ในการวิจัยครั้งต่อไป มีข้อเสนอแนะดังนี้

ควรมีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร เรื่องที่เกี่ยวกับการนำพืชที่มีในท้องถิ่นอื่น ๆ ให้มากขึ้น เพื่อเป็นการนำทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์

สรุป

ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งดำเนินการตามกระบวนการพัฒนาหลักสูตร 4 ขั้นตอน คือ

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า สถานศึกษาต้องการให้มีการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น ที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความคิดเห็นว่ามี การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา

2. การพัฒนาหลักสูตร ได้หลักสูตรท้องถิ่นเรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ซึ่งมี องค์ประกอบของหลักสูตรประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย โครงสร้าง การจัดเวลาเรียน เนื้อหา ของหลักสูตรแนวการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ผู้วิจัยได้พัฒนา แผนการจัดการเรียนรู้ 7 แผน เพื่อเสนอแนวทางการนำหลักสูตรไปใช้ โดยครอบคลุมเนื้อหาใน ด้านทฤษฎีและปฏิบัติ ได้แก่ ประวัติความเป็นมาทางพฤกษศาสตร์ของผักตบชวา ประโยชน์ของ ผักตบชวา การศึกษาดูงานประเภทผลิตภัณฑ์ ความรู้และขั้นตอนการทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา การใช้และการเก็บรักษาเครื่องมือ ตลอดจนกระบวนการ พัฒนาด้านการตลาด

3. การทดลองใช้หลักสูตร พบว่า นักเรียนมีความตั้งใจ และสนใจในการเรียนการสอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติตามแผนการจัดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ ศึกษาค้นคว้าความรู้ อย่างเป็นระบบ เกิดกระบวนการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง

4. การประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การทำผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา หลังใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีทักษะการปฏิบัติกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี เจตคติต่อหลักสูตร ท้องถิ่น อยู่ในระดับมาก

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชนันท์ ธาตุทอง. (2550). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น**. นครปฐม: เพชรเกษมการพิมพ์.
- อรรถศักดิ์ อ่างเลิศฤทธิ์. (2550, เมษายน-มิถุนายน). **สภาวะการเรียนรู้ท้องถิ่นในหลักสูตร สถานศึกษา**. *วารสารวิชาการ*, 11 (2), 66-70.
- เนาวรัตน์ แสงสว่าง. (2552). **การพัฒนาหลักสูตร เรื่อง ยาสระผมสมุนไพร ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.
- ปทุมวรรณ ทุมโยมา. (2553). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น เรื่อง การสานเป็ด กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสกลนคร เขต 3**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัย การศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2549). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์** (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: เข้า ออฟ เดอร์มีส.
- สังัด อุทรานันท์. (2538). **องค์ประกอบอันเป็นพื้นฐานสำคัญของหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: ภาควิชา บริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุดา ชุ่มยะนาม. (2546). **การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น กลุ่มการงานและพื้นฐานอาชีพ เรื่อง ผลิตภัณฑ์จากผักตบชวา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุดาวรรณ เครือพานิช. (2551, กันยายน-ธันวาคม). **การจัดการเรียนรู้ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. *วารสารวิชาการ*, 5 (3), 81-82.

ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

IMPLEMENTATION RESULTS ACCORDING TO STANDARD OF CHILD DEVELOPMENT CENTERS UNDER THE JURISDICTION OF LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN NAKHON PATHOM PROVINCE

วลีพร ส่งแสง / WALEEPHON SONGSANG¹

พรรณี สุวตธิ / PANNEE SUWATTHEE²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) เปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ขนาดและหน่วยงานต้นสังกัด และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 214 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย และประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จำนวน 14 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว สำหรับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ที่ต่างกันและปฏิบัติงานในศูนย์ฯ ที่มีขนาดต่างกัน เห็นว่าผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ ไม่แตกต่างกัน สำหรับหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์ฯ ที่ต่างกันมีผลการดำเนินงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ควรตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองให้มากยิ่งขึ้น ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองและหน่วยงานภายนอกควรมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของศูนย์ฯ อย่างต่อเนื่อง ศูนย์ฯ

¹ นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

² อาจารย์ ดร. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม / ประธานกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ควรปรับปรุงหลักสูตรให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศูนย์ฯ เพื่อพัฒนาการดำเนินงานของศูนย์ฯ ให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน

คำสำคัญ: มาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น

ABSTRACT

This research aimed to: 1) study level of implementation results according to standard of child development centers 2) compare the implementation results according to personal factors, size of the centers and organization units; and 3) collect guidelines for developing the implementation of child development centers. The research samples consisted of 228 subjects, including heads of the centers and child care givers derived by simple random sampling, as well as 14 heads of the center's committees derived by purposive sampling. The research instrument was the questionnaire and the interview form constructed by the researcher. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. Content analysis was used to analyze data from the interview.

The results revealed as follows: 1) The level of implementation results were at high level both in overall and specific aspects. 2) There were no differences of opinions on the implementation results among heads of the center and child care givers who differed in education level, working experience and position. Moreover, there were no differences implementation in the center with different size both in overall and specific aspects; while those different organization units had different implementation, both in overall and specific aspects, with statistical significance at .05 level. 3) The child development center administrative committee should aware of their role and duties more. They should give a chance to community leaders, guardians and external organizations to participating in the activities of the centers. The curriculum should be accordance with the community context. The center should have good relationship with communities and build network between centers in order to develop mutual of the child development center.

Keywords: standard of child development center, child development center, local administrative organization

บทนำ

การจัดการศึกษาปฐมวัย กล่าวได้ว่าเป็นความจำเป็นพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาประชากรของประเทศในอนาคต ดังนั้นรัฐจึงให้ความสำคัญในการพัฒนาเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 5 ปี เนื่องจากเป็นช่วงอายุที่เด็กมีพัฒนาการทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะการพัฒนาทางด้านสมองซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของนักการศึกษาและนักจิตวิทยาหลายท่าน อาทิ พลาโต (Plato, ม.ป.ป. อ้างถึงใน เยาวพา เดชะคุปต์, 2542: 15) มีความเห็นว่าการจัดการศึกษาเป็นการเตรียมคนเพื่อรักษาประเทศชาติ รัฐควรเตรียมเด็กตั้งแต่ทารกเพื่อให้พร้อมที่จะสนองความต้องการของประเทศ และซิกมันด์ ฟรอยด์ (Freud, 1866-1939 อ้างถึงใน เพียงจิต ด้านประดิษฐ์, 2549: 24-25) กล่าวว่า “ประสบการณ์ที่ได้รับในช่วงวัยเริ่มต้นของชีวิตมนุษย์ คือ ระยะเวลา 5 ขวบปีแรกจะมีอิทธิพลต่อชีวิตของบุคคลนั้นจนชั่วชีวิต” ปัจจุบันสภาพสังคมไทยได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ตลอดจนค่านิยมในการดำเนินชีวิต โดยเฉพาะการประกอบอาชีพของพ่อแม่และผู้ปกครองที่ต้องออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น จึงมีเวลาเลี้ยงดูบุตรได้น้อยลง ทำให้บรรดาพ่อแม่และผู้ปกครองส่วนใหญ่จำเป็นต้องส่งบุตรหลานของตนเองไปขอรับบริการจากสถานรับเลี้ยงเด็กหรือโรงเรียนอนุบาล ในรูปแบบของการเตรียมความพร้อมและการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามหลักปรัชญาการศึกษาปฐมวัยที่กำหนดไว้ว่า “การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานของการอบรมเลี้ยงดูที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการของเด็กแต่ละคนตามศักยภาพด้วยความรักความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคนภายใต้บริบทสังคมและวัฒนธรรมที่เด็กอาศัยอยู่เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเองและสังคม” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 3)

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 18 ได้บัญญัติไว้ว่า การจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษาที่เป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะเริ่มแรกของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีชื่อเรียกเป็นอย่างอื่น และในมาตราที่ 41 บัญญัติว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิในการจัดการศึกษาในระดับหนึ่งระดับใด หรือทุกระดับตามความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการในท้องถิ่น ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎกระทรวง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545: 6-13) และเมื่อได้มีการตราพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548: 1) ซึ่งในมาตรา 16 บัญญัติว่า ให้เทศบาล เมืองพัทยา และองค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง อาทิ การจัดการศึกษา ส่งผลให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทุกระดับมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการศึกษาได้ทุกระดับและประเภทตามความพร้อม ความเหมาะสม

และความต้องการของท้องถิ่น ตลอดจนสามารถระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา โดยเป็นผู้จัดและมี
ส่วนร่วมในการจัดการศึกษาในการพัฒนาชุมชนทุกระดับ กล่าวคือ 1) พัฒนาเด็กตั้งแต่ในครรภ์
โดยการส่งเสริมสุขภาพอนามัยของผู้หญิงวัยเจริญพันธุ์ให้พร้อมที่จะทำให้ลูกในครรภ์มีการพัฒนา
ของสมองอย่างเต็มที่ 2) การคลอดและการเลี้ยงดูเด็กใน 3 ขวบแรกที่สำคัญต่อการพัฒนาการของเด็ก
3) การจัดตั้งศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีคุณภาพสามารถพัฒนาความพร้อมให้แก่เด็กเล็กทั้งด้าน
ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างเหมาะสมตามวัย และจัดอาหารที่ถูกต้อง
ตามหลักโภชนาการให้เด็กเพื่อให้สมองพัฒนาได้เต็มที่ และ 4) การศึกษาปฐมวัย ต้องพัฒนาเด็ก
วัย 4 – 6 ขวบ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญาและคุณธรรมจริยธรรมที่พึงประสงค์
(ธีระ รุญเจริญ และคณะ, 2554: 29-39)

เนื่องจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานที่มีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบ
ด้านการพัฒนาเด็กตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายดังที่กล่าวมาข้างต้น ดังนั้นจึงมีการรับถ่ายโอน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งที่อยู่ในความดูแลของภาครัฐต่าง ๆ ให้เข้ามาอยู่ในความดูแลขององค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่น โดยได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ อาทิ การบริหารจัดการ
งบประมาณ การพัฒนาบุคลากร และการสนับสนุนทรัพยากร จะเห็นว่าการดำเนินการจัดตั้งศูนย์
พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นได้อาศัยอำนาจตามกฎหมายในการจัดการศึกษา
ท้องถิ่นที่สามารถรับถ่ายโอนจากสถานศึกษาที่มีศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก แต่ในปัจจุบันองค์กรปกครอง
ส่วนท้องถิ่นหลายแห่งที่มีความพร้อมได้ก่อตั้งสถานศึกษาของตนเอง โดยยึดหลักการจัดการศึกษา
ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับปฐมวัย และมาตรฐานการศึกษาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งกัตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมาตรฐาน
ดังกล่าวมีแนวคิดพื้นฐานสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาท้องถิ่น มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน
และมาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2548: 15-24)
ส่วนในด้านการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้น กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น
ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์ฯ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพ
และเหมาะสม ประกอบด้วยการดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ ประกอบด้วย
การบริหารงานตามโครงสร้าง การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคคล และการบริหารจัดการ
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย การกำหนดบทบาทหน้าที่ของบุคลากร
การพัฒนาบุคลากรและการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติงาน 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ
ความปลอดภัย ประกอบด้วย การจัดสถานที่ ทำเลที่ตั้ง การติดตั้งอุปกรณ์และมาตรการการรักษา
ความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ประกอบด้วย การอบรมเลี้ยงดูและจัด
การศึกษาสำหรับเด็กอายุ 2-3 ปี การจัดทำหลักสูตร การจัดประสบการณ์กิจกรรมประจำวัน
และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ประกอบด้วย

การร่วมกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน การให้บริการชุมชน และการประสานความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอก และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการวางแผนงานและให้ความร่วมมือดำเนินงานเครือข่าย และรายงานผลการดำเนินงาน (สำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่น, 2553: 2)

จากการศึกษาข้อค้นพบในงานวิจัยของลือชัย บุญคุ้ม (2546: 83-84) ซึ่งได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม พบว่าพี่เลี้ยง หรือครูผู้สอนขาดความรู้ ความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรม การวัดและการประเมินพัฒนาการของเด็ก ไม่มีอาคารสถานที่เป็นของตนเองเนื่องจากขาดงบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ เครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กมีไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อสื่อสารกับผู้ปกครองที่จะดูแลให้ความช่วยเหลือและส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก และข้อค้นพบจากผลงานวิจัยของสัมฤทธิ์ เนตรประไพ (2548: 81-83) ที่วิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครปฐม พบว่า คณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน รวมทั้งข้อค้นพบจากผลงานวิจัยของธนวรรณ ทองอ่อน (2549: 84-85) ที่วิจัยเรื่องความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนต่อการบริการดูแลเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เขตอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม พบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครปฐมและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ไม่ได้สังกัดเทศบาลนครปฐม มีการดำเนินงานแตกต่างกันในด้านการจัดสภาพแวดล้อม ข้อค้นพบจากงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้นนั้นเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครปฐมซึ่งพบว่ายังมีปัญหาและอุปสรรคหลายประการ อาทิ ผู้บริหาร ครูผู้สอนและคณะกรรมการศูนย์ฯ มีความรู้ความเข้าใจในด้านหลักสูตรและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รวมทั้งการวัดและประเมินผลค่อนข้างน้อย อีกทั้งอาคารสถานที่ งบประมาณ สื่อ อุปกรณ์ และเครื่องเล่นสนามสำหรับเด็กยังมีไม่เพียงพอ เป็นต้น ดังนั้นหากศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ได้มีการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ 6 ด้าน ตามที่กล่าวมาข้างต้นจะทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถทำหน้าที่ให้บริการและจัดการศึกษาปฐมวัยในท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพเป็นที่ยอมรับและพึงพอใจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาตามที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาปฐมวัยและปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรบริหารส่วนตำบลนครชัยศรี จังหวัดนครปฐม จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม เนื่องจากยังไม่มีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับเรื่องนี้มาก่อนจึงคาดหวังว่าข้อค้นพบที่ได้จากการทำวิจัยครั้งนี้จะมีประโยชน์ในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานที่

กำหนด เป็นการเตรียมความพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกจากสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ในปีงบประมาณ 2557 และเพื่อให้หน่วยงานที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยเฉพาะเทศบาลและองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดนครปฐมได้มีแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ที่ปฏิบัติงาน ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและหน่วยงานต้นสังกัด
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

สมมติฐานการวิจัย

1. หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่มีสถานภาพส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นต่อผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม แตกต่างกัน
2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ที่มีขนาดต่างกัน มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน
3. หน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่ต่างกันมีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (descriptive research) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำนวนทั้งหมด 482 คน

กลุ่มตัวอย่างมี 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม คือ หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็ก จำนวน 214 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่ายกระจายไปตาม 7 อำเภอของจังหวัดนครปฐม และกลุ่มที่ตอบแบบสัมภาษณ์ คือ ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อำเภอละ 2 คน รวมจำนวน 14 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มี 2 ชุด คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ มีรายละเอียดดังนี้

ชุดที่ 1 แบบสอบถาม จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลด้านเพศ ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และหน่วยงานต้นสังกัด มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (checklist) จำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert's rating scale) จำนวน 83 ข้อ ประกอบด้วยข้อคำถามจำแนกตามตัวแปรผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ จำนวน 13 ข้อ 2) ด้านบุคลากร จำนวน 22 ข้อ 3) ด้านอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย จำนวน 20 ข้อ 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร จำนวน 12 ข้อ 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน จำนวน 12 ข้อ และ 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ข้อ ซึ่งแบบสอบถามชุดนี้ได้ผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ได้ค่า IOC ตั้งแต่ 0.67 - 1.00 ทั้ง 83 ข้อ และการตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (tryout) กับหัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.83

ชุดที่ 2 แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง จำนวน 1 ฉบับ มีประเด็นการสัมภาษณ์ เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำนวน 6 ข้อ โดยกำหนดประเด็นจากผลการวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานในแบบสอบถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดของมาตรฐาน 6 ด้าน ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงเชิงเนื้อหาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างได้แบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 214 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 และได้ดำเนินการสัมภาษณ์ประธานคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ จำนวน 14 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ดำเนินการระหว่าง วันที่ 1 มิถุนายน - 30 กรกฎาคม 2556

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติดังนี้

- 1) การวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่ใช้การหาค่าความถี่และร้อยละ
- 2) การวิเคราะห์ระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของเบสท์ (Best, 1986: 114)
- 3) การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ใช้สถิติดังนี้
 - 3.1) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้านตำแหน่งหน้าที่และหน่วยงานต้นสังกัดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การทดสอบที (t-test independent)
 - 3.2) เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (one-way analysis of variance) เมื่อพบความแตกต่างจึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ้ (Scheffé)
- 4) การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

ผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ข้อค้นพบที่สามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ได้ดังนี้

1. ระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม พบว่า ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรอยู่ในลำดับสูงสุด รองลงมา คือ ด้านบุคลากร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านการบริหารจัดการและด้านการสร้างเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามลำดับดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและลำดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐาน
ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

(n = 214)

การดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	($\bar{X}$)	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.90	0.59	มาก	5
2. ด้านบุคลากร	4.05	0.59	มาก	2
3. ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและ ความปลอดภัย	3.96	0.62	มาก	4
4. ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	4.32	0.58	มาก	1
5. ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	3.99	0.78	มาก	3
6. ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	3.88	0.80	มาก	6
รวม	4.02	0.58	มาก	

2. การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม พบว่า หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่ต่ำกว่า 5 ปี กับ 10 ปีขึ้นไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการบริหารจัดการ และเมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน นอกจากนี้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีขนาดต่างกัน มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนหน่วยงานต้นสังกัดที่ต่างกัน มีผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวโดยสรุป ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยในด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของศูนย์ฯ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

รายการ	การเปรียบเทียบผล การดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก		หมายเหตุ
	แตกต่าง	ไม่แตกต่าง	
1. สถานภาพส่วนบุคคล			
1.1 ระดับการศึกษา	-	✓	ภาพรวมและรายด้าน
1.2 ประสบการณ์การทำงาน	-	✓	ภาพรวม
- ด้านการบริหารจัดการ (ต่ำกว่า 5 ปี กับ 10 ปี ขึ้นไป)	✓	-	รายด้าน
1.3 ตำแหน่งหน้าที่ (หัวหน้าศูนย์ / ผู้ดูแลเด็ก)		✓	ภาพรวม
- ด้านบุคลากร	✓	-	รายด้าน
- ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	✓	-	รายด้าน
- ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	✓	-	รายด้าน
- ด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	✓	-	รายด้าน
- ด้านการบริหารจัดการ		✓	รายด้าน
- ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย		✓	รายด้าน
2. ขนาดของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เล็ก/กลาง/ใหญ่)	-	✓	ภาพรวมและรายด้าน
3. หน่วยงานต้นสังกัด (อบต./เทศบาล)	✓	-	ภาพรวมและรายด้าน

3. แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม สรุปได้ดังนี้

3.1 ด้านการบริหารจัดการ พบว่า ศูนย์ฯ ควรขอความร่วมมือจากผู้บริหาร ผู้ปกครอง เพื่อหารายได้เพิ่มเติมในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ เช่น โครงการทอดผ้าป่าการศึกษา การจัดการแสดง ของนักเรียน เก็บเงินค่าบำรุงการศึกษา และขอรับการสนับสนุนเพิ่มเติมจากหน่วยงานต้นสังกัดและ หน่วยงานนอกทั้งองค์กรภาครัฐและเอกชน ส่วนการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรจัดให้ มีการประชุมชี้แจงบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้มี ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างชัดเจน

3.2 ด้านบุคลากร พบว่า ศูนย์ฯ ควรขอความอนุเคราะห์จากหน่วยงานภายนอกและ บุคคลในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของศูนย์ อาทิ การเชิญผู้มีความรู้ ของท้องถิ่นมาเป็นวิทยากร การศึกษาดูงานจากหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จในการจัดการศึกษา

ปฐมวัย รวมทั้งการขอรับบริจาคทรัพยากรสื่อและอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการจัดการศึกษาของศูนย์ฯ ควรมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กระดับต่าง ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสื่อ อุปกรณ์ รวมทั้งทรัพยากรที่จำเป็นที่จะนำมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน และศูนย์ฯ ควรเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ

3.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า ศูนย์ฯ ควรจัดทำโครงการส่งบุคลากรเข้าร่วมฝึกอบรมตามหน่วยงานต่าง ๆ ที่มีความชำนาญเพื่อให้ความรู้และแนะนำเกี่ยวกับการดูแลความปลอดภัย รวมทั้งควรจัดซื้ออุปกรณ์ดับเพลิงและติดตั้งอุปกรณ์ตัดไฟฟ้ากรณีฉุกเฉิน พร้อมทั้งมีแผนกำหนดการตรวจสอบอุปกรณ์เหล่านั้นให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้ และควรจัดทำโครงการส่งเสริมสุขภาพโดยเชิญแพทย์หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขมาแนะนำและให้ความรู้เกี่ยวกับการปฐมพยาบาลเบื้องต้น รวมทั้งการระวังป้องกันโรคต่าง ๆ ที่มีการระบาดในศูนย์ฯ ตลอดจนควรจัดทำป้ายประกาศเวลาเปิด-ปิดประตูทางเข้าออกของศูนย์ฯ เพื่อป้องกันความปลอดภัย

3.4 ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า ศูนย์ฯ ควรจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่นที่สามารถนำไปใช้ได้จริง จัดกิจกรรมให้เด็กได้รับการเสริมสร้างประสบการณ์การดำเนินชีวิต จัดทำแบบประเมินน้ำหนัก-ส่วนสูง จัดทำแบบติดตามภาวะโภชนาการของผู้เรียน รวมทั้งจัดอาหารกลางวันให้ครบ 5 หมู่ และส่งเสริมให้เด็กมีนมรสจืดแทนรสหวาน

3.5 ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วน พบว่า ศูนย์ฯ ควรจัดโครงการเยี่ยมบ้านนักเรียน โครงการปฐมนิเทศผู้ปกครองเพื่อให้คำแนะนำปรึกษาเป็นรายกรณี สร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนโดยมีการร่วมกิจกรรมกับชุมชน และบริการชุมชนด้านต่าง ๆ อาทิ ให้ยืมอุปกรณ์เครื่องใช้และสถานที่ในการทำกิจกรรมเพื่อประสานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชน จัดบรรยายภาคและภูมิทัศน์ให้ร่มรื่น สะอาดและสวยงาม ตลอดจนควรจัดให้มีแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสม

3.6 ด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า คณะกรรมการเครือข่ายศูนย์ฯ ควรจัดประชุมเพื่อเสนอผลการดำเนินงานของเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อผู้บริหารท้องถิ่น รวมทั้งมีการสร้างเครือข่ายกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายในอำเภอเพื่อร่วมกันพัฒนาเด็กปฐมวัยให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และควรมีการจัดกิจกรรมการพัฒนาและเผยแพร่ผลงานทางวิชาการของสมาชิกเครือข่าย

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปราย ได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ในด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสูงที่สุดนั้น เนื่องจากหัวหน้าศูนย์และครูดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในการจัดกิจกรรมวันสำคัญและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างเหมาะสม การจัดน้ำดื่มที่สะอาดเพียงพอ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมด้านศิลปะ ดนตรี และกีฬาเพื่อพัฒนาด้านอารมณ์และจิตใจให้กับผู้เรียนทุกวัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทุกแห่งเป็นสถานศึกษาที่จำเป็นต้องดำเนินการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 ในการบูรณาการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย โดยปรับให้สอดคล้องกับวัฒนธรรม และภูมิปัญญาของท้องถิ่น ตามองค์ประกอบของงานด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 9 ด้าน ได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านการจัดประสบการณ์และกิจกรรมประจำวัน ด้านสื่อและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการวิจัยในชั้นเรียน ด้านโภชนาการ ด้านกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการประเมินคุณภาพภายใน ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวได้รับการติดตามตรวจสอบจากกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข ในด้านการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การติดตามภาวะโภชนาการและอาหารสำหรับเด็กอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม จึงมีศักยภาพในการจัดการศึกษาตามมาตรฐานการดำเนินงานของศูนย์ฯ ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของรัชฎาภรณ์ กลับริอด (2551: 83-84) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการดำเนินการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า 1) ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้ง 3 ฝ่าย คือผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และกรรมการสถานศึกษา มีความเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนภัสสร โคตรสว่าง (2552: 3) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทัศนะของบุคลากรเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตรมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับผลงานวิจัยของวิรัตน์ ทองวิจิตร (2553: 75-77) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน ศึกษากรณีเฉพาะเทศบาลตำบลเทพราช พบว่า ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านบุคลากร และการบริหารจัดการ ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากชุมชน ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก

สำหรับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในอันดับสุดท้ายนั้น แม้ว่าหัวหน้าศูนย์และครูดูแลเด็กส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าการมีส่วนร่วมเป็นสมาชิกเครือข่ายชมรมและองค์กรด้านวิชาชีพปฐมวัย การจัด

บุคลากรเข้าร่วมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย และการร่วมเป็นคณะกรรมการดำเนินงานเครือข่ายการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กนั้นเป็นเรื่องสำคัญ แต่ปัจจุบันพบว่า การดำเนินงานในเรื่องดังกล่าวยังอยู่ในระหว่างการขับเคลื่อนโดยหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งได้ริเริ่มมาแล้วตั้งแต่ปี 2551 โดยมีการคัดเลือกผู้นำเครือข่ายและคณะกรรมการเครือข่ายเพื่อทำหน้าที่เป็นแกนนำในการส่งเสริมความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานของบุคลากร ข้อค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้จึงสอดคล้องกับงานวิจัยของแฟนตัสโซ (Fantuzz, 2005: 2095 - C) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการศึกษาระดับปฐมวัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยมี 3 ลักษณะ คือ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่บ้าน การมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่โรงเรียนและการเข้าร่วมประชุมของโรงเรียน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพ็ญปลา ศรีผดุง (2554: 40) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง สภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าในการจัดการศึกษาปฐมวัยนั้น การส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นเรื่องที่ทุกฝ่ายต้องตระหนักและให้ความสำคัญ ดังนั้นกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจึงได้พยายามผลักดันให้มีการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยระดับอำเภอ ระดับจังหวัด ระดับภาคและระดับประเทศ ให้มั่นคงและเข้มแข็งอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีคุณภาพและได้มาตรฐานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล ด้านระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของศูนย์ฯ และหน่วยงานต้นสังกัด มีข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปรายได้ กล่าวคือ

2.1 หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย เนื่องจากจำนวนผู้ที่มี การศึกษาระดับปริญญาตรีมีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำกว่าและสูงกว่าปริญญาตรีจึงทำให้ข้อมูลที่ได้มาจากกลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนมากที่มีความคิดเห็นคล้ายคลึงกัน แต่ในงานวิจัยนี้ยังพบอีกว่า หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้เช่นกัน แสดงให้เห็นว่าหัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กต่างก็ตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ ซึ่งเป็นนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยของกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (พ.ศ. 2545-2559) แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารจัดการ หัวหน้าศูนย์ และครูผู้ดูแลเด็กที่มีประสบการณ์ทำงานต่ำกว่า 5 กับ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ

ผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ แตกต่างกันไป ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นระยะเวลานานย่อมมีทักษะและประสบการณ์ในด้านการบริหารจัดการมากกว่ากลุ่มที่มีอายุการปฏิบัติงานที่น้อยกว่า และส่วนสถานภาพด้านตำแหน่งหน้าที่นั้น หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ ด้านสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร และด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนแตกต่างกัน จึงเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะหน้าที่ของแต่ละตำแหน่งมีบทบาทความรับผิดชอบที่ต่างกัน โดยเฉพาะหัวหน้าศูนย์ปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารงาน ส่วนครูผู้ดูแลเด็กปฏิบัติหน้าที่ในส่วนของผู้ปฏิบัติงานจึงทำให้มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ข้อค้นพบนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของนันทิชา ชูเชื้อ (2556: บทคัดย่อ) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ตามมาตรฐานการศึกษา (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่พบว่า ความคิดเห็นต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกับครูผู้ดูแลเด็กอนุบาลและปฐมวัยและเจ้าหน้าที่กองการศึกษา

2.2 หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก ต่างก็ให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาตามแนวนโยบายการจัดการศึกษาปฐมวัยของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นที่ได้กำหนดแนวนโยบายการจัดการศึกษาระยะยาวไว้ครอบคลุมถึงการจัดการศึกษาปฐมวัยอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ

2.3 หัวหน้าศูนย์และผู้ดูแลเด็กที่ปฏิบัติงานในหน่วยงานต้นสังกัดต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับผลการดำเนินงานตามมาตรฐานศูนย์ฯ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในสังกัดเทศบาลส่วนใหญ่มีผลการดำเนินงานดีกว่าศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล เนื่องจากเทศบาลมีความพร้อมด้านงบประมาณและด้านบุคลากรสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์ฯ ได้มากกว่าองค์การบริหารส่วนตำบล และเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลหลายแห่งมีศักยภาพในการดูแลงานด้านการศึกษาค่อนข้างน้อย ซึ่งอาจมาจากสาเหตุหลายประการ อาทิ มีขนาดเล็ก รายได้น้อย จึงทำให้งบประมาณในการสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีไม่เพียงพอเท่าที่ควร นอกจากนี้ศูนย์ฯ หลายแห่งยังขาดนักวิชาการศึกษาด้านการศึกษาปฐมวัยและหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลงานด้านการศึกษาโดยตรง จึงเป็นหน้าที่ของนักพัฒนาชุมชน หรือส่วนงานอื่น ๆ

ที่ได้รับมอบหมายให้มากำกับดูแลการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ข้อค้นพบจากงานวิจัยนี้จึงสอดคล้องกับผลงานวิจัยของสิริลักษณ์ ทงลิ้ม (2553: 116) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี พบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีปัญหาในเรื่องการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาบุคลากร เนื่องจากเป็นองค์กรขนาดเล็ก ซึ่งรายได้ในการพัฒนาต้องกระจายตามภารกิจหน้าที่ที่สำคัญ ทั้งด้านคุณภาพชีวิต การส่งเสริมอาชีพ การรักษาความปลอดภัย การสาธารณสุข ปลอดภัย สาธารณูปการ รวมถึงด้านการส่งเสริมการศึกษาให้แก่ประชาชน เป็นต้น

3. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดนครปฐม ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำมาอภิปราย กล่าวคือ ในการคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่มาจากตำแหน่งหน้าที่นั้น ควรคำนึงถึงบุคคลที่มีความพร้อมในการปฏิบัติหน้าที่และมีศักยภาพในการพัฒนาศูนย์ฯ เพื่อเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้นำชุมชน ผู้บริหารท้องถิ่น ผู้ปกครอง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและสนับสนุนทรัพยากรด้านต่าง ๆ อาทิ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของท้องถิ่นมีความเข้มแข็งมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ในการจัดทำแผนงานพัฒนาบุคลากรของศูนย์ฯ ในด้านความปลอดภัยโดยมีการส่งบุคลากรเข้ารับการอบรมเรื่องการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้นอย่างต่อเนื่อง การมีมาตรการความปลอดภัยของอาคารสถานที่ในการติดตั้งอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้แก่ ถังดับเพลิง และอุปกรณ์ตัดไฟกรณีฉุกเฉิน ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการพัฒนาศูนย์ฯ อีกประการหนึ่ง เนื่องจากเป็นหน่วยงานที่ดูแลเด็กเล็กโดยเฉพาะ นอกจากนี้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับท้องถิ่นและสามารถนำไปใช้ได้จริงนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งนี้บุคลากรในศูนย์ฯ จำเป็นต้องสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชนรวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับต่าง ๆ เพื่อร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีมาตรฐานและมีคุณภาพไปในทิศทางเดียวกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1.1 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรคัดเลือกและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ ที่มีศักยภาพในการปฏิบัติหน้าที่ โดยคัดเลือกจากบุคคลที่เหมาะสมมาดำรงตำแหน่งตามสัดส่วนที่มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้กำหนดไว้

1.2 ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรจัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ชุมชนและหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนได้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการดำเนินงานหรือจัดการศึกษาของศูนย์ฯ ในการสนับสนุนด้านทรัพยากร ด้านบุคลากร ด้านวิชาการ หรือด้านงบประมาณ

1.3 ส่วนการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นต้นสังกัดควรจัดทำแผนงานพัฒนาบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยการจัดฝึกอบรมเพื่อให้ความรู้ด้านการป้องกันอุบัติเหตุ อุบัติภัยและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และควรจัดให้มีการประเมินผล การจัดการเรียนรู้ตลอดจนติดตามนิเทศการจัดกิจกรรมประจำวันของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อศึกษา ปัญหาของการใช้หลักสูตร เพื่อนำข้อมูลไปปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องเหมาะสมกับบริบท ของท้องถิ่นและสามารถนำไปจัดการเรียนการสอนได้จริง

1.4 คณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรกำหนดนโยบายด้านการบริการชุมชน เพื่อให้บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้ตระหนักถึงบทบาทสำคัญในการให้บริการชุมชน ด้านวิชาการ ตลอดจนข้อมูลข่าวสาร การอำนวยความสะดวกด้านสถานที่และอุปกรณ์ต่าง ๆ และการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับชุมชน

1.5 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ควรจัดตั้งหน่วยงานสำหรับรับผิดชอบติดตามงาน เครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยและกำหนดแผนงานให้กลุ่มเครือข่ายรายงานผลการดำเนินงาน ให้ท้องถิ่นทราบอย่างต่อเนื่อง เพื่อเสนอแนะแนวทางและติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของ เครือข่าย และควรมีการประกวดผลงานของเครือข่ายเพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาการจัดการศึกษา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากยิ่งขึ้นและส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาไปในทิศทางเดียวกันในระดับจังหวัด ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับผลการดำเนินงานในแต่ละด้านตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาตัวบ่งชี้การดำเนินงานตามมาตรฐาน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อการประกันคุณภาพภายในของศูนย์ฯ

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในบริบทที่ต่างกัน

2.4 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวโน้มการสร้างเครือข่ายความร่วมมือการจัดการ การศึกษาปฐมวัยในทศวรรษหน้าระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงอนาคต

สรุป

การวิจัยครั้งนี้ ได้ข้อค้นพบที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาทิศทางการดำเนินงานของ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐมให้เป็นไปตามมาตรฐาน ที่กำหนดไว้ ทำให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถดำเนินงานด้านการประกันคุณภาพภายในและ การเตรียมความพร้อมรองรับการประเมินคุณภาพภายนอกได้อย่างมั่นใจ ซึ่งหากศูนย์ฯ สามารถ

ดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพจะส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ชุมชนให้การยอมรับและไว้วางใจมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพฯ: อักษรไทย.
- _____. (2553). **มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- ธีระ รุญเจริญ และคณะ. (2554). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- นภัสสร โคตรสว่าง. (2552). **การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทักษะของบุคลากรเขตอำเภอสมเด็จ จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- นันทิชา ชูเชื้อ. (2556). **การจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลนครเกาะสมุย อำเภอเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (ขั้นพื้นฐาน) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- เพชรอุมา สุขเกษม. (2553). **การบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลในจังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปากร.
- เพ็ญภา ศรีผดุง. (2554). **สภาพการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอนางรอง จังหวัดบุรีรัมย์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- เพียงจิต ด่านประดิษฐ์. (2549). **คู่มือการจัดการศึกษาปฐมวัย**. เอกสารอัดสำเนาประกอบการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- รัชฎาภรณ์ กลับริด. (2551). **การศึกษาดำเนินการบริหารหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร**. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- ลือชัย บุญคุ้ม. (2546). **การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตจังหวัดนครปฐม**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย ศิลปากร.

- วิรัตน์ ทองวิจิตร. (2553). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามความต้องการของชุมชน ศึกษากรณีเฉพาะเทศบาลตำบลเทพราช. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนครินทร์.
- สัมฤทธิ์ เนตรประไพ. (2548). ความคิดเห็นของคณะผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลในการบริหารจัดการศึกษา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สิริลักษณ์ ทองลิ้ม. (2553). แนวทางการบริหารบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ภาควิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุชาดา แขวงเมือง. (2555). การดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลตำบลในจังหวัดหนองคาย. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2548). รายงานการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฉบับสรุป. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- Best, J. B. (1986). *Research in education* (5th ed.). New Delhi: Prentice-Hall.
- Fantuzzo, J. W. (2005, June). Family involvement in a multivariate assessment of family participation in early childhood education. *Journal of Educational Psychology*, 92 (2), 367-376.

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา (Qualitative Research in Education)

ผู้เขียน รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์
บทวิจารณ์โดย อาจารย์ ดร.พิชญภา ยืนยาว*

บทคัดย่อ

หนังสือวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาเล่มนี้แต่งโดย รองศาสตราจารย์ ดร.รัตนะ บัวสนธ์ เป็นการจัดพิมพ์ครั้งที่ 4 ในปี พ.ศ. 2556 จัดพิมพ์โดยสำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เนื้อหาในหนังสือประกอบด้วย 9 บท ได้แก่ บทที่ 1 พื้นฐานการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา บทที่ 2 แบบแผนการวิจัย บทที่ 3 การเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ บทที่ 4 การทำงานภาคสนาม บทที่ 5 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล บทที่ 6 ข้อมูลเชิงคุณภาพ บทที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล บทที่ 8 การเขียนและประเมินรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ และ บทที่ 9 การประยุกต์วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ในหนังสือฉบับนี้ ผู้แต่งได้รวบรวมระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาโดยเฉพาะ และยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม

คำสำคัญ: วิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษา

ABSTRACT

The book of Qualitative Research in Education was written by Associate Professor Dr. Ratana Buason. It was the 4th edition which was published in 2013 by Chulalongkorn University Press. The book consists of nine chapters: Chapter 1 Basics of Qualitative Research in Education; Chapter 2 Research Design; Chapter 3 The selection of research respondents in qualitative research; Chapter 4 The field work; Chapter 5 Data collection technique; Chapter 6 The qualitative data. Chapter 7 Data Analysis; Chapter 8 The writing of data analysis and report evaluation of qualitative research; and Chapter 9 Application of qualitative research in education. The authors particularly compiled the qualitative research methodology related to educational research and appropriately displayed examples related to educational research.

Keywords: qualitative research, education

*อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

บทนำ

การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นระเบียบวิธีวิจัยหรือวิถีวิทยาการวิจัยที่มีความสำคัญทั้งในฐานะเป็นระเบียบวิธีวิจัยทางเลือกและเป็นระเบียบวิธีที่ใช้เสริมหรือควบคู่ไปกับวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเป็นระเบียบวิธีวิจัยกระแสหลักที่ใช้กันทั่วไปในการศึกษาทางสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ โดยที่การวิจัยเชิงคุณภาพนี้เป็นการวิจัยที่ทำในสถานการณ์ที่เป็นธรรมชาติ ใช้วิธีการศึกษาและเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่หลากหลาย ผู้วิจัยนับว่าเป็นเครื่องมือสำคัญในการเก็บข้อมูลวิจัย โดยการออกแบบวิจัยจะมีลักษณะยืดหยุ่น ไม่ตายตัว ขึ้นกับปัญหาที่ผู้วิจัยต้องการศึกษา ซึ่งนักวิจัยเชิงคุณภาพจะดำเนินการศึกษาและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยหลักตรรกะแบบอุปนัย การวิเคราะห์กับการเก็บข้อมูลจะดำเนินการไปพร้อมกันในภาคสนาม โดยขั้นตอนในการวิจัยมักจะเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างละเอียด จนกระทั่งผู้วิจัยเกิดมโนทัศน์หรือแนวคิดที่มีความหมายจากข้อมูล และเห็นความเชื่อมโยงของมโนทัศน์เหล่านั้น จนสามารถสรุปเป็นคำอธิบาย แนวคิด หรือทฤษฎีเบื้องต้นได้ การวิจัยเชิงคุณภาพมุ่งเน้นการตีความ เพื่อทำความเข้าใจในความหมายของพฤติกรรมหรืออธิบายปรากฏการณ์ในทัศนะของผู้ที่ถูกรับรู้ได้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงใช้เวลานานในการศึกษาติดตามโดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสื่อสารอย่างไม่เป็นทางการควบคู่ไปกับการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งวิธีการเก็บข้อมูลนักวิจัยจะต้องพาตัวเองเข้าไปอยู่ในสนามวิจัยที่ตนต้องการศึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูลทางการวิจัย ผู้วิจัยจะมุ่งให้ความสนใจปัจจัยด้านความรู้สึกนึกคิด ความหมาย ค่านิยม หรือปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมอื่น ๆ โดยพยายามตีความหมายปัจจัยเหล่านั้น รวมถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อทำความเข้าใจความหมายของพฤติกรรม หรืออธิบายปรากฏการณ์ในมุมมองของผู้ที่ถูกรับรู้ โดยมียุติยืนอยู่บนบริบทของปรากฏการณ์หรือของผู้ที่ถูกรับรู้เหล่านั้น โดยทั้งนี้ผู้แต่งได้เรียบเรียงเนื้อหาเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพตั้งแต่ความหมาย ความสำคัญ แบบแผนการวิจัย การเลือกตัวอย่าง การเก็บข้อมูลภาคสนาม การวิเคราะห์ข้อมูล รวมถึงการประยุกต์ใช้กับการศึกษา โดยนำเสนอไว้ทั้งหมด 9 บท ดังรายละเอียดดังนี้

สังเขปเนื้อหา

บทที่ 1 พื้นฐานการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ในบทนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ในแง่มุมเกี่ยวกับความหมายและลักษณะที่สำคัญ พัฒนาการของการวิจัยทางการศึกษาที่ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ แนวคิดทฤษฎีเบื้องต้นที่เป็นต้นกำเนิดของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้แต่งต้องการแสดงให้เห็นภาพองค์รวมของวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาว่าคืออะไร มีลักษณะอย่างไร เกิดขึ้นอย่างไร เมื่อไร มีความเกี่ยวข้องหรือขัดแย้งกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณอย่างไร รวมถึงการรวบรวมคำถามสำคัญ เกี่ยวกับการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น “การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่” โดยที่ผู้แต่งอธิบายความหมายของคำว่า “วิทยาศาสตร์”

ว่า เป็นการแสวงหาความรู้โดยใช้ส่วนประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นเหตุผลหรือความคิดในเชิงนามธรรม และส่วนที่เป็นข้อมูลหรือข้อเท็จจริงที่สามารถสัมผัสและจับต้องได้ โดยผู้แต่งได้สรุปว่าการแสวงหาความรู้อย่างเป็นวิทยาศาสตร์นั้น เริ่มจากการเก็บข้อมูลแต่ละส่วนแล้วสรุปโยงเข้าด้วยกัน ซึ่งเรียกว่าการสรุปอุปนัย แล้วเก็บข้อมูล ข้อเท็จจริงที่มีความเป็นรูปธรรมสนับสนุนด้วยก็ได้ ถ้าเริ่มจากการเก็บข้อมูลเชิงรูปธรรมแล้วนำมาสรุปเชื่อมโยงเป็นเหตุเป็นผลในเชิงนามธรรมแล้ว ก็นับว่าเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้เขียนได้สรุปในตอนท้ายว่า “การวิจัยเชิงคุณภาพเป็นวิทยาศาสตร์โดยแท้”

บทที่ 2 แบบแผนการวิจัย ในบทนี้ผู้แต่งได้กล่าวถึงความหมาย ลักษณะและหลักการออกแบบ แผนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างจากแบบแผนการวิจัยเชิงปริมาณ และนำเสนอแบบแผนการวิจัยเชิงคุณภาพแต่ละแบบที่เหมาะสมกับการวิจัยทางการศึกษา โดยผู้เขียนได้ยกตัวอย่างหรือสถานการณ์ที่เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาในแต่ละแบบ เช่น การศึกษาพหุกรณี (multi case studies) เป็นการวิจัยที่ทำการศึกษากับบุคคลสภาพการณ์ หรือเหตุการณ์ตั้งแต่ 2 กรณีขึ้นไป โดยเริ่มจากการศึกษากรณีใดกรณีหนึ่งก่อนแล้วจึงทำการศึกษารณีที่ 2 หรือ 3 ต่อไป เช่น ครูทำการศึกษาพฤติกรรมก้าวร้าวของนักเรียนในชั้นเรียน โดยเริ่มจากศึกษานักเรียนคนที่ 1 ก่อน หลังจากนั้นจึงศึกษานักเรียนคนที่ 2 ต่อไป หรือผู้วิจัยอาจจะทำการศึกษาพฤติกรรมของนักเรียนทั้ง 2 คนไปพร้อม ๆ กัน แล้วจัดบันทึกข้อมูล การศึกษาแบบนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อการเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างกรณีศึกษาทั้งหลาย ซึ่งความรู้ที่ได้จากข้อค้นพบนี้จะนำไปสู่การสร้างทฤษฎีจากพื้นที่ที่ศึกษาเพื่อให้ได้ความรู้ที่มีลักษณะนำไปสรุปอ้างอิงที่มีความเป็นนัยทั่วไป

บทที่ 3 การเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ ในบทนี้ผู้แต่งได้อธิบายถึงแนวคิดพื้นฐานการเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพว่ามีหลักการเลือกอย่างไร หลังจากนั้นได้กล่าวถึงเทคนิควิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลแต่ละประเภทว่ามีลักษณะอย่างไรและจะใช้เมื่อใด เช่น การเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบที่มีเป้าหมายเพื่อการเปรียบเทียบ (forms aiming at comparability) เป็นการเลือกข้อมูลที่มีลักษณะเฉพาะตัวเพื่อทำการเปรียบเทียบกับลักษณะทั่วไปหรือลักษณะที่มีอยู่ของผู้ให้ข้อมูลหรือประชากรปรากฏการณ์นั้น ๆ ประกอบด้วยเทคนิควิธีการเลือก 6 วิธี ได้แก่ 1) การเลือกกรณีสุดโต่ง 2) การเลือกกรณีตามแบบทั่วไป 3) การเลือกกรณีเฉพาะ 4) การเลือกกรณีเด่น 5) การเลือกกรณีตามแบบทั่วไปในอุดมคติ และ 6) การเลือกกรณีเปรียบเทียบ ซึ่งเทคนิคที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นเทคนิควิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้สำหรับการศึกษาในช่วงแรก ซึ่งผู้วิจัยต้องวางแผนไว้แล้วก่อนการดำเนินงานเก็บรวบรวมข้อมูล โดยต้องการให้ผู้ให้ข้อมูลที่ที่สามารถเป็นตัวแทนประชากรที่ต้องการศึกษาเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด

บทที่ 4 การทำงานภาคสนาม ในบทนี้ผู้แต่งได้นำเสนอวิธีการเก็บข้อมูลภาคสนาม ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการสำคัญสำหรับการทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยอธิบายรายละเอียดการทำงานภาคสนามในแง่มุมต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยการอธิบายความหมายของสนามการวิจัย ลักษณะของสนามการวิจัย หลักวิธีการเลือกสนามการวิจัย การเตรียมตัวของผู้วิจัยก่อนเข้าเก็บข้อมูลที่สนามการวิจัย ปัญหา อุปสรรคที่ผู้วิจัยอาจพบเมื่อเข้าไปเก็บข้อมูล วิธีการปฏิบัติตนและการใช้ชีวิตอยู่ในสนามการวิจัย ผู้แต่งได้สรุปไว้ว่าการทำงานภาคสนามเป็นส่วนสำคัญที่สุดของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยต้องพิจารณาเลือกสนามการวิจัยให้มีความเหมาะสมเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ เมื่อเลือกสนามวิจัยได้แล้ว ผู้วิจัยต้องเดินทางเข้าสนามวิจัยเพื่อสำรวจค้นหาคำตอบเกี่ยวกับปรากฏการณ์ทางสังคมหรือทางการศึกษาตามที่ตนสนใจ ซึ่งการเข้าสนามการวิจัยนี้ผู้วิจัยจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อสมาชิกในสนามวิจัย เพื่อให้ผู้วิจัยหมดสภาพความเป็นคนนอก และได้รับความไว้วางใจจากสมาชิก จนทำให้ผู้วิจัยสามารถซักถามสมาชิกในประเด็นต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ได้อย่างครบถ้วน

บทที่ 5 เทคนิคการเก็บรวบรวมข้อมูล ในบทนี้ผู้แต่งกล่าวถึงเทคนิควิธีการต่าง ๆ ที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ ประกอบด้วย การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การใช้เอกสารบันทึก และภาพถ่ายเรื่องราวกิจกรรมทั้งหลาย เพื่อชี้ให้เห็นว่าเทคนิคการเก็บข้อมูลแบบใดจะใช้สำหรับเก็บข้อมูลแบบใด และในการเก็บข้อมูลนั้น ควรทำแบบใด เช่น การสนทนากลุ่ม (focus group discussion) เป็นวิธีเก็บข้อมูลที่ผู้วิจัยเลือกมาสนทนาตอบโต้แสดงความรู้สึกนึกคิดซึ่งกันและกันในประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยกำหนดขึ้นตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยพิจารณาว่าบุคคลเหล่านั้นจะมีความรู้และความสามารถแสดงความคิดเห็นต่อประเด็นต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยต้องการ โดยการสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นส่วนผสมของเทคนิควิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสังเกตอย่างมีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์รายบุคคล โดยผู้แต่งได้นำเสนอรายละเอียดของเทคนิคการสนทนากลุ่มตั้งแต่ ความหมาย ความเป็นมา องค์ประกอบ ขั้นตอนการดำเนินการ และข้อดี ข้อจำกัดของการสนทนากลุ่มไว้อย่างละเอียด

บทที่ 6 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ในบทนี้เป็นเนื้อหาต่อเนื่องจากบทที่ 5 เมื่อผู้วิจัยใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพแล้ว ก็จะได้ข้อมูลเชิงคุณภาพในรูปแบบต่าง ๆ เช่น ข้อมูลบันทึกภาคสนาม ข้อมูลที่เป็นข้อความในเอกสาร ข้อมูลภาพถ่าย และข้อมูลเกี่ยวกับสถิติ หรือข้อมูลที่หน่วยงานหรือองค์กรในภาคสนามได้รวบรวมไว้แล้ว และผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่จัดเก็บไว้มานั้น โดยผู้แต่งได้นำเสนอข้อมูลแต่ละประเภทว่ามีลักษณะอย่างไรและจัดเก็บไว้แบบใด เช่น บันทึกภาคสนาม (field notes) เป็นส่วนสำคัญของการบันทึกข้อมูลวิจัยเชิงคุณภาพ เพราะผู้วิจัยสามารถนำข้อมูลส่วนนี้ไปวิเคราะห์ ตีความ ตอบปัญหาและวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ บันทึกภาคสนามประกอบด้วยสาระสำคัญ 2 ส่วน ได้แก่ 1) ส่วนบันทึกพรรณนาหรือบรรยาย เป็นส่วนที่ผู้วิจัยบันทึกทุกสิ่งทุกอย่างที่สังเกตเห็นและได้ยินให้ได้มากที่สุด และ 2) ส่วนบันทึกทบทวน เป็นส่วนที่แสดงถึงความเห็นส่วนตัวของผู้วิจัยโดยตรงที่มีต่อข้อมูลในส่วนบันทึกพรรณนาหรือบรรยายนั้น

บทที่ 7 การวิเคราะห์ข้อมูล ในบทนี้ผู้แต้่งนำเสนอขั้นตอนในการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย การตรวจสอบข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล ในการตรวจสอบข้อมูลกล่าวถึงวิธีการใช้สำหรับตรวจสอบข้อมูลเพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลที่รวบรวมนั้นมีความตรงและความเที่ยง จากนั้นเป็นการอธิบายวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลตลอดจนทฤษฎีแนวคิดที่นำมาเป็นพื้นฐานการวิเคราะห์ข้อมูล เช่น การตรวจสอบข้อมูล เป็นกระบวนการที่ผู้วิจัยพิจารณาว่าข้อมูลที่เก็บรวบรวมนั้นมีความน่าเชื่อถือมากน้อยเพียงไร และมีความสมบูรณ์ครบถ้วนหรือไม่ ก่อนที่จะนำไปวิเคราะห์ ตีความ และสร้างข้อสรุปต่อไป โดยมีขั้นตอนประกอบด้วย 1) การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล และ 2) การตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและถูกต้องเพื่อนำไปวิเคราะห์ต่อไป

บทที่ 8 การเขียนและประเมินรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ ในบทนี้ผู้แต้่งกล่าวถึงส่วนประกอบของการเขียนรายงานวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาและแนวทางในการเขียนรายงานการวิจัย รวมถึงหลักเกณฑ์ของการประเมินรายงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยผู้แต้่งได้อธิบายรายละเอียดและยกตัวอย่างให้เข้าใจได้อย่างชัดเจน เช่น การเขียนรายงานการวิจัยไม่ควรใช้คำฟุ่มเฟือยหรือคำซ้ำซ้อน ไม่ควรเขียนเป็นประโยคผู้ถูกกระทำและประโยคปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ

บทที่ 9 การประยุกต์วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา ในบทนี้ผู้แต้่งได้นำเสนอการวิจัยทางการศึกษา แต่ละประเภทที่สามารถประยุกต์ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำการศึกษาคำตอบ ได้แก่ การวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร การวิจัยการสอน การประเมินหลักสูตรและโครงการทางการศึกษา โดยเน้นอธิบายลักษณะการวิจัยแต่ละประเภท เมื่อนำวิจัยเชิงคุณภาพเข้ามาศึกษาคำตอบแล้วจะมีลักษณะหรือแนวทางการดำเนินงานได้อย่างไร เช่น การวิจัยในชั้นเรียน (classroom research) เป็นการวิจัยที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนในชั้นเรียนหนึ่ง ๆ โดยมีนักเรียนนั้น ๆ เป็นกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้น การนำวิจัยเชิงคุณภาพมาทำวิจัยในชั้นเรียนจึงสามารถใช้ศึกษาประเด็นปัญหาการวิจัยได้อย่างหลากหลาย เช่น การศึกษารายกรณีนักเรียนแต่ละคนที่มีปัญหาทางการเรียน หรือมีปัญหาทางพฤติกรรมในชั้นเรียน การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมหรือรูปแบบการเรียนของนักเรียนในรายวิชาต่าง ๆ การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและการทดลองใช้นวัตกรรมหรือสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น

บทวิจารณ์

ในปัจจุบันหนังสือ หรือตำราวิชาการด้านการวิจัยเชิงคุณภาพส่วนใหญ่มักจะเป็นการวิจัยในเชิงคุณภาพด้านอื่น ๆ อาทิ การพัฒนาชุมชนและสังคม สาธารณสุข รัฐศาสตร์ หรือด้านสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา ซึ่งพบว่าหนังสือ หรือตำราการวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษามีไม่มากเท่าที่ควร ดังนั้น ผู้แต้่งจึงได้รวบรวมแนวคิด หลักการวิจัยเชิงคุณภาพทางสังคมวิทยา หรือสาขาอื่น ๆ เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางสำหรับการทำงานวิจัยทางการศึกษา

ผู้แต่งได้นำเสนอเนื้อหาในแต่ละบทได้อย่างสมบูรณ์ โดยเริ่มนำเสนอหัวข้อจาก ความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบ กระบวนการวิจัย พร้อมทั้งมีการนำเสนอแผนภาพ ตาราง และตัวอย่างประกอบคำบรรยายอย่างเหมาะสม ชัดเจน ง่ายต่อการศึกษาและการทำความเข้าใจ แม้ผู้อ่านจะยังไม่เคยมีประสบการณ์ในการทำวิจัยเชิงคุณภาพมาเลยก็ตาม จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือ ผู้แต่งได้สังเคราะห์องค์ความรู้ของการวิจัยเชิงคุณภาพและนำเสนอตัวอย่างให้สอดคล้องกับ งานวิจัยทางการศึกษา เพื่อให้นักศึกษา คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงผู้ที่สนใจ ทำวิจัยเชิงคุณภาพด้านการศึกษาศึกษา ได้ศึกษาและสามารถดำเนินการวิจัยได้อย่างถูกต้อง รวมถึง รวบรวมประเด็นปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินการวิจัยให้ผู้วิจัยได้พึงระวังด้วย

นอกจากเนื้อหาสาระเกี่ยวกับวิจัยเชิงคุณภาพทั้ง 9 บทที่ผู้แต่งได้อธิบาย และยกตัวอย่าง ให้เห็นอย่างชัดเจนแล้ว ผู้แต่งยังได้นำตัวอย่างการวิจัยเชิงคุณภาพมานำเสนอไว้ในภาคผนวก เพื่อแสดงให้เห็นงานวิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษาที่มีแบบแผนการวิจัยที่แตกต่างกัน และประเด็น ปัญหาการวิจัยที่แตกต่างกันอีกด้วย ทำให้ผู้อ่านได้เกิดมโนภาพและความเข้าใจในงานวิจัย เชิงคุณภาพได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้ ขอแนะนำว่า หนังสือเล่มนี้เหมาะสมและเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อนักศึกษา คณาจารย์ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่สนใจในการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้ดีขึ้น นอกจากนี้หนังสือเล่มนี้ยังยกตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้เห็นอย่างเด่นชัด ทำให้ง่ายต่อความเข้าใจ ทั้งยังมีลักษณะการเขียน และการนำเสนอเนื้อหา รวมถึงการจัดวางเนื้อหา ได้น่าติดตาม มีภาพและตาราง ประกอบคำอธิบายที่สมบูรณ์ ทำให้ผู้อ่านรับรู้ว่าการวิจัยเชิงคุณภาพ ไม่ได้ยากอย่างที่คิด

เอกสารอ้างอิง

รัตนะ บัวสนธ์. (2556). **วิจัยเชิงคุณภาพทางการศึกษา** (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย (Journal for Social Science Research) เป็นวารสารบัณฑิตศึกษา ด้านสังคมศาสตร์เกิดจากความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยราชภัฏภูมิภาคตะวันตก 4 มหาวิทยาลัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม และมหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี) โดยมีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ กำหนดตีพิมพ์วารสารราย 6 เดือน (จำนวน 2 ฉบับต่อปี) วารสารสังคมศาสตร์วิจัยเน้นการนำเสนอบทความวิจัย โดยอาจมีบทวิจารณ์หนังสือ (book review) หรือบทความปริทัศน์ (review article) ตีพิมพ์ร่วมด้วย บทความที่จะตีพิมพ์ในวารสารต้องผ่านการกลั่นกรองจากผู้ทรงคุณวุฒิอย่างน้อย 2 คน ชื่อผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิถือเป็นความลับ และการประสานงานระหว่างผู้เขียนและผู้ทรงคุณวุฒิต้องผ่านกองบรรณาธิการเท่านั้น

ผู้ประสงคจะส่งบทความ ให้กรอกรายละเอียดในหนังสือแนบบทความเพื่อรับรองว่าผลงานดังกล่าวเป็นของตนเองและเป็นผลงานใหม่ไม่เกิน 2 ปี ไม่เคยเผยแพร่ในที่ใด ไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในที่ใด และจะไม่ส่งเพื่อพิจารณาเผยแพร่ในที่ใดภายใน 90 วัน จากวันที่รับบทความ กรณีที่บทความเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาควรใส่ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาเป็นผู้เขียนร่วมด้วย

การเรียงลำดับเนื้อหา จัดรูปแบบ และการพิมพ์ขนาดอักษร สำหรับบทความวิจัยมีเกณฑ์ดังต่อไปนี้

การเรียงลำดับเนื้อหา

1. ชื่อเรื่อง (Title) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
2. ชื่อผู้เขียน (Author) ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
3. บทคัดย่อภาษาไทย ความยาว 15-20 บรรทัด (300-350 คำ) โดยให้สรุปเนื้อหาของบทความทั้งหมดให้เข้าใจที่มาของการทำวิจัย วิธีการโดยย่อ ผลที่ได้จากการวิจัย และนำไปใช้ประโยชน์อย่างไร และได้ผลลัพธ์อย่างไร
4. คำสำคัญภาษาไทย ไม่เกิน 5 คำ (ไม่ใช่วลี หรือ ประโยค)
5. บทคัดย่อภาษาอังกฤษ แปลจากบทคัดย่อภาษาไทย มีขนาดและเนื้อหาเหมือนกับบทคัดย่อภาษาไทย
6. คำสำคัญภาษาอังกฤษ (Keywords) แปลจากคำสำคัญภาษาไทย
7. บทนำ (Introduction) ชี้ให้เห็นความสำคัญของเรื่องที่ทำ และขอบขอบเขตของปัญหาวิจัย

8. วัตถุประสงค์ (Objective) ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย หรือวัตถุประสงค์เฉพาะที่นำเสนอในบทความวิจัยนี้

9. วิธีดำเนินการ (Material and Method) อธิบายวิธีการดำเนินการวิจัยในสาระสำคัญที่จำเป็น โดยกล่าวถึงวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ที่มาของกลุ่มตัวอย่าง แหล่งที่มาของข้อมูล การเก็บและรวบรวมข้อมูล การใช้เครื่องมือ สถิติที่ใช้ในการวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูล

10. ผลการวิจัย (Result/Finding) แสดงผลที่เกิดขึ้นจากการวิจัยโดยตรง ซึ่งอาจมีภาพประกอบ แผนภูมิ ตารางหรือการสื่อในลักษณะอื่น ๆ ที่เข้าใจได้ง่าย

11. อภิปรายผล (Discussion) อภิปรายและอ้างอิงให้เห็นว่าผลการวิจัยดังกล่าวนั้น ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ ในส่วนใด และอธิบายปรากฏการณ์ที่เกิดจากผลการดำเนินงานให้เห็นเป็นรูปธรรมได้อย่างไร เหมือนหรือแตกต่างจากผลการวิจัยอื่น ๆ

12. ข้อเสนอแนะ (Suggestion) แนะนำการนำไปใช้ และแนะนำเพื่อนำไปต่อยอดการวิจัย

13. สรุป (Conclusion) สรุปประเด็นข้างต้นทุกข้อให้ได้ความกะทัดรัด ประมาณ 1 ย่อหน้า

14. เอกสารอ้างอิง (Reference) ให้ดูการลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความประกอบข้างต้น

การพิมพ์ ขนาดตัวอักษร และความห่างระหว่างบรรทัด

ให้พิมพ์ต้นฉบับด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 มีความยาวรวมทุกรายการ (ชื่อเรื่อง-เอกสารอ้างอิง และตาราง) จำนวน 15-20 หน้า (4,500-6,000 คำ) ขนาดกระดาษ A4 ห่างจากขอบทุกด้าน 1 นิ้ว ใช้แบบอักษร AngsanaNew ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เคาะ (Single Space) โดยมีรายละเอียดแต่ละรายการ ดังต่อไปนี้

1. ชื่อเรื่อง (Title) ขนาดตัวอักษร 20 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ
2. ชื่อผู้เขียน (Author) และหัวข้อ “บทคัดย่อ” หรือ “Abstract” ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ

3. คำสำคัญ (Keywords) และ หัวข้อหลัก (Heading) ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา เนื้อหาของคำสำคัญขนาดตัวอักษร 16 จุด จัดชิดขอบกระดาษด้านขวา

4. ชื่อข้อหัวข้อย่อย (Sub-heading) และชื่อตารางขนาด 16 จุด/หนา ข้อความในตารางขนาดตัวอักษร 14 จุด จัดไว้กลางหน้ากระดาษ

5. ความห่างระหว่างข้อความ เมื่อสิ้นสุดเนื้อหาแล้วขึ้นหัวข้อหลักเคาะ 2 ครั้ง เนื้อหาบรรทัดใหม่ถัดจากหัวข้อให้เคาะ 1 ครั้ง ตามปกติ

การลงรายการเอกสารอ้างอิงในเนื้อเรื่องของบทความ (Citation)

การอ้างอิงในเนื้อหาของบทความ ใช้การอ้างแบบนาม-ปี (Author-year) ปรากฏแทรกอยู่ในเนื้อหาของบทความ (In-text Citation) มีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1. การอ้างอิงมี 2 แบบ คือ แบบที่ชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ และที่ชื่อผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ

แบบที่ 1 ชื่อผู้แต่งอยู่ในวงเล็บ ให้เรียงตามลำดับ ข้อความที่อ้างถึง...(ชื่อ//นามสกุลผู้แต่ง,ปีที่พิมพ์:/หมายเลขหน้าที่อ้าง)/ ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ ใช้เฉพาะนามสกุล เช่น

...ชาวเขามีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น (ประไพ อุดมทัศน์, 2530: 20)

...จึงค้นหาข้อมูลโดยใช้ห้องสมุดอื่น ๆ (Taylor, 1968: 181-182)

แบบที่ 2 ชื่อผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ให้เรียงตามลำดับ ชื่อผู้แต่ง/(ปีที่พิมพ์:/หมายเลขหน้าที่อ้าง)/ข้อความที่อ้าง... ถ้าผู้แต่งเป็นชาวต่างชาติ เมื่อนามสกุลของผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ต้องเขียนนามสกุลของผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บด้วย เช่น

ประไพ อุดมทัศน์ (2530: 20) ได้กล่าวถึงเป้าหมายของการดำเนินงาน...

เทเลอร์ (Taylor, 1968: 181-182) ได้แสดงความเห็นไว้ว่า เมื่อบุคคลต้องการข้อเสนอ...

2. การอ้างอิงที่ไม่ระบุหมายเลขหน้า ให้เรียงเลขตามข้อ 1 ต่างเพียงตัดหมายเลขหน้าออกเท่านั้น

3. การลงรายการอ้างอิง

3.1 ให้ตัดยศ ตำแหน่งทางวิชาการ วิชาชีพ ฐานการสมรสออก เช่น ศาสตราจารย์ ดร.เปลื้อง ณ นคร ให้เขียนว่า (เปลื้อง ณ นคร, 2536: 42)

3.2 กรณีผู้แต่งใช้นามแฝง ให้ใช้นามแฝงตามที่ปรากฏจริง เช่น (หยก บุรพา, 2525: 41-45)

3.3 กรณีผู้แต่งเป็นชาวต่างประเทศ ให้ใช้เฉพาะนามสกุลเท่านั้น เช่น Douglas Cockerell ให้เขียนว่า (Cockerell, 1985: 56-60) หากนามสกุลของผู้แต่งอยู่นอกวงเล็บ ต้องเขียนนามสกุลของผู้แต่งเป็นภาษาอังกฤษไว้ในวงเล็บด้วย เช่น ค็อกเกอร์เวลล์ (Cockerell, 1985: 56-60) อธิบายว่า...

3.4 กรณีผู้แต่งคนไทย เขียนเอกสารเป็นภาษาต่างประเทศ ให้ใส่ชื่อและนามสกุล เช่น เกษม สุวรรณกุล ให้เขียนว่า (Kasem Suwanagul, 1982: 60-75)

3.5 กรณีผู้แต่งมีฐานันดรศักดิ์ บรรดาศักดิ์ สมณศักดิ์ หรือเป็นองค์กร หน่วยงาน ให้คงไว้ตามเดิม เช่น (กรมหมื่นนราธิปพงศ์ประพันธ์, 2516: 16-25), (สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ [จวน อุฏฐายี], 2512: 95), (สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย, 2540: 27)

3.6 กรณีผู้แต่งหลายคน

ผู้แต่ง 2 คน ให้ระบุผู้แต่งทั้ง 2 คน โดยมีคำว่าและคั่นระหว่างกลาง เช่น (ชุดิมา สัจจามันท์ และนันทิพา มีแต้ม, 2530: 17-25), (Marks and Neilwson, 1991: 26-29)

ผู้แต่ง 3-6 คน ให้ระบุผู้แต่งทุกคน โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค (,) คั่นผู้แต่งทุกคน ยกเว้นคนสุดท้ายให้คั่นด้วยคำว่า “และ” เช่น (เจือ สตะเวทิน, ฐะประนีญ์ นาครทรรพ และประภาศรี สีหอำไพ, 2519: 98-100)

ผู้แต่งมากกว่า 6 คน ให้ระบุเฉพาะชื่อ 3 คนแรก และตามด้วยคำว่า “และคณะ” ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศให้ตามด้วยคำว่า “and other” หรือ “et al” (กอบแก้ว โชติบุญชู, สุกานดา ดีโพธิ์กลาง, กาญจนา ใจกว้าง และคณะ, 2540: 42), (Sarton, Saffdy, Gate et al., 1982: 67)

3.7 อ้างเอกสารของผู้แต่งคนเดียวกัน และมีหลายเรื่อง แต่มีปีที่พิมพ์เดียวกัน ให้ใส่ ก ข ค กำกับ หรือ a b c ถ้าเป็นภาษาต่างประเทศ เช่น (ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2520 ก: 64-75), (ธานินทร์ ทรัพย์วิเชียร, 2520 ข: 52-55)

3.8 กรณีอ้างอิงเนื้อหาที่เหมือนกัน สอดคล้องกัน หรือ มีความหมายเดียวกัน ของผู้แต่งหลายคน ให้ระบุผู้แต่งและรายละเอียดทุกคนโดยใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่น เช่น (ธงชัย สันติวงษ์, 2533: 45-47; นิพนธ์ จิตต์ภักดี และทิพาพันธ์ สังฆพงษ์, 2547: 15)

3.9 กรณีที่เอกสารไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ ให้ลงรายการว่า ม.ป.ป. หรือ n.d. ในกรณี ภาษาต่างประเทศ เช่น (นิธิตรา ฐิตะธรรมานนท์ และคณะ, ม.ป.ป.: 12)

3.10 กรณีอ้างอิงเอกสารต่อจากเอกสารอื่น

1) หากให้ความสำคัญกับเอกสารต้นฉบับเดิมมากกว่า ให้ลงรายการของเอกสารต้นฉบับ ตามด้วยคำว่า “อ้างถึงใน” หรือ “quoted in” หรือ “cited by” ในกรณีเอกสารภาษาอังกฤษ แล้วจึงอ้างรายการเอกสารรอง เช่น (ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์, 2514: 110 อ้างถึงใน วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2534: 171), (Felix, 1993: 17 quoted in Rampel, 1994: 94)

2) หากให้ความสำคัญกับเอกสารรองมากกว่า ให้ลงรายการเอกสารรองตามด้วยคำว่า “อ้างจาก” หรือ “quoting” หรือ “citing” ในกรณีภาษาต่างประเทศ แล้วจึงอ้างรายการเอกสารต้นฉบับเดิม เช่น (วัลลภ สวัสดิวัลลภ, 2534: 171 อ้างจาก ม.ล.จ้อย นันทิวัชรินทร์, 2514: 110), (Rampel, 1994: 94 citing Felix, 1993: 17)

3.11 กรณีเอกสารอ้างอิงไม่ปรากฏชื่อผู้แต่ง แต่ปรากฏชื่อบรรณาธิการ (ed.) ผู้รวบรวม (comp.) หรือ ผู้แปล (trans.) ให้ลงชื่อบรรณาธิการ ผู้รวบรวม หรือผู้แปล เช่น (สัมพัฒน์ มนัสไพบุลย์, บรรณาธิการ, 2541: 25), (Normans, ed., 1999: 68-72)

การลงรายการเอกสารอ้างอิงท้ายบทความ (Reference)

ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ และให้เรียงเอกสารปฐมภูมิไว้ก่อนเอกสารทุติยภูมิ แสดงการลงรายการเพื่อเป็นตัวอย่าง ดังนี้

1. **หนังสือทั่วไป** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//**ชื่อหนังสือ**.//ชื่อชุดหนังสือและลำดับที่ (ถ้ามี).//เล่มที่ใช้อ้าง (ถ้ามี).//ครั้งที่พิมพ์.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์. เช่น เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์. (2548). **วิศวกรรมเครื่องมือ (Tool engineering)**. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์. Longman, S. V. (2004). Page and stage: An approach to scrip analysis. Boston, MA: Pearson.
2. **หนังสือรวมเรื่อง** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้เขียนบทความ.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ, ตำแหน่ง (ถ้ามี)//ชื่อหนังสือรวมเรื่อง/(หมายเลขหน้าบทความ).//ชื่อจังหวัดที่พิมพ์:ชื่อสำนักพิมพ์. เช่น สุปราณี แจ่มบำรุง. (2546). ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวัน. ใน สุปราณี แจ่มบำรุง และคณะ, บรรณาธิการ. **ปริมาณสารอาหารอ้างอิงที่ควรได้รับประจำวันสำหรับคนไทย พ.ศ. 2546** (พิมพ์ครั้งที่ 3 หน้า 21-26). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (รสพ).
3. **หนังสือแปล** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อหนังสือแปล.//แปลจาก/ชื่อหนังสือต้นฉบับ/(พิมพ์ครั้งที่).//โดย/ชื่อผู้แปล.//สถานที่พิมพ์:สำนักพิมพ์. เช่น พาริกินสัน, ซี บอร์โทค และรัสตอมจิ, เอ็ม เค. (2536). **การบริหารยุคใหม่**. แปลจาก Rarlties in management. โดย เริงคักดี ปานเจริญ. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
4. **วิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ผู้เขียนวิทยานิพนธ์.// (ปีที่วิจัยสำเร็จ).//ชื่อวิทยานิพนธ์./วิทยานิพนธ์ปริญญา(ระดับ)/ชื่อสาขาวิชา/สังกัดของสาขาวิชา/มหาวิทยาลัย. เช่น เข้มทอง ศิริแสงเลิศ. (2540). **การวิเคราะห์ระบบประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนกรุงเทพมหานคร**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
5. **รายงานการวิจัย** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้วิจัย.//(ปีที่พิมพ์).//รายงานการวิจัยเรื่อง/.../สถานที่พิมพ์:ผู้จัดพิมพ์. เช่น ชวนพิศ สุทัศนเสนีย์. (2534). **รายงานการวิจัยเรื่อง การใช้และไม่ใช้บริการกฤตภาคของนักศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
6. **วารสาร** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้เขียนบทความ.//(ปีที่พิมพ์,/เดือน).//ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร,/ปีที่/(ฉบับที่), เลขหน้าบทความ. เช่น ประหยัด หงษ์ทองคำ. (2544, เมษายน). **อำนาจหน้าที่ของรัฐสภาตามบทบัญญัติรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2540**. **รัฐสภาสาร**, 49 (4), 1-16.

7. **หนังสือพิมพ์และกฤตภาค** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้เขียนบทความ.// (ปีที่พิมพ์,/เดือน/วันที่).//ชื่อบทความ./ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้าบทความ. เช่น

ทีมข่าวเศรษฐกิจ. (2545, กันยายน 18). ผลพวงแห่งการพัฒนา 4 ทศวรรษ บทเรียนแผน 9 – ก้าวอย่างยั่งยืน. มติชน, 7.

8. **อินเทอร์เน็ตหรือเวปไซด์** ให้ลงรายการเรียงตามลำดับ ชื่อผู้จัดทำเว็บไซต์.// (ปีที่เข้าถึง).//ชื่อเว็บไซต์./<แหล่งที่อยู่ที่สามารถเข้าถึง>/(วัน/เดือนที่เข้าถึง). เช่น

มหาวิทยาลัยนเรศวร, สำนักหอสมุด. (2548). ฐานข้อมูลทรัพยากรห้องสมุด. <<http://library.nu.ac.th/>> (1 ตุลาคม)

การเขียนบทวิจารณ์หนังสือ ให้ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ บทวิจารณ์ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง โดยเรียงลำดับ ดังนี้

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสื่อความหมายได้ชัดเจน โดยอาจตั้งตามชื่อหนังสือที่วิจารณ์ ตั้งชื่อตามตามจุดมุ่งหมายของเรื่อง หรือตั้งชื่อด้วยการให้ประเด็นชวนคิด

2. ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. บทนำ เป็นการเขียนนำเกี่ยวกับเรื่องที่จะวิจารณ์ เช่น ชื่อหนังสือ ชื่อผู้แต่ง ความเป็นมาของหนังสือ และอธิบายเหตุผลใจที่ทำให้วิจารณ์หนังสือนั้น

4. บทวิจารณ์ เป็นส่วนแสดงความคิดเห็นและรายละเอียดในการวิจารณ์ โดยเสนอแนะจุดเด่นและจุดบกพร่องของเรื่องอย่างมีหลักเกณฑ์และเหตุผล หากต้องการเล่าเรื่องย่อ ควรเขียนเล่าอย่างสั้น ๆ เพราะการวิจารณ์ไม่ใช่การสรุปเรื่อง แต่เป็นการแสดงความคิดเห็นของผู้วิจารณ์ต่อหนังสือเรื่องนั้น ผู้เขียนต้องการสื่อความหมายอะไรมายังผู้อ่านหนังสือ และสื่อสารชัดเจนหรือไม่อย่างไร ถ้าประเด็นในการวิจารณ์มีหลายประเด็นควรนำเสนอตามลำดับ เพื่อให้ผู้อ่านบทวิจารณ์เข้าใจง่ายไม่สับสน ในกรณีที่มีจุดเด่นและจุดด้อยควรเขียนถึงจุดเด่นก่อนแล้วจึงกล่าวถึงจุดด้อยเพื่อให้เกียรติและแสดงให้เห็นว่าการวิจารณ์ คือการสร้างสรรค์ไม่ใช่การทำลาย

5. บทสรุป เป็นการเขียนสรุปความคิดทั้งหมดที่วิจารณ์และให้แง่คิด หรือข้อสังเกตที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่าน นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้อ่านได้ทบทวนประเด็นสำคัญของเรื่องและความคิดสำคัญของผู้วิจารณ์

6. เอกสารอ้างอิง ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงตามลำดับอักษร และเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

องค์ประกอบและรูปแบบการพิมพ์บทความปริทัศน์ ประกอบด้วย ชื่อเรื่อง ชื่อผู้เขียน บทนำ บทปริทัศน์ บทสรุป และเอกสารอ้างอิง

1. ชื่อเรื่อง ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ และสื่อความหมายได้ชัดเจน

2. ชื่อผู้เขียน ต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. บทนำ กล่าวถึงความน่าสนใจของเรื่องที่น่าสนใจ และเป็นการเขียนนำไปสู่เนื้อหาแต่ละประเด็น

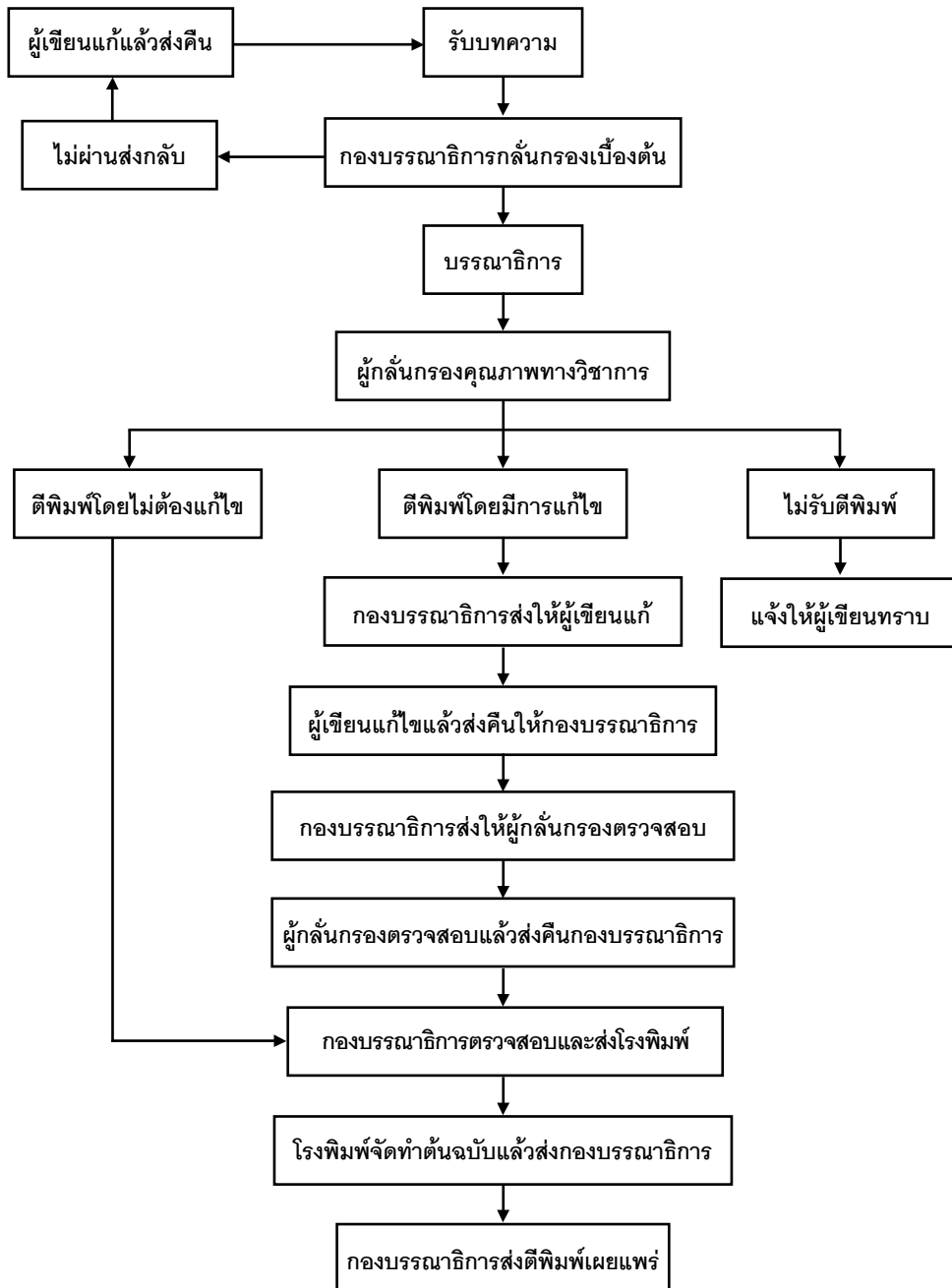
4. บทปริทัศน์ เป็นการเขียนวิพากษ์งานวิชาการ ที่มีการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียด วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ ทั้งทางกว้างและทางลึกอย่างทันสมัย โดยชี้ให้เห็นแนวโน้มที่ควรศึกษาและพัฒนาต่อไป

5. บทสรุป เป็นการเขียนสรุปเรื่องที่นำเสนอ พร้อมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องดังกล่าว

6. เอกสารอ้างอิง ใช้การลงรายการอ้างอิงแบบสมาคมจิตวิทยาอเมริกา (American Psychological Association, APA) ระบุเฉพาะรายการที่ถูกอ้างอิงในเนื้อหาของบทความเท่านั้น โดยให้เรียงตามลำดับอักษร และเอกสารภาษาไทยไว้ก่อนภาษาอังกฤษ

การพิมพ์ต้นฉบับวิจารณ์หนังสือและบทความปริทัศน์ ให้พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft Word 2007 มีความยาวรวมทุกรายการ ไม่เกิน 20 หน้า ขนาดกระดาษ A4 ห่างจากขอบทุกด้าน 1 นิ้ว ใช้แบบอักษร AngsanaNew ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระยะห่างระหว่างบรรทัด 1 เคาะ (Single Space) ชี้อธิบายใช้ขนาดตัวอักษร 20 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ ชื่อผู้เขียนใช้ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดไว้กลางหน้ากระดาษ หัวข้อหลักใช้ขนาดตัวอักษร 18 จุด/หนา จัดชิดขอบกระดาษด้านซ้าย เนื้อหาใช้ขนาดตัวอักษร 16 จุด จัดข้อความกระจายแบบไทย

ขั้นตอนการพิจารณาตีพิมพ์ผลงานวิชาการในวารสารสังคมศาสตร์วิจัย

หนังสือนำเสนอบทความวิจัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

เรียน บรรณาธิการวารสารสังคมศาสตร์วิจัย

เรื่อง นำส่งบทความวิจัย

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เอกสารบทความวิจัยจำนวน 3 ชุด

2. CD บทความวิจัยจำนวน 1 แผ่น (พิมพ์ด้วยโปรแกรม Microsoft word 2007)

ข้าพเจ้า นาย/นาง/นางสาว ชื่อ และ นามสกุล

I, Mr./Mrs./Miss Name & Surname

(ชาวไทยระบุทั้งชื่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ชาวต่างชาติระบุเฉพาะชื่อภาษาอังกฤษ)

ที่อยู่เพื่อการติดต่อโดยละเอียด แขวง/ตำบล.....

เขต/อำเภอ จังหวัด รหัสไปรษณีย์ โทรศัพท์.....

โทรศัพท์เคลื่อนที่..... โทรสาร E-mail:

ขอส่งบทความวิจัย ☐ ไม่เป็น หรือ ☐ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร.....

สาขา..... มหาวิทยาลัย/สถาบันการศึกษา ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ชื่อบทความภาษาไทย

2. ชื่อบทความภาษาอังกฤษ

3. เจ้าของผลงาน (ระบุคำนำหน้าชื่อ นาย นาง นางสาว พระมหา เป็นต้น ซึ่งไม่ใช่ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ)

คนที่ 1 ชื่อ (ภาษาไทย).....(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

คนที่ 2 ชื่อ (ภาษาไทย).....(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

คนที่ 3 ชื่อ (ภาษาไทย).....(ภาษาอังกฤษ).....

ตำแหน่งงาน/ตำแหน่งทางวิชาการ

สถานที่ทำงาน/สถาบันการศึกษา

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นความจริงทุกประการ นอกจากนี้ ผลงานดังกล่าวยังไม่เคยเผยแพร่ในที่ใด
ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนการพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในที่อื่น และจะไม่ส่งเพื่อเผยแพร่ในที่ใดภายใน 90 วัน

จึงขอส่งบทความมาเพื่อพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

รับบทความเมื่อวันที่..... เดือน..... พ.ศ.

ลงชื่อ..... (ผู้ส่งบทความ)

ลงชื่อ (ผู้รับบทความ)

(.....)

ใบสมัครสมาชิก

วารสารสังคมศาสตร์วิจัย

JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH

กำหนดออก ปีละ 2 ฉบับ
ค่าสมัครสมาชิก 1 ปี 220 บาท (รวมค่าจัดส่งทางไปรษณีย์)
จำหน่ายปลีก ฉบับละ 120 บาท
บอกรับตั้งแต่ ปีที่.....ฉบับที่.....เป็นเวลา.....ปี
ชื่อ.....นามสกุล.....
ที่ทำงาน.....
.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
ที่บ้าน.....
.....
โทรศัพท์.....โทรสาร.....
สถานที่จัดส่ง
☐ ที่ทำงาน ☐ ที่บ้าน
(ลงชื่อ).....
.....

ชำระค่าสมาชิกโดย

- ☐ เงินสด ในนาม.....
- ☐ ธนาณัติ (สั่งจ่าย ปณ. สนามจันทร์) ในนาม อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม 73000 โทรศัพท์ 0-3426-1021-36 โทรสาร 0-3426-1071
- ☐ โอนเงินเข้าบัญชีออมทรัพย์ ในนาม วารสารสังคมศาสตร์วิจัย (มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม)
ธนาคารกรุงไทย สาขานครปฐม เลขที่บัญชี 701-0-68818-4 พร้อมแฟกซ์หลักฐาน
การโอนเงินและที่อยู่สำหรับจัดส่งวารสาร มาที่ โทรสาร 0-3426-1069

หมายเหตุ เริ่มออกปีที่ 1 ฉบับที่ 1 มกราคม-มิถุนายน 2553

